

Stadsbyggnadsförvaltningen
Tjänsteskrivelse till gatu- och samhällsmiljönämnden

Datum:
2025-01-10

Diarienummer:
GSN-2024-02850

Handläggare:
Elisabet Jonsson

Yttrande över förslag på Plan för Innerstaden

Förslag till beslut

Gatu- och samhällsmiljönämnden beslutar

1. **att** avge yttrande till kommunstyrelsen enligt ärendets **bilaga 1**.

Ärendet

Plan för innerstaden har kommit som remiss till gatu- och samhällsmiljönämnden från kommunstyrelsen. Det är en revidering och utveckling av den tidigare Innerstadsstrategin. Plan för innerstaden kommer att inarbetas i översiktsplanen.

Beredning

Ärendet har beretts av stadsbyggnadsförvaltningen.

Föredragning

Plan för innerstaden är en utveckling av den tidigare Innerstadsstrategin där många inriktningar kvarstår. Uppsala ska fortsätta att utvecklas som ett levande centrum för stadsliv i mänsklig skala. Uppsala ska fortsätta att vara en attraktiv plats för ett kontaktintensivt och specialiserat närings- och arbetsliv.

Förändringar i Plan för innerstaden är tydligast inom hållbarhet och klimat. Det framtida klimatet kommer kräva anpassningar som ökad lövskugga och plats för skyfall.

Utvidgningen och förändring av stationsområdet och trafiksituationen i stadskärnan får stor påverkan på innerstaden och har också föranlett förändringar i planen.

Plan för innerstaden är framåtsyftande dokument och stämmer med inriktningen av gator, torg och parker som nämnden ansvarar för. Stadskärnan är viktig som mötesplats och handelsplats för alla. Den måste ständigt utvecklas för att passa

dagens och framtidens invånare och behov.

Ekonomiska konsekvenser

Remissen föranleder inga ekonomiska konsekvenser.

Beslutsunderlag

- Tjänsteskrivelse daterad 10 januari 2025
- Bilaga 1, Yttrande över Plan för innerstaden
- Bilaga 2, Förslag till Plan för innerstaden

Stadsbyggnadsförvaltningen

Anna Axelsson
Biträdande stadsbyggnadsdirektör

Gatu- och samhällsmiljönämnden
YttrandeKommunstyrelsen
Ert dnr KSN-2023-02677-7Handläggare:
Elisabet Jonsson

Yttrande över Plan för innerstaden

Gatu- och samhällsmiljönämnden har beretts möjlighet att yttra sig över förslag till Plan för innerstaden.

Nämnden har inga synpunkter på förslag till Plan för innerstaden.

Gatu- och samhällsmiljönämnden

Rafael Waters
OrdförandeRebecka Berg
Nämndsekreterare

Plan för innerstaden

Del av översiktsplanen

REMISSVERSION

Tillsammans skapar vi framtidens Uppsala

Läs mer om förslaget till Plan för innerstaden på www.uppsala.se/innerstaden

Remisstid från den 2 december 2024 till den 14 februari 2025

Lämna dina synpunkter senast 14 februari 2025

E-post: oversiktsplan@upsala.se

Post: Uppsala kommun, kommunstyrelsen, 753 75 Uppsala

Telefon: 018-727 00 00

Förord

Uppsala är en fantastisk stad som ska bli ännu bättre. I december 2016 antogs Uppsalas innerstadsstrategi och nu ska den uppdateras och byta namn till "Plan för innerstaden". Innerstaden har en speciell och överordnad roll i kommunen. Den spelar en viktig roll för vår identitet och den är vår mest aktivitetstätta plats med bra lägen för handel, nöjen, kultur, kontor och bostäder. Uppsala växer och allt fler vill etablera sig, arbeta och bo i Uppsalas innerstad. Även inpendlingen av pendlare som kommer för att arbeta i Uppsala ökar liksom besökare och turister. Det är roligt att många söker sig till Uppsala och nu ska spårkapaciteten mellan Stockholm och Uppsala byggas ut.

Det mesta av innehållet från 2016 ligger fast och kommer att kännas igen i den här versionen. Förändringarna runt Uppsalas stationsområde i samband med att nya spår kommer in till centrum och en större tyngdpunkt på hållbarhetsmålen är det som innebär de största förändringarna.

I Uppsalas centrum ska det vara liv och puls under stora delar av dygnet och året om. Vi har kallat det "stadsliv i mänsklig skala". För att nå dit vill vi ge mer plats för gående och cyklister genom att minska biltrafiken. Vi vill utveckla torg och parker och årum, vilket kan innebära såväl nya broar över Fyrisån som nya centralt belägna parkrum.

I takt med att Uppsala växer kommer nya centrala stads kvarter att växa fram. I centrala lägen kommer förändringar och tillägg i den befintliga miljön att göras och vi vill utveckla vår värdefulla kulturmiljö.

Vi står alltså inför många utmaningar och vill veta vad du tycker är viktigast så att innerstaden kan fortsätta utvecklas till en attraktiv mötesplats med ett sjudande stadsliv. Den här planen för innerstaden kopplar till Uppsala kommuns översiktsplan och vi vill att den ska bli en bra vägledning för den långsiktiga utvecklingen av centrala staden.

Allt som presenteras i den här planen är ett förslag – ett förslag som vi gärna vill ha respons på av dig. Det här är ett remissförslag som ska diskuteras, ändras och förbättras. Därför behöver vi din hjälp. Vad tycker du är viktigast för utvecklingen av centrala Uppsala?

Fram till den 14 februari 2025 har du möjlighet att lämna dina synpunkter på förslaget och berätta vad som är bra, dåligt eller om det är något vi missat. Vi ser fram emot en givande remissperiod!

För kommunstyrelsen november 2024

Erik Pelling

Sammanfattning

Uppsalas innerstad har en speciell och överordnad roll i kommunen och länet. Den är en del av den gemensamma identiteten och ansiktet utåt för kommunen. I innerstaden står stadslivet och människorna i fokus. Vid förändringar måste man ta hänsyn till befintliga kvaliteter i stadskärnan och i de offentliga rummen. Plan för innerstadens vision är att skapa ett levande centrum i mänsklig skala. Ett livligt handelscentrum blir hela Uppsalas knutpunkt, finrum och mest tillgängliga plats för alla stadens invånare och besökare.

En hållbar stad

I en tid där hållbarhet är avgörande, är det självklart att all utveckling i innerstaden ska genomsyras av detta perspektiv. Detta innefattar allt från att beakta miljöpåverkan och främja trygghet, till att skapa mötesplatser som för samman människor. Dessutom ska all nybyggnation och renovering genomsyras av principer som bevarande, förädling och återanvändning. Dessa åtgärder bidrar till att säkerställa att utvecklingen av innerstaden inte bara möter dagens behov utan även bygger en hållbar framtid för kommande generationer.

Utveckling, historia och handel

Uppsala expanderar i centrala områden och längs viktiga stadsstråk. Höga krav måste ställas på ny bebyggelse och nya verksamheter. En blandad stad gynnar centrumutvecklingen, stadslivet och konkurrenskraften i regionen. När efterfrågan på bostäder är hög är det viktigt att värna om blandstaden, med inslag av arbetsplatser i bostadskvarteren, och lokaler för verksamheter i bottenvåningen.

Uppsalas stadsbild och kulturhistoriska arv är en resurs som skapar stadens identitet och medverkar till ett rikare stadsliv. Vårt arv ska värnas men också utvecklas.

Handeln har alltid haft en nyckelroll i stadskärnan. Utan handel finns inget stadsliv och ingen stad. En huvudinriktning för innerstaden är därför att handeln i stadskärnan ska stärkas.

Nära och lätt att ta sig

God tillgänglighet för all slags trafik är en förutsättning för en levande stadskärna. Men prioriteringen mellan olika trafikantslag måste vara tydlig av både utrymmes- och miljöskäl. I centrala Uppsala prioriteras gång och cykel.

Bilen har fortfarande god tillgänglighet till centrumhandeln men i lägre hastigheter och på

de gåendes villkor. För att skapa yta för stadsliv och handel ersätts parkeringen på gator och torg över tid med mobilitetsanläggningar och samlade parkeringsanläggningar. Gatunätet för gående görs mer finmaskigt och sammanhängande för att förbättra tillgängligheten och attraktiviteten för centrum.

Kollektivtrafiken får tydligare prioriterade stråk och fler större bytespunkter i centrala lägen.

Attraktiva offentliga rum

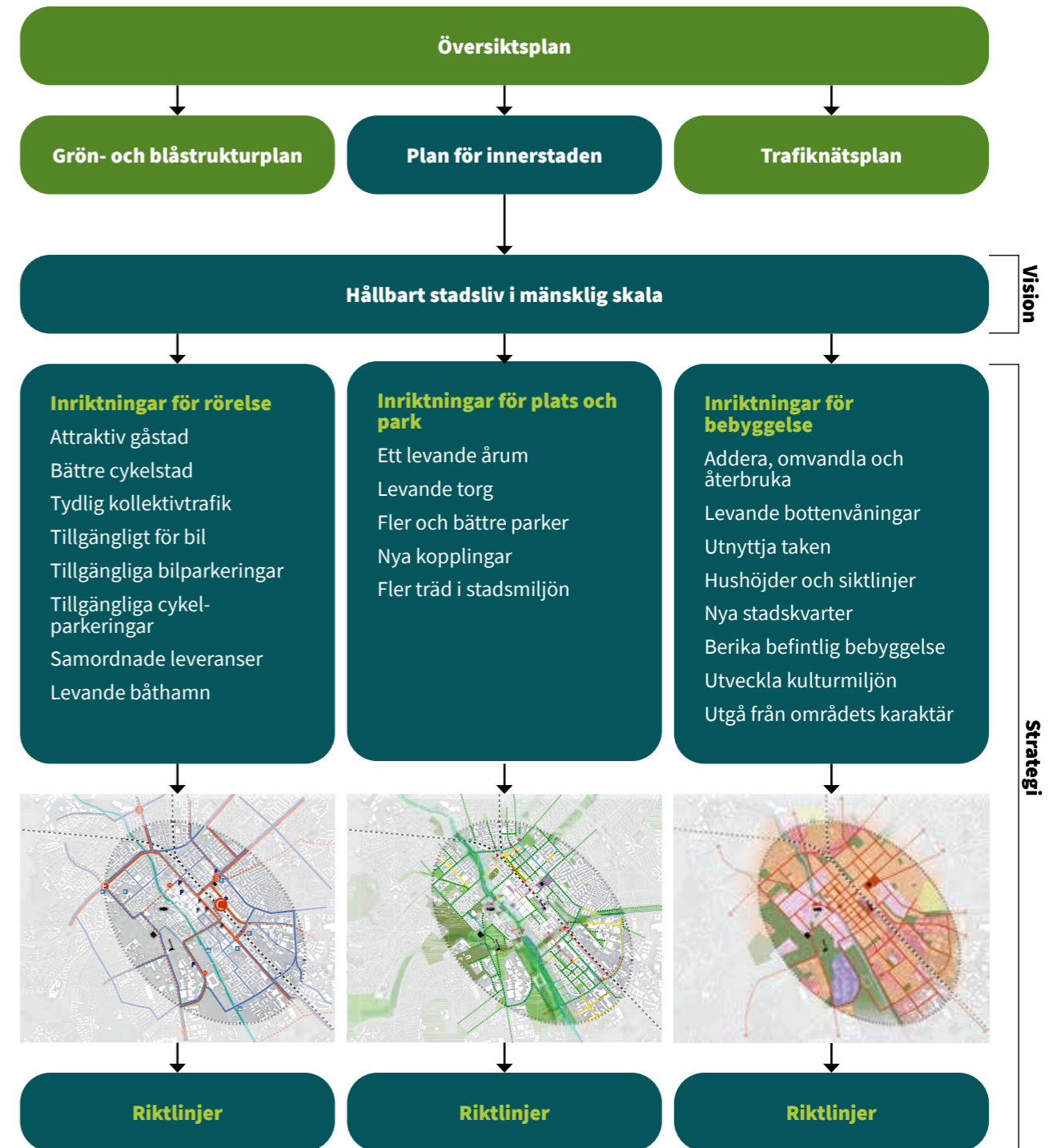
Människor dras till människor och vi behöver plats för att mötas och umgås. Idag är konkurrensen om all mark i staden stor. Samtidigt vet vi att stadens utemiljö, de offentliga rummen, är nödvändiga för stadslivet. Attraktiva offentliga rum bidrar till Uppsalas identitet och drar på sikt både kompetens och investeringar till sig.

Plats för rörelse och grönska

Innerstaden ska kunna erbjuda platser för rörelse och goda kopplingar till stadens grönska. Som boende i innerstaden ska man ha närhet till friluftsliv, grönska och goda kopplingar till närliggande natur. I innerstaden fungerar årmmet som en länk till såväl Årike Fyris i söder som till Tunåsen i norr.

En blandad stad

Med sitt läge och innehåll utgör innerstaden en miljö för ett kontaktintensivt och specialiserat närings- och arbetsliv, kort sagt en stimulerande lokal miljö som inkluderar ett stort och varierat utbud av möjliga samarbetspartners. I stadens centrum ska det vara liv och puls under stora delar av dygnet, året runt. När det är tätt mellan intressanta målpunkter hjälper det Uppsala att utveckla sin identitet som dynamisk och växande universitets- och kulturstad - och evenemangsstad. I plan för innerstaden finns därför riktlinjer för hur vi skapar mer utrymme för att bo, vistas och verka centralt i staden.

Plan för innerstaden är ett fördjupat strategidokument som kopplar till kommunens nya översiktsplan. Planen utgår från en vision genomsyrd av hållbarhetsaspekter som mynnar ut i strategier och riktlinjer inom tre fokusområden; rörelse, plats och park samt bebyggelse.

Innehåll

Förord	3
Sammanfattning	4
Läsanvisning	8

1. Inledning 10

Därför behövs en plan för innerstaden	11
Plan för innerstaden kopplar till översiktsplanen	12
Avgränsning	13
Innerstaden i siffror	14

2. Vision 16

Hållbart stadsliv i mänsklig skala	17
En hållbar, inkluderande och vacker innerstad	18
Miljömässig hållbarhet	20
Social hållbarhet	22
Ekonomisk hållbarhet	24

3. Strategi 26

Inriktningar och riktlinjer	27
Rörelse	29
Karta: Rörelse	32
Attraktiv gäststad	34
Bättre cykelstad	36
Tydlig kollektivtrafik	38
Tillgängligt för bil	40
Tillgängliga bilparkeringar	42
Tillgängliga cykelparkeringar	44
Samordnade leveranser	46
Levande båthamn	47
Plats och park	49
Karta: Plats och park	52
Ett levande årum	54
Levande torg	56
Fler och bättre parker och närmare till naturen	58
Nya kopplingar	60

Fler träd i stadsmiljön	62
Bebyggelse	65
Karta: Bebyggelse	68
Addera, omvandla och återbruka	70
Levande bottenvåningar	72
Utnyttja taken	74
Hushöjder och siktlinjer	76
Nya stadskvarter	78
Berika befintlig bebyggelse	80
Utveckla kulturmiljön	82
Utgå från områdets karaktär	85
1. Rutnätsstaden	87
2. Park- och institutionsstaden	90
3. Del av Kvarngärdet och Fålhagen	91
4. Främre Luthagen	93
5. Kungsängen	94
6. Främre Boländerna	96
7. Södra Kungsängen	97

4. Bilagor 99

Summering av den tidiga dialogen	100
--	-----

Läsanvisning

Plan för innerstaden spänner över en lång planeringshorisont, från nu till 2040 och framåt, och består av tre delar samt bilagor.

1. Inledning

En inledande del som förklarar varför denna plan för innerstaden har tagits fram och hur planen kopplar till kommunens översiktsplan.

2. Vision

I visionen beskrivs stadslivet som vi vill åstadkomma i innerstaden och vad som krävs för att nå dit.

3. Strategi

I strategidelen, som beskriver hur kommunen ska arbeta och vad som ska göras för att nå visionen, redovisas kartor samt riktlinjer och inriktningar inom tre fokusområden; rörelse, plats och park samt bebyggelse.

Bilagor

Som bilaga återfinns en sammanställning av den medborgardialog som genomfördes under hösten 2023.

Viktiga begrepp

Stadsliv Mänsklig aktivitet i stadens rum.

Mänsklig skala Skala som utgår från den gående människans ögonhöjd och hastighet.

Levande bottenvåningar Bottenvåningar med verksamheter som skapar liv och rörelse längs en gata.

Blandstad Innehåller blandade funktioner som bostäder, kontor, service, friytor och grönska.

Verksamhet Handel, kontorsverksamhet, föreningsverksamhet, kulturverksamhet eller social verksamhet.

Sammanlänkande grönska Grönska som sammanbinder grönområden med varandra, exempelvis trädplanteringar längs en gata som binder samman två parkområden.

Kapacitetsstark kollektivtrafik Kollektivtrafik som går ofta, rymmer många passagerare och huvudsakligen kör i egna körfält.

Siktsektor Ett område där särskilt stor hänsyn ska tas till hur bebyggelse påverkar siktlinjer in mot stadskärnan.

Arkitektonisk kvalitet Omsorg om och ett omhändertagande av allt i den byggda miljön från helhet till detaljer med målet att skapa långsiktiga värden för en attraktiv, vacker, hållbar och levande miljö.

1. Inledning

Därför behövs en plan för innerstaden

När Uppsala växer ökar innerstadens roll som målpunkt och mötesplats. Plan för innerstaden är en vägledning för den långsiktiga utvecklingen för centrala staden.

Ett växande Uppsala kräver samsyn

Uppsala står inför ett stort förändringstryck och en kraftig tillväxt. År 2050 kan vi vara upp mot 320 000 invånare, något som innebär stora utmaningar. Det kräver att vi fördjupar tankarna kring hur stadskärnan ska utvecklas, expandera och rymma fler funktioner.

Uppsala behöver en tydligare gemensam syn för hur centrala staden ska utvecklas över tid och vilka spelregler som ska gälla. Planen för Innerstaden visar i vilken riktning den centrala staden långsiktigt ska utvecklas.

Planen skapar gemensamma riktlinjer för hur rörelser sker i innerstaden, hur de offentliga platserna ser ut och hur innerstaden byggs. Den har också ett särskilt fokus på innerstadens identitet och själ samt hur vi människor upplever och tolkar den stadsmiljö vi rör oss och vistas i.

Uppsalabornas behov och delaktighet

Det viktigaste för innerstaden och stadslivet är människorna som bor och vistas i den. I en tidig dialog med invånarna har önskemål och tankar om innerstadens framtid tagits tillvara och format förslaget. De viktigaste frågorna som lyft under dialogen och som har påverkat innehållet i den här planen är;

- Mer folkliv och grönska, minskad biltrafik
- Mer plats för människor på gator och torg
- Ett aktivt och tillgängligt årum
- Utveckla platser för kultur och evenemang
- Utveckla och levandegör de kulturhistoriska miljöerna

Översiktligt planeringsstöd

Plan för innerstaden är en del av Uppsalas översiktliga planering och ska vara till praktisk hjälp i skilda planeringsprocesser för det centrala stadsområdet. Den ger en långsiktig inriktning för hur innerstaden ska utvecklas.

Plan för innerstaden har stöd i gällande översiktsplan och fördjupar översiktsplanens vägledning men är ingen fördjupad översiktsplan. Planen redovisar därför inga miljökonsekvenser eller miljö kvalitetsnormer. Aktuella riksintressen behandlas endast översiktligt. Här hänvisas istället till gällande översiktsplanen. När en ny översiktsplan beslutas, enligt tidplan år 2028, kommer Plan för innerstaden att integreras i översiktsplanen.

Plan för innerstaden är ett viktigt kommunalt planeringsdokument och ska ge vägledning för kommunens ställningstaganden angående innerstadens utveckling.

Plan för innerstaden kopplar till översiktsplanen

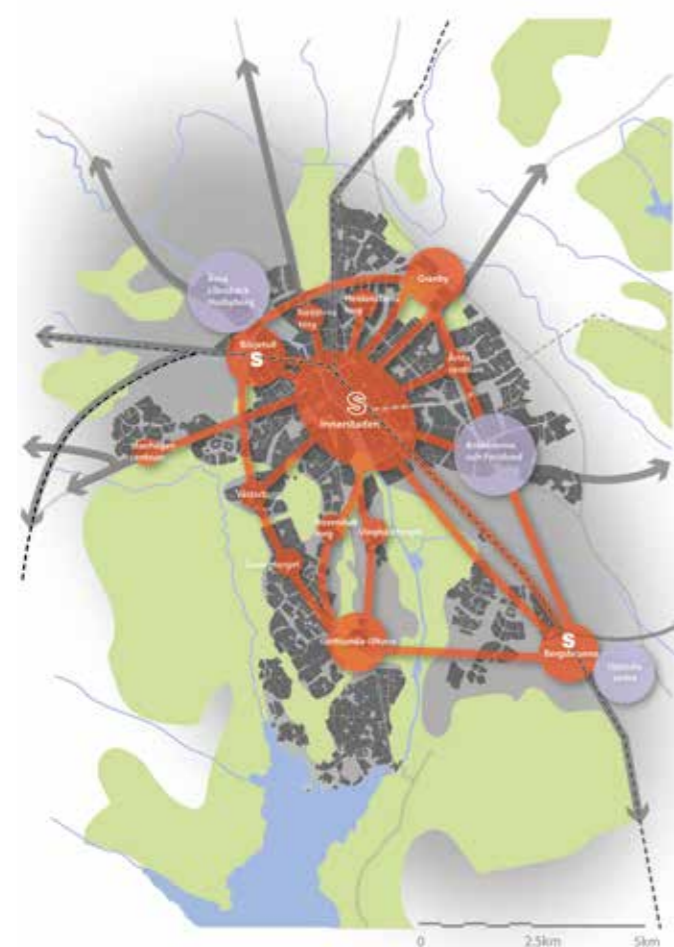
En levande innerstad är en förutsättning för kommunens dragningskraft. Den är viktig för ett expanderande näringsliv och för boende med pendlingsmöjligheter till en stor region.

Uppsalas innerstad har en speciell och överordnad roll, i kommunen och regionen. Den är för många människor den mest tillgängliga och aktivitetstäta miljön i kommunen. En stor del av huvudstadsregionen och Arlanda ligger inom nära räckhåll. Förändringstrycket är starkt och det är många som vill etablera sig, bo och anordna aktiviteter här. Samtidigt finns många värden och intressen som kräver hänsyn vid förändring. I innerstaden ligger en stor del av Uppsalas själ.

Plan för innerstaden har tagits fram inom ramen för den översiktliga planeringen. Översiktsplanen är vägledande för kommunens långsiktiga utveckling och användning av mark och bebyggelse. Den beskriver Uppsala

kommuns långsiktiga vision för hur mark- och vattenområden ska användas, utvecklas och bevaras. I översiktsplanen finns den övergripande inriktningen för innerstadens utveckling beskriven, och en plankarta redovisar grunddragen i användningen av mark och vatten.

Plan för innerstaden ger en fördjupad vägledning av inriktningen och är ett underlag till kommunens arbete med att ta fram en ny översiktsplan. I arbetet med den nya översiktsplanen tas flera geografiska och tematiska styrdokument fram, däribland Plan för innerstaden. En ny översiktsplan för Uppsala kommun planeras antas 2028 och i samband med det inarbetas den fördjupade vägledningen för innerstaden.

- innerstaden
- stadsnod
- stadsdelsnod
- stadsstråk
- verksamhetsområde
- ny järnväg
- järnväg
- museibana
- väg
- stadskvarter
- ← grönt stråk
- grönområde
- vatten
- S station
- S ny station

Kartan visar hur innerstaden hänger samman med stadsnoderna via stadsstråk med bra kollektivtrafik. Stadsstråken utgör ett naturligt samband av stadsliv och innerstadsmiljöer mellan innerstaden och andra delar av staden. Läs vidare om detta i översiktsplanen.

Avgränsning

Det geografiska området för det som idag kallas innerstaden kommer att växa. Den redovisade avgränsningen är inte någon exakt gräns längs utpekade gator utan ska tolkas som en ungefärlig framtida utbredning.

Centrala Uppsala har två tydliga mittpunkter: Uppsala C och Stora Torget. Uppsala C utgör samlingspunkten för resande med kollektivtrafik och Stora Torget är samlingspunkten för handel och stadsliv. Från dessa punkter har vi avgränsat ett område inom en kilometer vilket motsvarar ett gångavstånd på tio minuter. Därefter har vi utvidgat avgränsningen så att den omfattar utvecklingsområdena i Kungsängen och Boländerna.

Den svartstreckade avgränsningen är en ungefärlig framtida utbredning av innerstaden. Den grönstreckad ytan visar stadskärnan. Stationsområde visas med gul yta. Stora torget och resecentrum visas med gula punkter.

Innerstaden i siffror

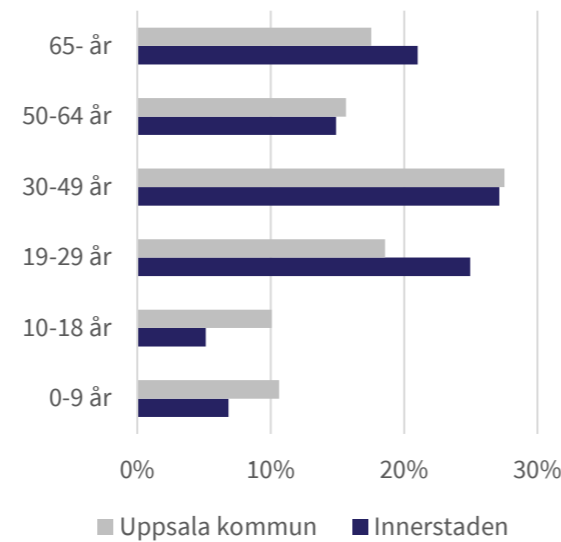
Uppsala innerstad är allas vårt vardagsrum, hjärtat i kommunen med handel, nöjen, kultur, kontorslokaler och bostäder. I detta avsnitt skildrar vi innerstaden genom siffror och statistik för att ge en bild av demografin, näringslivet och de som besöker innerstaden.

Befolkning

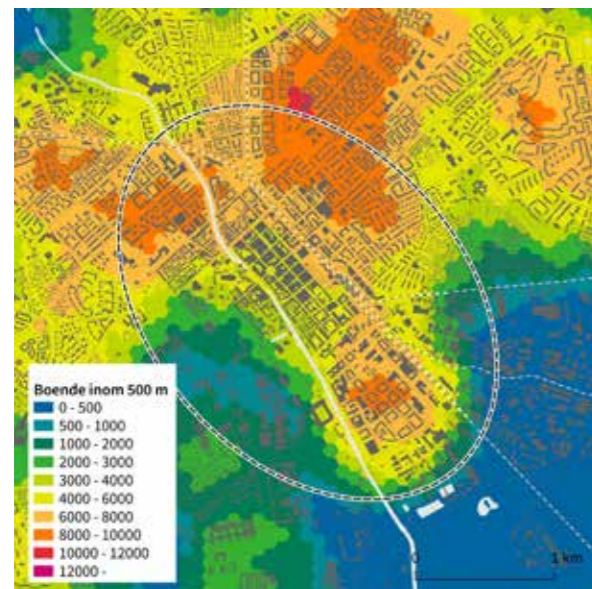
I Uppsalas innerstad bor idag omkring 36 000 personer. Jämfört med kommunen i stort så är andelen barn (upp till 18 år) mindre. Andelen unga vuxna (18-29 år) och andelen äldre (över 65 år) är däremot större än i övriga kommunen.

Att andelen unga vuxna är stor kan till stor del förklaras av alla de studenter som bor och studerar här. Uppsala universitet grundades redan år 1477 och är idag ett starkt och brett forskningsuniversitet som rankas bland de främsta i världen. Här finns omkring 50 000 studenter och nära 5 000 forskare.

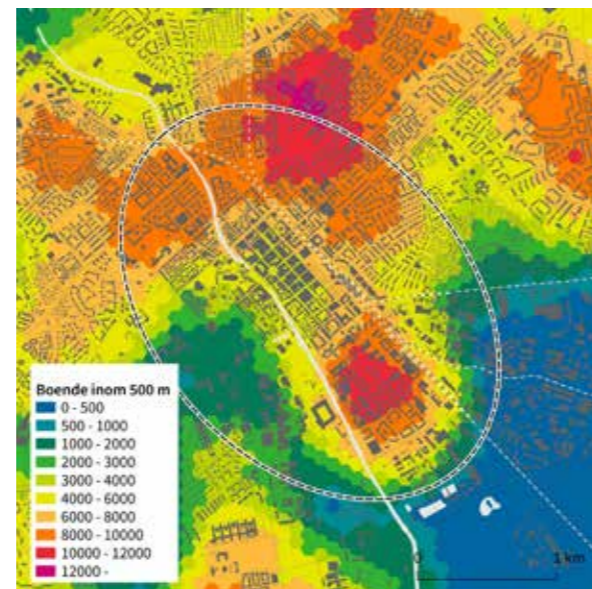
Uppsalas innerstad fortsätter att växa, framför allt i de södra delarna av Kungsängen som ännu inte är färdigbyggda.

Åldersfördelning i Uppsalas innerstad

Koncentration av boende befolkning idag.

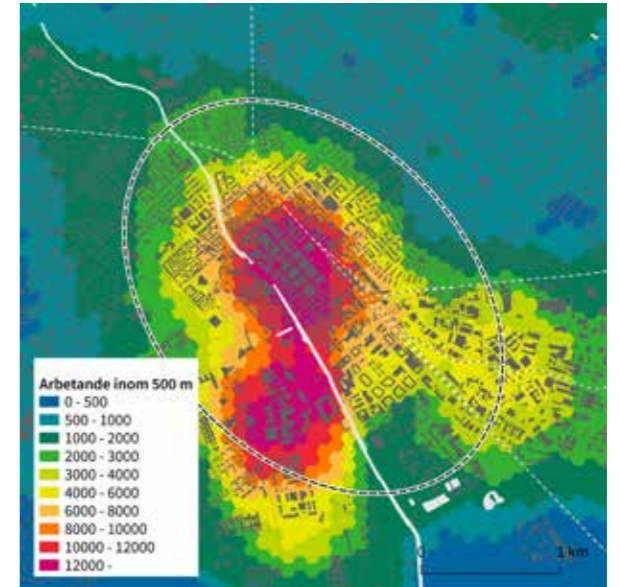
Koncentration av av boende befolkning med beslutade och pågående planer.

Näringsliv

I Uppsalas innerstad arbetar idag omkring 46 000 personer, det vill säga fler än vad som bor här. Arbetsplatserna är främst lokaliserade i de mest centrala delarna och kring Akademiska sjukhuset.

I innerstaden finns omkring 2 300 arbetsställen (med minst en anställd). Verksamheter inom juridik, ekonomi, vetenskap och teknik dominerar (22 procent) följt av handel (12 procent), vård och omsorg (11 procent) och information och kommunikation (10 procent).

Den största arbetsgivaren är Region Uppsala (Akademiska sjukhuset), följt av Cytiva som ligger i Boländerna och verkar i life science-branschen. De största arbetsgivarna återfinns i övrigt främst inom offentlig sektor, till exempel Uppsala kommun, Uppsala universitet, Polismyndigheten, Svenska kyrkan, Länsstyrelsen, Skatteverket och Försäkringskassan.

Koncentrationen av arbetande befolkning idag.

Besökare

Ett av nyckeltalen vi kan följa kopplat till turism och besökare till Uppsala är antal gästnätter. Utvecklingen sedan pandemin har varit stark och Uppsala levererade två rekordår både 2022 och 2023 i antal gästnätter. 2023 hade Uppsala kommun över 786 000 gästnätter där utländska besökare ökade med hela 22 procent från föregående år (också ett rekordår) och svenska besökare ökade med närmare 10 procent.

Flest utländska besökare kommer till Uppsala ifrån Tyskland, Storbritannien, USA och Finland. Den vanligaste sällskapsammansättningen bland besökarna är par. Drygt 3 av 10 har barn med sig i sitt resesällskap

43 procent av besökarna stannar i Uppsala över dagen. Dagsbesökare stannar i regel i Uppsala i 4-8 timmar. De övernattande besökarna bor i regel på hotell eller hemma hos släkt och vänner.

Logiintäkterna för året 2023 översteg 500 miljoner, också det ett rekord. Besökarna spenderar i snitt 1 344 kr per dygn under sitt besök. Övernattande besökare spenderar i snitt 1 865 kr. Dagsbesökare spenderar mindre, 596 kr.

Majoriteten av besökarna har tagit sig till Uppsala med bil. En tredjedel av besökarna tog sig till Uppsala med tåg. Utländska besökare reser till Uppsala med tåg i större utsträckning än besökare bosatta i Sverige.

Uppsala slott är ett välbesökt turistmål.

2. Vision

Hållbart stadsliv i mänsklig skala

Stadsliv är inget som skapas i enskilda projekt. Det utvecklas när människor möter människor och gör saker tillsammans. Genom att förbättra platser, stråk, handel och verksamheter i centrala Uppsala skapar vi ett attraktivt stadsliv i mänsklig skala.

Vad är stadsliv?

Stadslivet är sinnebilden av den levande staden och resultatet av människors aktiviteter och rörelser i stadens rum. I Plan för innerstaden är det fokus på interaktion i det offentliga rummet där alla har rätt att vistas. Hur de offentliga rummen ser ut och vad de kan erbjuda för att dra till sig människor som skapar stadsliv spelar därför stor roll.

Sätter människan i centrum

Innerstaden ska vara en attraktiv, trygg, tillgänglig och stimulerande plats. Den ska tillgodose många skilda behov och önskemål om service, kultur, boende, verksamheter och offentliga rum. För att bli den platsen krävs det att vi sätter människan i centrum för utvecklingen, att stadslivet har en mänsklig skala.

Utformar vi stadsrummet utifrån de gåendes perspektiv får vi till en mänsklig skala. Staden ska kunna erbjuda platser med livliga och blandade sinnesintryck men också lugna och fridfulla platser.

I arbetet med stadsutveckling och byggande finns det risk för att man enbart fokuserar på tydliga mätbara resultatmål. En ambition med Uppsalas plan för innerstadsstaden är att utgå från människans sätt att befolka staden för att kunna lyfta de viktiga värden som har bäring på hur vi upplever stadslivet. Värden som kan glömmas bort eftersom de är svåra att mäta och beräkna.

Stadsmiljö, innovation och kreativitet

Staden är en viktig arena för människor som möts och utbyter tankar och idéer. Utveckling av tankar och idéer har en lång tradition i Uppsala och har haft en avgörande roll för stadens utveckling, välmående och identitet. En stad med två universitet har särskilt goda förutsättningar att attrahera och utveckla människor som vill delta och driva utveckling inom vetenskap, kultur, samhälle och näringsliv. För att kunna erbjuda människor med olika åsikter, kunskaper och intressen en attraktiv

miljö att leva i krävs en mångfasetterad stad där olika behov och intressen kan tillgodoses och tillåtas att utvecklas i olika riktningar. En sådan miljö kräver att människor har god tillgång och närhet till varandra och till gemensamma mötesplatser. Tillgänglighet och närhet är grundläggande egenskaper för en attraktiv stadsmiljö och en förutsättning för innovation och kreativitet. Trots att teknikutveckling har gjort det lättare att kommunicera och sprida kunskap, är det fysiska möten mellan människor som skapar relationer, bygger tillit och utvecklar idéer. Det är för sådana möten som Uppsalas innerstad utgör en viktig arena.

Tillgängligt och gånghälsamt

Det ska vara lätt för besökare att ta sig till det som stadskärnan erbjuder. Snabba förbindelser med tåg eller buss till centrum är viktigt men inom stadskärnan ska man kunna röra sig bekvämt till fots. För många Uppsalabor är cykeln det självklara färdmedlet men i centrum promenerar vi gärna längs med upplevelserika gator och åstråk. Bilar har en sämre framkomlighet men det finns goda möjligheter att parkera centralt.

Höga krav på utformning

Stadens platser ska planeras och utformas för sinnliga upplevelser och möten mellan människor med olika intressen och bakgrund. Det är mångfalden som skapar det rika stadslivet. Konst i olika former berikar också upplevelsen i stadsrummet. Det kan vara konst som skapas för en specifik plats eller konstupplevelser som aktiverar en del av stadsrummet temporärt.

Byggnaderna i staden utgör stadsrummets väggar. Höjd, form, färg och material påverkar i hög grad karaktären och upplevelsen av staden. Stadsrummet är stadslivets scen och utformningen är avgörande för vilket liv som kan utspelas i staden. Därför måste kvaliteten på arkitekturen i innerstaden vara den högsta möjliga. Särskilt bottenvåningarnas form och innehåll spelar stor roll för visionen om stadsliv i mänsklig skala.

En hållbar, inkluderande och vacker innerstad

En hållbar utveckling tillfredsställer dagens behov utan att äventyra kommande generationers möjligheter att tillfredsställa sina behov. Uppsala kommun ska vara en vägledande kraft för hållbar utveckling globalt, nationellt, regionalt och lokalt. I det här avsnittet lyfter vi fram vilken roll innerstaden har för att stärka den miljömässiga, sociala och ekonomiska hållbarheten.

Vad menas med hållbar utveckling?

En hållbar utveckling bygger på tre dimensioner:

Miljömässig hållbarhet, som handlar om att hushålla med naturresurser för människor och andra organismer, utan att skada naturliga systems möjligheter att förse samhällen och människor med naturresurser och ekosystemtjänster på lång sikt.

Social hållbarhet, som handlar om att sträva mot ett samhälle där grundläggande mänskliga rättigheter uppfylls.

Ekonomisk hållbarhet, som handlar om att ha tillväxt utan att det utarmar våra resurser eller förstör vår miljö, att ha en långsiktig stabilitet i ekonomin och att se till att fördelarna av tillväxten kommer alla människor till del.

För innerstaden handlar hållbar utveckling om att skapa en robust miljö där stadens naturresurser värnas och kan växa samt en stad som kan hantera de förändringar och utmaningar som klimatet medför. Det handlar även om att skapa en trygg och välkomnande miljö för varje person. Samt en stad som med hänsyn till jordens ändliga resurser kan hitta nya vägar för en ekonomisk utveckling och tillväxt.

Uppsalas miljö- och klimatmål

Effekterna av klimatförändringarna i världen blir allt tydligare. Uppsala har i dag en klimatpåverkan som är flera gånger större än vad som är hållbart ur ett globalt perspektiv och mer behöver göras för att nå klimatmålen.

Uppsala ska vara världsledande i miljö- och klimatomställningen samt förbättra beredskapen för effekterna av ett förändrat klimat. Kommunen tar ansvar och motverkar klimatförändringarna genom omställning till klimatneutralt Uppsala 2030, klimatanpassat Uppsala senast 2040 och klimatpositivt Uppsala senast 2050.

Uppsala kommuns miljö- och klimatarbete utgår från tre övergripande mål:

- en giftfri miljö och hållbara resursflöden
- minskad klimatpåverkan
- begränsade effekter av klimatförändringen.

Kommunen ska skapa förutsättningar för alla invånares, verksamheters och företags möjlighet att ställa om till det nya, attraktiva, klimatomställda livet. Stadsmiljö och livskvalitet ska förbättras för att värna verksamheter och boende i innerstaden. Arbetet för att främja ett mer hållbart resande med en ökad andel gång, cykling och kollektivtrafik ska intensifieras.

Det ska vara lätt för människor att göra smarta och hållbara val när det kommer till resor och transporter. Bland annat ska fler gator i innerstaden kunna omvandlas till gång- och cykelgator där vistelse prioriteras, alternativt regleras för att minimera onödig genomfartstrafik med motorfordon. När Uppsala växer och förtätas ska framkomligheten för yteffektiva trafikslag som gång, cykel och kollektivtrafik prioriteras i stadsplaneringen. Arbetet ska ske i nära samverkan med Regionen och andra berörda externa parter.

Medborgarinflytande är av stor vikt och en kontinuerlig dialog med allmänheten för att skapa samsyn har hög prioritet. Uppsala kommun ska som arbetsgivare vara ledande i att främja gång, cykling och kollektivtrafik hos de anställda.

Grönska och vatten är viktigt för stadens klimat. Fotot visar Fyrisån och Järnbron.

Uppsala klimatprotokoll

Uppsala kommun är ordförande för klimatprotokollet som är ett nätverk av företag, offentliga verksamheter, universitet och föreningar som samverkar och inspirerar varandra och andra för att nå Uppsalas klimatmål och bidra till en hållbar värld. Hela 42 lokala aktörer med cirka 38 000 anställda är medlemmar i klimatprotokollet och samarbetar för klimatdriven affärs- och verksamhetsutveckling. Arbetssättet har inspirerats av FN:s klimatkonvention och bidrar till kommunens miljö- och klimatmål och ett hållbart Uppsala. Kommunen är ordförande för klimatprotokollet.

Uppsala har en hög ambitionsnivå i klimatarbetet med målsättningen att vara fossilfritt till 2030 och klimatpositivt till 2050.

En vacker innerstad

När Uppsalas innerstad utvecklas är det viktigt att inte enbart fokusera på de traditionella hållbarhetsaspekterna. Estetisk hållbarhet, det vill säga att utformningen av det som produceras håller över tid, är en dimension som ofta förbises, trots dess fundamentala roll för en långsiktig hållbar utveckling.

Att skapa estetiskt tilltalande och fina stadsmiljöer är inte bara en fråga om visuell njutning, det spelar också en central roll i att främja hållbara beteenden. Om cykelstråket är tilltalande är det mer attraktivt att ta cykeln till jobbet. Det handlar om att skapa miljöer som människor vill bevara. En tröja som vi tycker mycket om kastar vi inte bort. Vi behåller den år efter år och lagar den om den går sönder. På samma sätt ska vi ta hand om Uppsalas innerstad. Genom att ställa höga krav på form och funktion i allt som byggs kan Uppsala säkerställa att stadens utveckling är hållbar i alla avseenden.

Miljömässig hållbarhet

Ekosystemtjänster, dagvattenhantering, skyfall och värmeöar – utmaningarna för en redan bebyggd och hårdgjord innerstad är många. Uppsalas innerstad står inför betydande miljömässiga utmaningar som kräver innovativa lösningar.

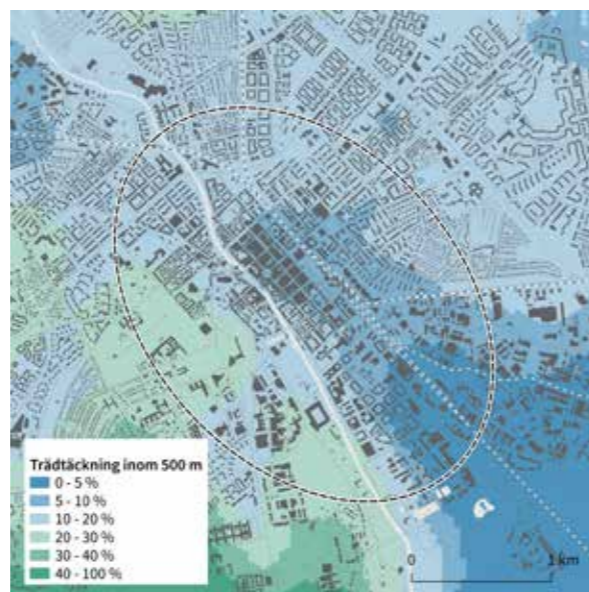
Anpassning till ett förändrat klimat

Målet för kommunens klimatanpassningsarbete, beskrivet i miljö- och klimatprogrammet som antogs 2022, är att Uppsala ska vara ett robust samhälle som är anpassat till de klimatförändringar som sker i dag och som inte kan förhindras i framtiden. Inom ramen för det övergripande målet arbetar Uppsala kommun med anpassning till ett förändrat klimat. Uppsala är liksom de flesta städer och samhällen utformat så att effekterna av klimatförändringarna ofta förstärks. Det finns till exempel mycket hårdgjorda ytor och tät bebyggelse som kan förvärra effekterna av översvämningar och värmeböljor. De klimatafaktorer som framför allt berör Uppsalas innerstad är:

- höjda temperaturer med mildare vintrar och längre vegetationsperiod.
- fler värmeböljor och större risk för lokala värmeöar
- ökad risk för torka.
- ökad nederbörd och kraftigare skyfall.
- ökad risk för översvämning och ändrade flöden i Fyrisån.

Behagligt klimat

Vi njuter gärna av solen men under varma sommardagar kan det bli allt för hett i en tätbebyggd stad. För att få ett mer behagligt klimat behöver man tillföra växtlighet och vatten. Det jämnar ut temperaturen och ger en bättre luftfuktighet i stadsmiljön. Fler parker, medveten gatugrönska, gröna tak och gårdar är därför ett medel för att åstadkomma ett behagligt klimatet i Uppsalas innerstad.

Kartan visar att trädäckningen är under 10 procent i stora delar av Uppsalas innerstad.

Kartan visar var risken för värmeöar är särskilt stor. Detta sammanfaller med en låg trädäckning.

Ren luft

Ren luft är grundläggande för vår hälsa och vårt välbefinnande. Luftföroreningar finns över hela världen och orsakar betydande negativa effekter på människors hälsa och miljön. WHO:s uppdaterade riktlinjer för luft slår fast att alla luftföroreningar innebär hälsorisker och innebär en rejäl skärpning av tidigare riktvärden för luftföroreningar. Biltrafiken är den dominerande källan till utsläpp av kväveoxider och partikelutsläpp i Uppsala. Luftkvaliteten på särskilt utsatta gator i innerstaden måste förbättras. Innerstadens luftkvalitet övervakas genom regelbundna mätningar av luftföroreningar. Mätningarna inkluderar nivåer av kvävedioxid och miljöfarliga partiklar.

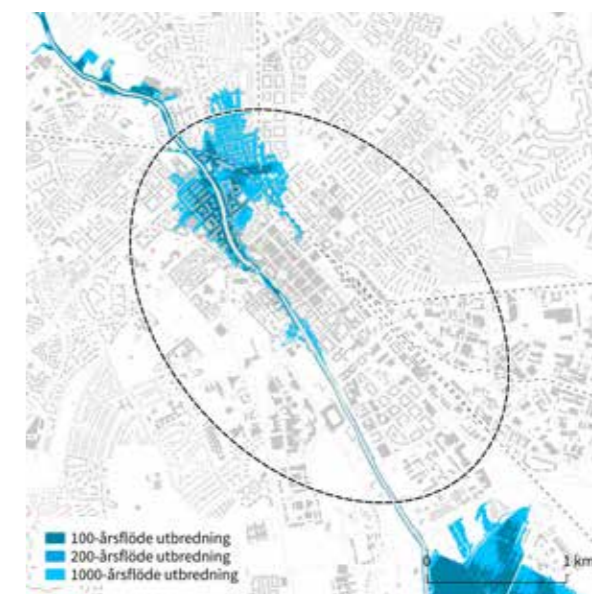
2017–2019 registrerades höga halter av kvävedioxid på Kungsgatan. Åtgärder har vidtagits och halterna har sedan dess minskat. Åtgärderna inkluderar förbud mot dubbdäck på delar av Kungsgatan och Vaksalagatan, 30-zon i centrum, miljözon för tunga fordon, genomfartsförbud på Kungsgatan, bättre renhållning av gator och signalprioritering för bussar. Kommunen arbetar också för ett hållbart resande med fler och bättre cykelvägar och en mer miljövänlig kollektivtrafik.

Rent vatten

Idag tillförs en mängd föroreningar till Fyrisån genom dagvatten (regnvatten). Det höga bebyggelsetrycket innebär att mer mark hårdgörs och det blir ont om plats för fördröjning och rening av regnvatten. I kommande förändringar av gator och torg bör därför plats avsättas för fördröjning och rening. Vid förändring av bebyggelse finns möjlighet att skapa gröna tak för fördröjning. Vattenkvaliteten i Fyrisån är en högt prioriterad fråga. Kommunen ska göra en fördjupad analys och föreslå åtgärder för att ytterligare minska fosforhalten och förbättra vattenkvaliteten i Fyrisån. Åtgärderna ska också bidra till att möjliggöra bad i Fyrisån, med målsättningen att det ska vara möjligt från år 2030.

Framtidens översvämningar: En växande utmaning för Uppsala

Klimatförändringarna förutspår en ökning av extremväder, vilket innebär att översvämningar kommer att bli ett allt vanligare fenomen i Uppsala. Både kraftiga skyfall och höga flöden i Fyrisån utgör risker för stadens infrastruktur och invånarnas säkerhet. Skyfallen, som kan leda till snabbt stigande vattennivåer, testar gränserna för stadens dräneringssystem. Samtidigt bidrar höga flöden i Fyrisån till att angränsande områden riskerar att översvämmas, vilket kan orsaka omfattande skador. För att hantera dessa utmaningar krävs det förbättrade skyddsåtgärder, innovativa lösningar för vattenhantering och en stadig beredskap för att skydda Uppsalas invånare och infrastruktur mot framtida översvämningsscenario.

Kartan visar vilka områden som riskerar att översvämmas vid höga flöden i Fyrisån.

Social hållbarhet

Social hållbarhet handlar om att bygga ett samhälle där alla människor, oavsett bakgrund och förutsättningar, har möjlighet att leva ett gott liv och känna sig delaktiga. I Uppsala spelar innerstaden en avgörande roll som en central mötesplats och motor för social interaktion, kultur och näringsliv. Genom att skapa inkluderande och tillgängliga miljöer kan vi stärka sammanhållningen och säkerställa att innerstaden bidrar till en hållbar utveckling där alla invånare har lika möjlighet att ta del av stadens resurser och livskvalitet.

Tillgänglighet för alla

En socialt hållbar stad är en stad där alla invånare, oavsett ålder, kön, funktionsvariation eller socioekonomisk bakgrund, har lika möjlighet att ta del av stadens utbud och tjänster. I Uppsalas innerstad innebär detta att vi aktivt arbetar för att skapa en tillgänglig och inkluderande miljö. Genom att säkerställa att offentliga platser, transporter, och byggnader är anpassade för personer med olika behov, kan vi minska barriärer och främja ett samhälle där alla kan delta på lika villkor. Att prioritera tillgänglighet är inte bara en fråga om rättvisa, utan också om att stärka stadens sociala sammanhållning och attraktivitet.

Attraktiva offentliga platser

För att uppnå social hållbarhet i Uppsalas innerstad är det avgörande att skapa och bevara högkvalitativa offentliga platser som är

öppna och tillgängliga för alla, utan kostnad. Dessa platser, såsom parker, torg och andra gemensamma ytor, måste prioriteras som stadens främsta mötespunkter, där människor kan samlas oavsett bakgrund eller ekonomiska förutsättningar. Uppsalas invånare ska också ha möjlighet att själva ta dessa platser i anspråk för olika aktiviteter, vilket kräver att de utformas med flexibilitet och anpassningsbarhet i åtanke. Genom att värna om dessa gemensamma rum skapar vi en innerstad där gemenskap och samhörighet kan blomstra, tillgängligt för alla invånare.

Evenemang och upplevelser bidrar till ökad folkhälsa, trygghet och livsglädje. En mer levande stad och stadskärna ökar Uppsalas attraktivitet och bidrar till Uppsalas näringsliv i form av omsättning och arbetstillfällen. Befintliga platser ska utvecklas och förutsättningar för nya platser för evenemang och upplevelser ska undersökas.

Klosterparken – en lekplats i innerstaden.

Prioritera människor och stadsliv

För att främja en levande och socialt hållbar innerstad behöver människors behov och stadslivet stå i centrum. I dagsläget upptas många av de mest attraktiva och centrala platserna av bilparkeringar, vilket begränsar möjligheterna för social samvaro och rekreation. Under medborgardialogen hösten 2023 lyfte invånarna tydligt vikten av att omvandla dessa ytor till livfulla, offentliga platser där människor kan mötas, umgås och njuta av stadsmiljön. Genom att gradvis omvandla parkeringsytor till gröna och sociala mötesplatser skapar vi en innerstad som är mer inbjudande, tillgänglig och anpassad för alla invånare. Dessa nya mötesplatser kan dessutom fungera som motorer för stadslivet, genom att dra till sig aktiviteter, kultur och handel, och därmed stärka den sociala dynamiken i innerstaden.

Attraktiva offentliga platser i årnumret.

Grönare innerstad för bättre hälsa.

Grönare innerstad för bättre hälsa

Träd och parker i staden skapar bättre luftkvalitet, svalka när det är varmt och hjälper till att ta hand om dagvattnet när det regnar. Grönskan ger även skydd vid extrema väderhändelser som torka och översvämningar. En grön innerstad med fler träd, parker och gröna stråk är avgörande för både människors hälsa och stadens långsiktiga hållbarhet. Varje år ska fler stadsträd planteras än de som tas ner och nya parker ska tillskapas.

Att göra Uppsalas innerstad grönare genom fler träd, parker och gröna stråk är avgörande för både människors hälsa och stadens långsiktiga hållbarhet. Grönka bidrar till att sänka temperaturer under varma dagar, dämpa buller och skapa möjligheter för motion och rekreation i vardagen.

Fyrisån, som är en viktig del av stadens identitet, spelar en central roll i denna utveckling och ska fortsätta att göras mer tillgänglig och aktivt användas som en plats för avkoppling, rörelse och social samvaro. Under medborgardialogen hösten 2023 framfördes ett starkt önskemål från många invånare om en grönare innerstad. Genom att satsa på en grönare innerstad skapar vi en hälsosam och attraktiv miljö där invånarna kan trivas och må bra.

Trygghet under dygnets alla timmar

Innerstaden ska vara en trygg plats att verka och leva i. Otrygghet i det offentliga rummet kan innebära att människor aktivt undviker vissa områden eller platser. Denna typ av otrygghet kan leda till ändrade beteenden och riskerar att begränsa människors liv. Den fysiska miljön ska bidra till att förebygga otrygghet och brott. För att skapa en trygg innerstad är det viktigt att miljön känns säker och inbjudande under dygnets alla timmar. Detta kan främjas genom en medveten blandning av bostäder, arbetsplatser, kultur och handel, vilket skapar en naturlig närvaro av människor på gatorna vid olika tidpunkter.

Att levandegöra centrala stråk med god belysning, aktiva entréer och en variation av verksamheter i gatuplan bidrar till en känsla av liv och rörelse som avskräcker brottslighet och ökar tryggheten. Genom att planera för en levande och mångsidig stadsmiljö skapar vi en innerstad där människor kan känna sig trygga och trivas, oavsett tid på dygnet.

Ekonomisk hållbarhet

Med ekonomisk hållbarhet avses effektiv resurshushållning och en stabil tillväxt av ekonomin som kommer alla till del. Innerstaden har unika förutsättningar när det gäller ekonomisk hållbarhet.

Innerstadens position för näringslivet, stadslivet och som regional bytespunkt är en nyckel för ekonomisk hållbarhet. Genom sin höga tillgänglighet både globalt, nationellt, regionalt och lokalt och en hög koncentration och blandning av aktiviteter finns förutsättningar för tillväxt.

Blandningen av kontaktintensivt närings- och arbetsliv och specialiserad handel, kultur och service ger innerstaden möjligheter att växa. Mixen av verksamheter, bostäder, vardaglig service och unika historiska kulturmiljöerna samt närheten till grönområden förstärker stadens attraktivitet och ger lokala förutsättningar att inom korta avstånd bo och verka.

Trycket på att utveckla och komplettera innerstaden med fler bostäder och arbetsplatser i centrala lägen är därför högt samtidigt som utrymmet är begränsat.

Tillgänglighet och närhet

För innerstaden är det särskilt angeläget att reservera utrymme för aktiviteter och funktioner med särskilda krav på tillgänglighet som närheten till Uppsala C. Det bidrar direkt och indirekt till såväl den ekonomiska tillväxten som att förstärka funktionsblandningen i innerstaden. Innerstadsaktiviteterna behöver också kunna expandera utåt från sitt nuvarande kärnområde genom en successiv och varsam omvandling av angränsande miljöer, inom den ungefärliga utbredning som anges på kartan.

Näringslivsomvandling som ger mervärderna

Experterande näringsverksamheter samt universitetet och statliga myndigheter är fundament i kommunens arbetsmarknad och ofta starkt beroende av specialiserad arbetskraft och kontakter med andra verksamheter för sin produktion och utveckling. Innerstaden är därför särskilt intressant som etableringsplats. Förutom möjligheten till utbyte med andra verksamheter inom innerstaden ger Uppsala C och dess bytespunkt tillgänglighet på alla geografiska nivåer.

En ökande andel experterande verksamheter kan också rent fysiskt platsa i innerstadsmiljön genom att produktionen inte stör omgivningen samt att utrymmeskrav och godstransporter är starkt begränsade jämfört med en traditionell tillverkningsindustri. Det handlar om såväl

tjänsteverksamheter som vissa tillverkande företag. Därutöver pågår en omvandling av kontorsverksamheter till att bli betydligt mindre utrymmeskrävande, vilket bidrar till en ökad koncentration av aktiviteter och att utrymme kan frigöras. Väl utnyttjad kan denna dynamik ge ökande funktionsblandning och förstärkt efterfrågan på handel, service och kultur i innerstaden.

En cirkulär stad och cirkulär innerstad

Genom en växande kunskap om återbruk börjar fler och fler storskaliga återbruksprojekt bli färdigställda. Många av projekten finns i täta stadsmiljöer och visar på att mycket går att återbruka utan att en annan kostnadsbild uppstår. Utöver att kunskap och förståelse för återbruk behövs även logistiska nätverk för att göra det möjligt att bygga på ett nytt resurssnålt sätt. Hubbar för mellanlagring, nya krav på transporter och logistiska lösningar för lager behöver innerstaden ha beredskap för.

Byggsektorn står för stor del av allt genererat avfall i Sverige och bygg- och fastighetssektorn för stor del av klimatpåverkan. För innerstaden innebär det både utmaningar och möjligheter. Omvandlingstrycket ger möjlighet till såväl återbruk som effektivare energisystem i fastigheterna.

Kungsängsgatan och Forumtorget erbjuder många aktiviteter.

Nya regelverk kräver gemensam insats

Genom EU:s gröna taxonomi och Corporate Sustainability Reporting Directive (CSRD) ställs högre krav på hållbarhet och innebär en ny ekonomisk anpassning för byggsektorn. De sistnämnda CSRD-reglerna har blivit del av svensk lagstiftning. Gemensamt innebär de båda regelverken att vid byggprojekt är utsläppen och klimatavtrycket begränsat och kraven på återbruk och återvinning är höga.

För att arbeta mot en ekonomisk hållbarhet krävs att alla aktörer, privata som offentliga, gemensamt möter upp de nya regelverken och hittar gemensamma arbetssätt och synergier.

3. Strategi

Inriktningar och riktlinjer

I Plan för innerstaden står stadslivet och människorna i fokus. Vid förändringar måste man ta hänsyn till kvaliteter i stadskärnan. Här levs stadslivet, här möts vi och här ligger en stor del av Uppsalas själ.

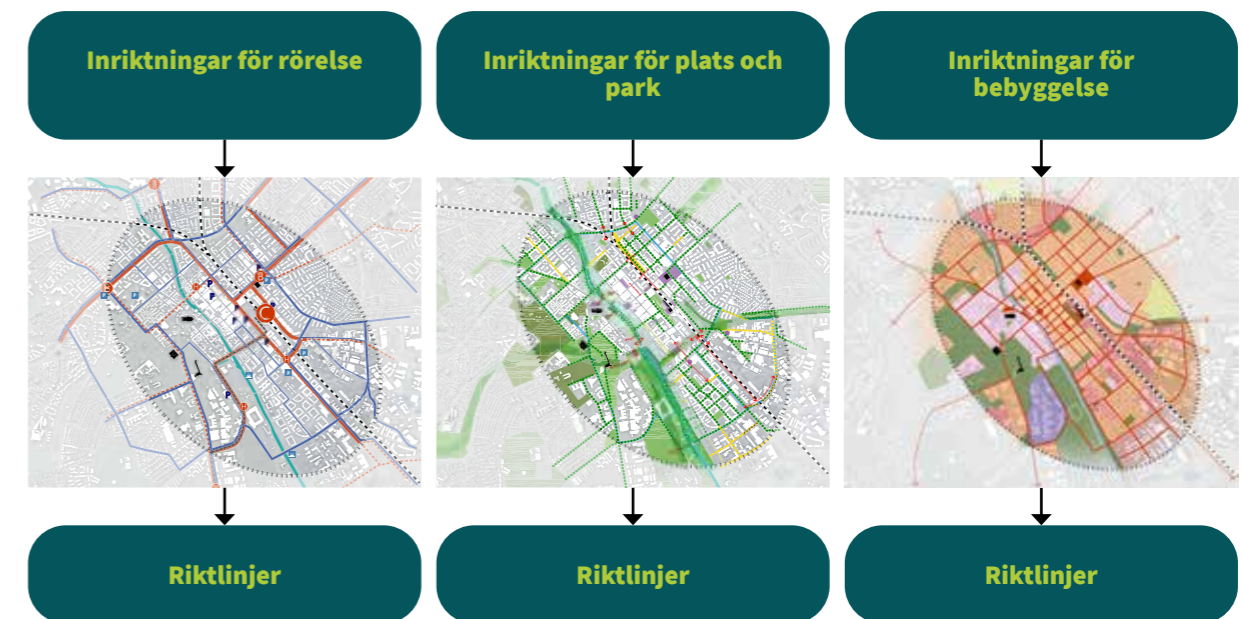
Stadsliv uppstår när det pågår mänsklig aktivitet i ett område, i det här fallet Uppsalas innerstad. Hur man upplever stadslivet beror på en rad olika faktorer, till exempel mångfalden av funktioner, närheten mellan olika målpunkter och om det finns liv och puls, året runt, dygnet runt. Det spelar därför stor roll hur man rör sig till och inom innerstaden, hur de offentliga rummen ser ut och vad de kan erbjuda och hur man kan bo, vistas och verka i den.

Inriktningar och riktlinjer

Strategin är indelad i tre huvudavsnitt; Rörelse, Plats och park och Bebyggelse. Under varje avsnitt finns Inriktningar och riktlinjer formulerade. Inriktningen anger kursen för viktiga sektorsområden, platstyper och stadsbyggnadsaspekter. Under inriktningarna finns riktlinjer som mer detaljerat anger hur inriktningen nås.

Dessa ligger under respektive avsnitt.

Varje avsnitt summeras i en karta. De här kartorna ska ses som vägledande för innerstadens långsiktiga utveckling. Preciseringar kring hur och när ett område eller en plats utvecklas sker i senare planeringsskedan som exempelvis planprogram, detaljplaner och projekt.

Inriktningen anger kursen för viktiga sektorsområden, platstyper och stadsbyggnadsaspekter. Under inriktningarna finns riktlinjer som mer detaljerat anger hur inriktningen nås. Dessa ligger under respektive avsnitt.

Rörelse

Vi människor reser på olika sätt. Att gå och att cykla är exempel på aktiva resor, dessa tar mindre plats och sker i låg hastighet. Fordon behövs för längre resor och för transporter av varor. Olika sätt att resa tar olika mycket plats och påverkar hur staden upplevs och fungerar. Stadskärnan har en historisk struktur där ytorna mellan husen är oförändrade sedan långt innan motorfordonens intåg. För att staden ska fortsätta att utvecklas måste de begränsade ytorna i innerstaden prioriteras för hållbara transportsätt som bidrar till en mer attraktiv stadskärna. I innerstaden behöver rörelser som gynnar stadsrummets och stadslivets förutsättningar prioriteras.

Inriktningar för rörelse

Attraktiv gåstad Gående ska ha god tillgänglighet till en attraktiv stadskärna med ett gattunät och generösa gång- och vistelsezoner.

Bättre cykelstad Cykeln ska ha god framkomlighet till stadskärnan men samsas med övriga trafikanters och anpassas till stadsmiljöns utrymmen.

Tydlig kollektivtrafik Kollektivtrafiken ska ha god framkomlighet till och inom stadskärnan på prioriterade stråk.

Tillgängligt för bil Bilen ska ha god tillgänglighet till stadskärnan och god framkomlighet runt stadskärnan för att undvika genomfartstrafik och bättre anpassa biltrafiken till gattunätets förutsättningar.

Tillgängliga bilparkeringsplatser Parkeringsplatser för bil ska i huvudsak hänvisas till parkeringsanläggningar.

Tillgängliga cykelparkeringsplatser Cykelparkeringsplatser ska finnas nära målpunkter men inte konkurrera med platser som är särskilt viktiga för stadslivet.

Samordnade leveranser Logistiken och leveranser av varor i stadskärnan ska samordnas, tidsstyras och organiseras för att skapa utrymme och minska konflikter med stadslivet.

Levande båthamn Säkerställ att Fyrisån upprätthålls som farled så att båttrafiken kan skapa liv i hamnområdet.

Begränsat utrymme i en växande stad

I det framtida Uppsala, med fler invånare och besökare, kommer konkurrensen om ytorna i staden att öka. Fler människor på samma yta kräver transportformer som tar mindre plats. Fler människor behöver kunna ta plats på gator, torg och i parker. Det ställer också allt högre krav på att minska störningar såsom buller, dålig luft och risk för olyckor.

En del av klimatarbetet

Transporter står för en stor del av utsläpp som påverkar klimatet. Att tänka nytt kring transporter är därför en viktig del av Uppsalas hållbarhetsarbete. En övergång från bil till mer klimatneutrala transportformer som att kunna gå, cykla och åka kollektivt är nödvändigt och frigör samtidigt ytor för människor att vistas på. Yteffektiva färdmedel är även bra för klimatet och i dagsläget sker ungefär 75 procent av alla resor till innerstaden med kollektivtrafik, cykel och gång.

Växande Centralstation, ny kollektivtrafik och fler järnvägsspår

Utbyggnaden av Uppsala C innebär såväl ökade flöden av människor som attraktiva lägen för nya etableringar. En attraktiv mötesplats mitt i staden som ska förena målet om en sammanhållen hållbar och attraktiv innerstad med smidiga klimatneutrala och trygga transportsystem. Området är den mest tillgängliga platsen i kommunen och ett draglok för både staden och regionens tillväxt.

Utvecklingen av Uppsala C innebär en ökning av anslutande kollektivtrafik, fler bussar och en nykomling – spårvagnen. Det innebär att kollektivtrafiken får högsta prioritet på Kungsgatan och Stationsgatan.

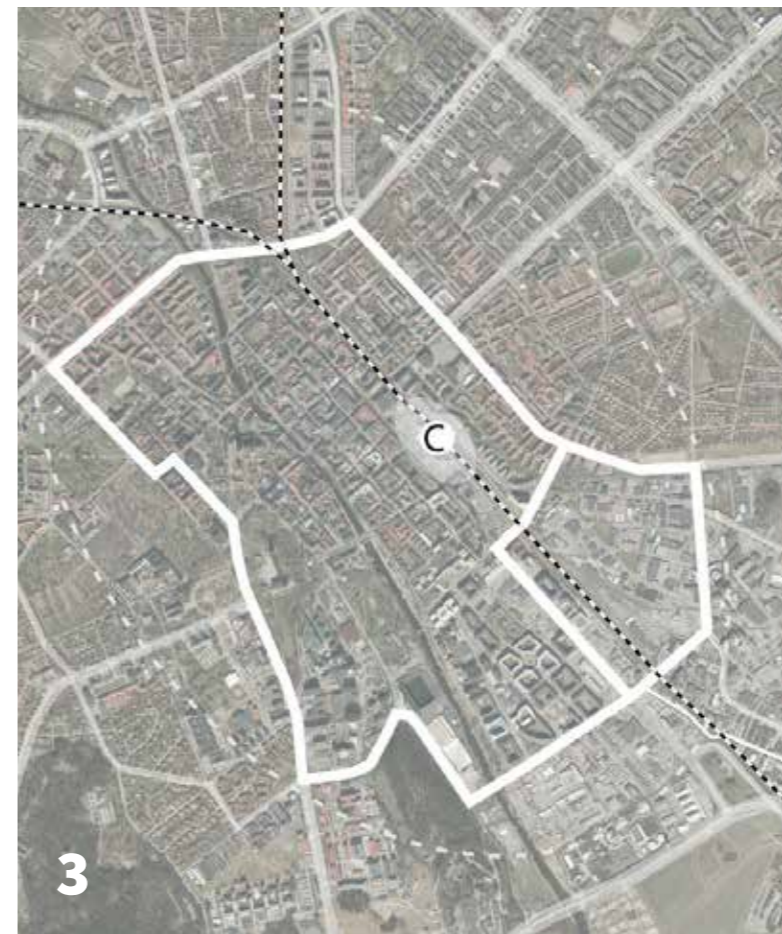
Genomfartstrafiken för bil flyttar utåt

Eftersom Kungsgatan och Stationsgatan behöver nyttjas för busstrafik behöver genomfartstrafik med bil minska på dessa gator. Biltrafik som har innerstaden som målpunkt prioriteras framför trafik som endast ska passera. Med Tullgarnsbron och en planskild korsning vid Vimpelgatan skapas ett huvudgatunät för biltrafik runt stadskärnan. Det kommer fortsatt vara god tillgänglighet till alla målpunkter i stadskärnan samtidigt som genomfartstrafiken minskar.

Uppsala C

Nya kopplingar och rörelser uppstår när Uppsala C utvecklas. Två nya järnvägsspår, gångbroar samt spårväg tillkommer. Då behöver stationsområdet göras om, för att få till en trygg, attraktiv och intuitiv miljö att vistas i. Dagens centralpassage förlängs under Kungsgatan för att cyklister lättare ska kunna passera. Bangårdsgatan förstärks som entré mot stadskärnan och anpassas utifrån de gående. Ett nytt stationshus med cykelgarage byggs och frigör ytor för park och grönska.

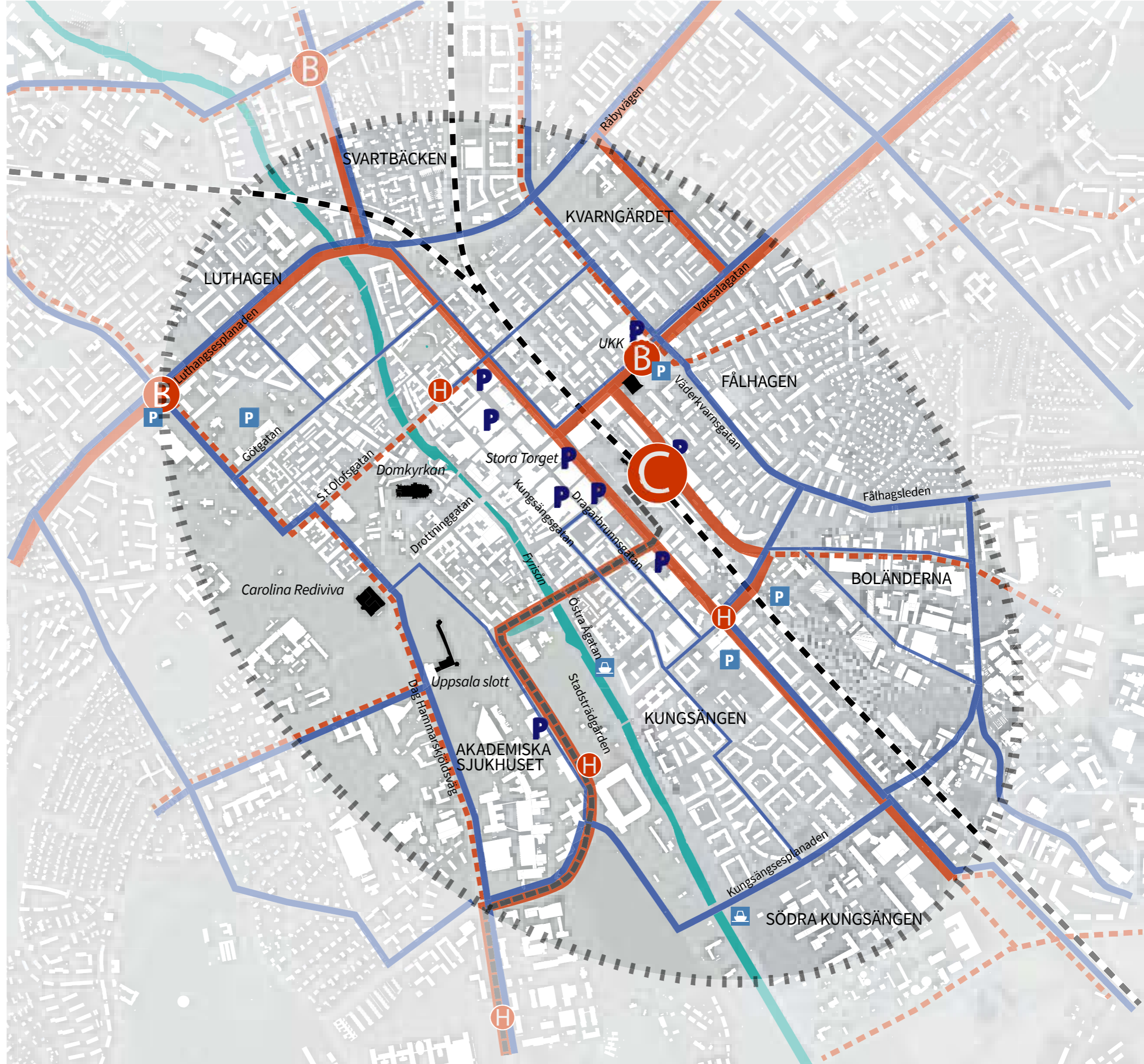
I innerstaden är ytan på stadens gator begränsad. När staden växer och det kommer fler besökare så behöver de mest centrala ytorna prioriteras för att ta emot stora mängder besökare. Gående, cyklister och effektiv kollektivtrafik är de transportmedel som kan hantera stora mängder besökare på begränsad yta och ska därför prioriteras.

För att staden ska fortsätta att växa på ett hållbart sätt med fler människor som kan resa till och vistas i innerstaden behöver tåg och kollektivtrafik prioriteras vid Uppsala C, Kungsgatan och Stationsgatan. Det innebär att genomfartstrafiken med motorfordon måste ledas om från Kungsgatan runt stadskärnan. Väderkvarnsgatan och Övre Slottsgatan kommer fortsatt att vara viktiga för den allmänna motortrafiken i innerstaden som en del av det inre ringatusystemet.

Karta: Rörelse

- Spårväg
- Kapacitetsstark kollektivtrafik
- Kollektivtrafik
- Uppsala C
- Bytespunkt kollektivtrafik
- Viktig hållplats
- Huvudgatanät
- Sekundär huvudgatanät
- Befintligt parkeringsgarage
- Ny parkeringsanläggning möjligt läge
- Båthamn

Attraktiv gäststad

I Uppsalas innerstad ligger fokus på fotgängarna. Att gå är ett transportsätt som är attraktivt och som bidrar till stadslivet. Det ger en möjlighet att uppleva staden som inget annat transportsätt ger. Ett finmaskigt och sammanhängande gatunät och vackra intressanta platser är en förutsättning för en gästvänlig stad.

Inriktning Attraktiv gäststad

Gående ska ha god tillgänglighet till en attraktiv stadskärna med ett gert gatunät och generösa gång- och vistelseytor.

Riktlinjer

- Utveckla gågnätet finmaskigt, sammanhängande och lätt att förstå.
- Utveckla stadsmiljön så att den inbjuder till att stanna upp, sitta och dröja sig kvar.
- Utveckla stadsmiljön med detaljrikedom som ger intryck och upplevelser i ögonhöjd.
- Utveckla generösa gång- och vistelseytor för olika behov och olika människor.
- Prioritera årummet inklusive Hamnplan särskilt för gående och vistelse.

Vistelseytor ger upplevelser och möten

Grunden för stadsliv utgörs av möten i våra offentliga rum. Det förutsätter att man enkelt kan gå genom staden och ges tillgång till ytor för vistelse. Det innebär bland annat att ge gående större utrymme och ytor i innerstaden, bredare trottoarer, fler intressanta målpunkter och platser där man kan stanna upp.

En intressant och variationsrik stadsmiljö gör att man som gående upplever avstånd som kortare än vad de faktiskt är. Den inbjuder dessutom till att röra sig långsamt och till att dröja sig kvar.

En trafiksäker innerstad

Gående rör sig långsamt i jämförelse med cyklister och andra fordon. Att hantera och minska konflikter mellan olika typer av trafikanter i olika hastighet är grundläggande för att utveckla en trafiksäker innerstad. Det gäller även risken för konflikter mellan gående och cyklister. Trafik på de gåendes villkor föreslås därför gälla i innerstadens mest centrala delar.

Olika sätt att prioritera gående

Det ska tydligt märkas att gående prioriteras i innerstaden. Det ska finnas plats att röra sig, gå i bredd och mötas i attraktiva stråk och på platser. Det ska vara lätt att orientera sig och välja gena och framkomliga promenadvägar för att nå sina mål. En medveten satsning på ytor för fotgängare är nödvändig och ökar tillgängligheten till stadskärnans utbud för alla grupper. Det kan göras på olika sätt såsom att bredda trottoarer, höja upp övergångsställen, utveckla gågator och gångfartområden. Vilken åtgärd och utformning man väljer beror på platsens eller gatans förutsättningar.

För att överbygga barriärerna föreslås en ny koppling över Fyrisån i Vretgränds förlängning och mellan Gotlandsparken och Rosénparken, en planskild koppling vid järnvägen vid Vimpelgatan, gångbro över Strandbodgatan öster om järnvägen och gångbroar vid Uppsala C. Bättre möjligheter att passera Råbyvägen vid Mikaelsparken och Storgatan är angeläget att prioritera för att koppla ihop innerstadens delar och utveckla området längs Råbyvägen till en del av staden.

En tillgänglig innerstad

För de som behöver ett hjälpmedel för att ta sig fram till fots är det viktigt att gångstråken är rätt utformade och anpassade för olika gruppers behov. För att en attraktiv gäststad ska kunna upplevas av alla ställs höga krav på utformningen av miljön. Barn, funktionsnedsatta och äldres behov är styrande för att säkerställa ett attraktivt stadsliv för alla. Här ska det vara lätt att ta sig fram, tätt mellan sittplatserna och bra belysning.

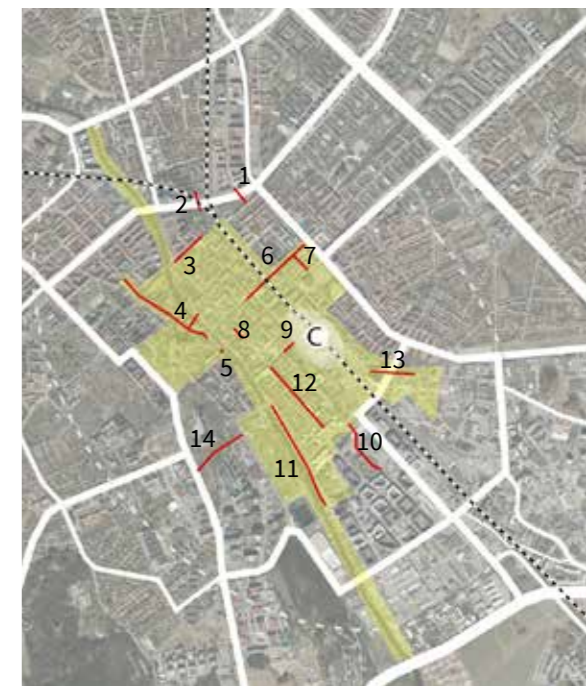
Årummet prioriteras för gående och vistelse

Det centrala årummet är en av Uppsalas mest karaktärsstarka miljöer med mycket grönska och bra sollägen. Här går och samlas uppsalabor och besökare på valborg, kulturnatten såväl som på vardagar. Årummet är tillsammans med de historiska byggnaderna en viktig del av stadens själ och ansiktet utåt - sinnebilderna av Uppsala. I årummet ska det märkas att stadsliv i mänsklig skala är i fokus, här har gående och vistelse högsta prioritet.

Hamnplan ska på sikt utvecklas till ett mysigt stadsrum i bästa solläge vid ån. Det är en av få platser i innerstaden där man har chans att vistas i solen även på vintern. Hamnplan ska utvecklas till en plats där gående, vistelse och stadsliv är i fokus, genom att cykeltrafiken flyttas upp till Östra ågatan.

Levande årum med grönska, sittplatser och gångstråk.

Gul yta visar ett centralt område med bra möjligheter att förstärka stadslivet. Där är det extra viktigt att prioritera gående och vistelse. Röda linjer är stråk som kan förstärkas för att skapa ett tydligare samband mellan stadskärnan och omgivande områden.

Förstärkta samband och förbättrad stadsmiljö för gående för att utvidga city

1. Passage över Råbyvägen i markplan mellan Torngatan och Salagatan.
2. Passage över Råbyvägen i markplan mellan Timmermansgatan och Mikaelsparken.
3. Nordöstra Skolgatan.
4. Mellan Sysslomansgatan och Västra Ågatan.
5. Över ån mellan S:t Eriks torg och Gottlandsparken.
6. Längs S:t Persgatan mellan Kvarnen och Gågatan.
7. Längs Salagatan mellan Vaksala torg och Kvarnen.
8. Över Stora Torget.
9. Bangårdsgatan mellan Uppsala C och Dragarbrunnsgatan.
10. Kungsängsgatan mellan Gågatan och Södra City.
11. Längs Hamnplan.
12. Mellan Dragarbrunnsgatan och Kungsängsgatan i Kungsängen.
13. Mellan Stationsgatan och Främre Boländerna
14. Vid Åsen mellan Dag Hammarskjölds väg och Svandammen.

Bättre cykelstad

Uppsala är en av landets främsta cykelstäder, attraktiv att cykla i året runt. Här är andelen cykelresor bland de högsta i landet. Cykeltrafik gör stadskärnan mer tillgänglig, och bidrar till trevligare stadsmiljö. Dessutom hjälper den höga andelen cyklister till att avlasta trafiknätet så att framkomligheten för andra trafikslag kan öka.

Inriktning Bättre cykelstad

Cyklern ska ha god framkomlighet till stadskärnan och där samsas med övriga trafikanter och anpassas till stadsmiljöns utrymmen.

Riktlinjer

- Utveckla en stadsmiljö där det är tryggt och attraktivt att cykla.
- Utveckla gatustrukturen så att den möjliggör för cykling på merparten av innerstadens gator.
- Nyttja befintliga gator för att öka framkomligheten för cykel när genomfartstrafiken för bil minskar.
- Prioritera tillgängligheten och framkomligheten längs viktiga cykelstråk.

Cykel i innerstaden

I Uppsala ska såväl tillgänglighet som framkomlighet för cykel vara mycket god. Cykling ska möjliggöras på merparten av stadens gator och det ska även gå snabbt att ta sig fram med cykel längs viktiga cykelstråk i innerstaden. I de mest centrala delarna av innerstaden anpassas cykeltrafiken på de gåendes villkor.

Fler cykelytor, cykelgator och höjd standard

Att cykla är ett miljövänligt, yteffektivt och flexibelt sätt att röra sig i staden. Cykeln passar många åldrar och behov – den som vill ta sig fram långsamt eller den som vill pendla snabbt till jobbet.

I takt med att staden växer kommer antalet cyklister att öka, särskilt i centrala delar av staden där avstånden är korta. För att stärka den utvecklingen höjs standarden på cykelnätet med nya kopplingar, och konflikter mellan cykeln och övriga trafikanter hanteras. Det behövs ytor så att cykelnätet kan ta emot fler cyklister, men också fler cykelparkeringar där de inte konkurrerar med de viktigaste platserna för stadsliv. Att introducera "cykelgator" i innerstaden, innebär att cykel har företräde framför

bil och underlättar framkomligheten för cykel. Det finns olika utformningar och regleringar för att prioritera cykel i stadsmiljö, bland annat trafikregleringen "cykelgata".

Tydlig vägvisning och nya kopplingar

Det ska tydligt framgå vilka stråk som är prioriterade för cyklister. Beroende på vart man är på väg i den centrala staden ska man lätt kunna välja färdväg utan onödiga omvägar. Med minskad genomfartstrafik centralt i staden kan Östra- och Västra Ågatan användas för att öka tillgängligheten och framkomligheten för cykel. I stadskärnan samsas cykeln i huvudsak med övriga trafikslag och på de gåendes villkor i blandtrafik. Cykelgator ger prioritet för cykel i blandtrafik.

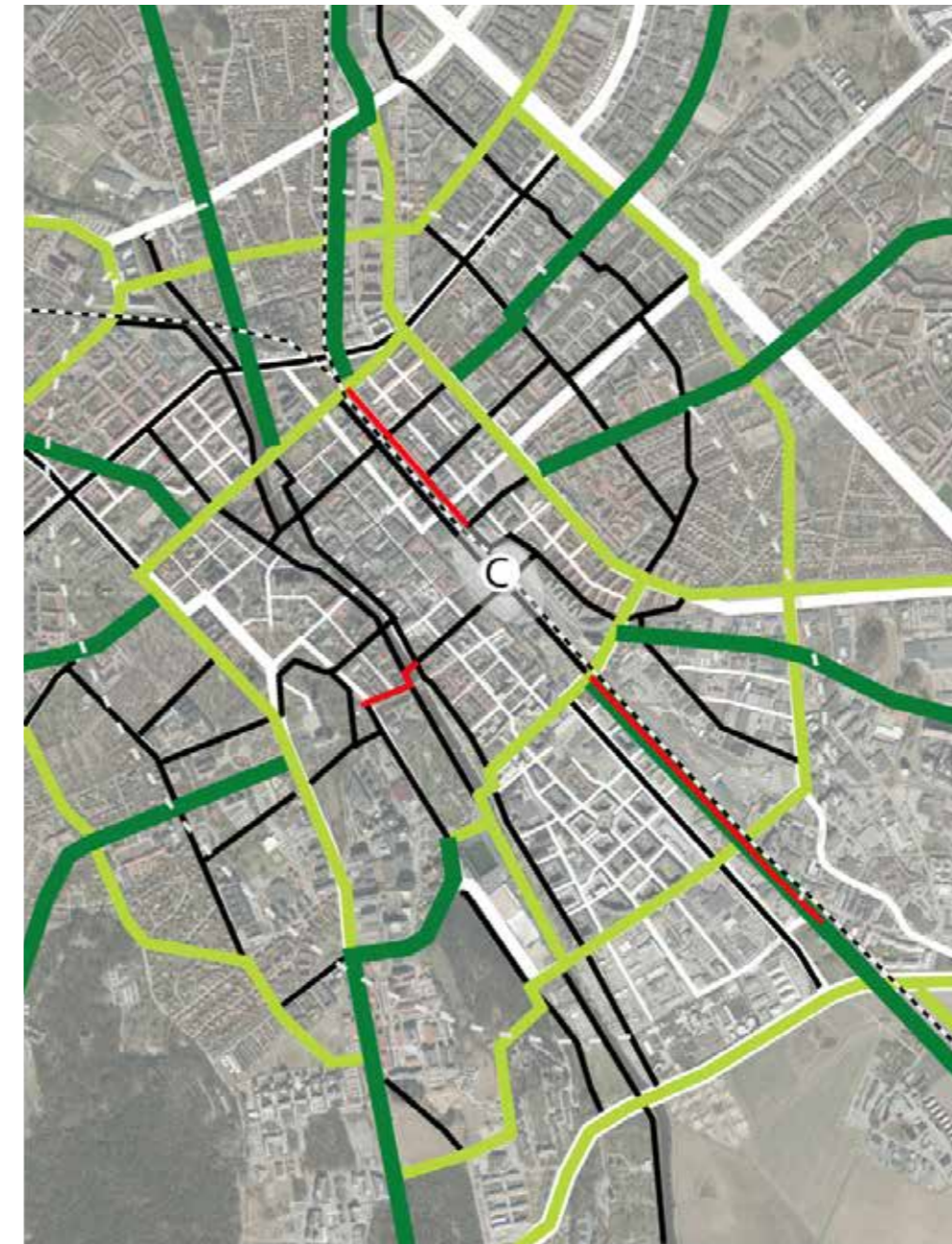
Separata cykelbanor och uppmålade cykelkörfält i stadskärnan leder lätt till för höga hastigheter och en otrygg miljö för framförallt fotgängare. Separata cykelbanor tar även mycket plats i trånga gatumiljöer och minskar ytan för gående och trädplanteringar.

För biltrafiken finns vägvisningar för att lätt och snabbt kunna ta sig till olika målpunkter, utan att behöva åka genom den absoluta stadskär-

nan. På samma sätt ska cyklister kunna ta sig förbi centrum på ett lättare sätt. Detta kan göras genom att öka framkomligheten för cykeln runt innerstaden.

Ny infrastruktur är en förutsättning för att kunna utveckla cykeltrafiken i staden. Nya cykelstråk anläggs längs järnvägen mellan

Österplan och Uppcala C och föreslås längs järnvägen mellan Vimpelgatan och Uppcala C. En ny cykelbro anläggs över Fyrisån i Vretgränds förlängning för att underlätta kopplingen mellan Uppcala C och Akademiska sjukhuset. Väderkvarnsgatan föreslås få bättre cykelbanor mellan Råbyvägen och Strandbodkilen.

TECKENFÖRKLARING:

- Viktiga cykelstråk. Här prioriteras uppgraderingar för att skapa god framkomlighet för cykel. Viktiga cykelstråk består både av cykelbanor och cykel i blandtrafik.
- Framtida viktiga cykelstråk. Ny infrastruktur för cykel med egna cykelbanor.
- Övrigt gatunät där cykeln har god framkomlighet i cykelbanor eller blandtrafik.
- Befintliga och planerade snabbcykelvägar.
- Befintliga och planerade huvudcykelvägar.

Karta som visar de viktigaste cykelstråken i innerstaden. Här ska framkomligheten för cykel fortsatt utvecklas men inte på bekostnad av framkomligheten för gående och vistelse i stadens mest centrala delar. De viktiga cykelstråken kan vara i blandtrafik eller på egna cykelbanor beroende på stadsrummets förutsättningar. Längs årummet och järnvägen fortsätter utvecklingen av framkomlighet för cykeln.

Tydlig kollektivtrafik

En attraktiv och väl fungerande kollektivtrafik är en förutsättning för att Uppsala ska kunna växa. Ny spårväg med hög kapacitet, god framkomlighet och bra tillgänglighet behövs för att stadens södra delar ska kunna utvecklas. Kapacitetsstark busstrafik behöver också utvecklas längs de andra starka kollektivtrafikstråken. Antalet som reser med tåg, spårväg och buss väntas fördubblas till 2050. Då behöver kollektivtrafiken prioriteras i innerstaden.

Inriktning Tydlig kollektivtrafik

Kollektivtrafiken ska ha god framkomlighet på prioriterade stråk till och inom stadskärnan.

Riktlinjer

- Utveckla Uppsala C till ett vackert och funktionellt stationsområde som kan hantera större mängder resenärer.
- Prioritera kollektivtrafik i korsningar och med egna körfält där det är möjligt.
- Möjliggör för att i framtiden kunna utveckla bytespunkter och viktiga hållplatser i strategiska lägen vid Vaksala torg, Fyrishov och Ekonomikum.
- Prioritera Stationsgatan och Kungsgatan närmast Uppsala C särskilt för kollektivtrafik.
- Prioritera S:t Olofsgatan för ökad kollektivtrafik vid behov.

Spårvagn – en nykomling i stadstrafiken

I Uppsala kan spårvagnar börja rulla från 2029. Spårvägen kommer att ha en start- och målpunkt vid Uppsala C och kommer att bli en tydlig och synlig nykomling i innerstaden. Spårvagnen rymmer dessutom många passagerare, en spårvagn rymmer lika många passagerare som tre stadsbussar, vilket innebär att hållplatslägen blir extra viktiga som målpunkter.

På Bäverns gränd och Munkgatan samsas spårvagnen med övrig kollektivtrafik medan den på Sjukhusvägen kommer att köra i eget körfält, något som ger möjlighet att föra in mer grönska i gaturummet.

Närmare, oftare och tydligare

Kollektivtrafikens linjedragningar är viktiga för stadslivet och rörelsen i staden då det skapar flöden i stadskärnan.

Lokalisering av hållplatser, dess utformning och standard är viktigt. Med rätt utformning och läge skapar hållplatserna orientering i staden och fungerar som dragare och målpunkter. Samtidigt ska barriäreffekter och konflikter som kollektivtrafiken kan ge upphov till minimeras.

Vaksala torg, Fyrishov, Ekonomikum och korsningen Strandbodgatan/Kungsgatan är alla viktiga bytespunkter eller hållplatslägen där busstrafiken kan komma att öka i framtiden.

För resenären är upplevelsen av kollektivtrafikens tydlighet minst lika viktig som faktisk tillgänglighet. Det innefattar till exempel turtäthet, skyltning och hållplatsutformning. Upplevelsen av en otrygg och rörig trafikmiljö kan minska stadskärnans attraktivitet som destination.

Prioritering i stadsrummet

För att kollektivtrafiken ska kunna utvecklas föreslås en prioritering av framkomligheten och utrymmet i stadsrummet. Kapacitetsstark kollektivtrafik prioriteras med egna körfält, i mitten av gatan där det är möjligt. På övriga sträckor kör kollektivtrafiken i blandtrafik och fordonsstorleken anpassas till miljön och platsens förutsättningar.

Vaksalagatan, Råbyvägen, Kungsgatan, Luthagsplanaden, Stationsgatan, Bäverns gränd/Munkgatan och Sjukhusvägen kommer att vara gator med hög koncentration av kollektivtrafik där kollektivtrafiken behöver prioriteras.

Antalet bussar som korsar stora torget har över tid minskat och torget är inte utpekad i trafiknätetsplanen som central för kollektivtrafiken. Genom att öka antal busslinjer på S:t Olofsgatan och Bäverns gränd så finns möjlighet att göra Stora Torget helt fritt från korsande kollektivtrafik i framtiden.

Bytespunkter och viktiga hållplatser

Att använda S:t Olofsgatan för kollektivtrafik stärker stadskärnans utveckling norrut. Att göra den redan idag populära hållplatsen mellan Stadsbiblioteket och Missionskyrkan till ett viktigt hållplatsläge, ger närhet till intressanta målpunkter och inte minst till en fin småskalig stadsmiljö längs Svartbäcksgatan och ån.

Genom att leda kollektivtrafiken förbi Universitetshuset och vidare längs Kyrkogårdsgatan avlastas Sysslomansgatan från kollektivtrafik och kan prioriteras för gående, cyklister och ett ökat stadsliv.

Vaksala torg har utvecklats till till en bytespunkt för kollektivtrafiken med närhet till Resecentrum och ett stort utbud av kultur och handel.

I innerstaden finns flera andra viktiga hållplatser som hjälper till att utvidga stadskärnan och skapa stadsliv kring viktiga målpunkter och i strategiska lägen.

Uppsala C

Uppsala C är stadens och regionens viktigaste bytespunkt för kollektivtrafik. Med ökande befolkning och en fördubbling av antal resenärer till 2050 kommer resenärströmmarna att öka till och från Uppsala C. För att öka kapaciteten kommer Uppsala C att byggas om. Det innebär bland annat att Stationsgatan och Kungsgatan prioriteras för busstrafik och spårväg och bilen leds runt stadskärnan. Ett stort antal nya cykelparkeringar skapas i nära anslutning till Uppsala C och gång- och cykelströmmar leds om så att det är god framkomlighet inom stationsområdet som ska upplevas som grön och välkommande.

Förslag till utveckling av Uppsala C.

Röd linje visar prioritering av kollektivtrafik i mottförlagda körfält. Röd streckad linje visar andra viktiga kollektivtrafikstråk. Svart streckad linje visar spårväg. B är viktig bytespunkt och H är viktigt hållplatsläge. Utöver spårvägen så kommer Kungsgatan, Stationsgata, Vaksalagatan och delar av Luthagsleden och Svartbäcksgatan att vara de viktigaste kollektivtrafikstråken. Där behöver kollektivtrafiken på sikt prioriteras med egna mottförlagda körfält.

Tillgängligt för bil

Bilen fyller en viktig funktion i många människors liv och vissa grupper är beroende av bil som transportmedel. Bilens flexibilitet är viktig för tillgängligheten i stora delar av staden och kommunen. I glesbebyggda områden kan bilen vara det mest hållbara transportalternativet. I innerstaden är det ont om yta och bilen är utrymmeskrävande, både när den används och när den står parkerad. Utsläpp, buller och partiklar som rivs upp av däckan är också faktorer som gör att bilen har en negativ inverkan, inte bara på stadslivet utan också på upplevelsen av stadsrummet. Konkurrensen om marken i innerstaden, där allt fler trafikanters ska samsas, gör att den utrymmeskrävande bilen inte kan dominera gaturummet oavsett framtidens drivmedel.

Inriktning Tillgänglighet för bil

Bilen ska ha god tillgänglighet till stadskärnan och god framkomlighet runt stadskärnan för att undvika genomfartstrafik och bättre anpassa biltrafiken till gatunätets förutsättningar.

Riktlinjer

- Ge god framkomlighet för bilen inom huvudgatunätet.
- Minska genomfartstrafiken i innerstaden.
- Prioritera kollektivtrafiken före bilen på gator med tät kollektivtrafik.
- Tillåt bilen på gåendes villkor utifrån gatans förutsättningar i stadens mest centrala delar.
- Styr om biltrafiken på Kungsgatan närmast Uppsala C och Stationsgatan till innerstadens ringlinje till förmån för kollektivtrafiken.
- Beakta alltid god framkomlighet för utryckningsfordon.
- Minska genomfartstrafiken i årummet och på Dragarbrunnsgatan.

Planer för minskad biltrafik

Bättre folkhälsa och ökad trafiksäkerhet är viktiga argument för att minska biltrafiken. I centrala Uppsala finns idag problem med dålig luftkvalitet, ett allt vanligare problem i växande städer, något som är tätt kopplat till emissioner, utsläpp och partiklar orsakade av bilen.

Vi planerar för en stad som ger möjlighet att minska vårt bilberoende och underlätta för andra färdmedel. Mindre yta behövs per person för att gå, cykla eller åka kollektivt än i jämförelse med att åka bil. Även miljöbelastningen och energibehovet är lägre i jämförelse med biltransporter.

Bil på de gåendes villkor

Uppsala strävar mot Nollvisionen – att ingen ska behöva dödas eller skadas allvarligt till följd av trafikolyckor. Färre bilar och lägre hastigheter skapar en ökad trygghet för de oskyddade trafikanterna. Ett viktigt steg mot Nollvisionen är säkra övergångsställen och låga hastigheter.

I den täta staden med centrala bostadslägen lever barn och unga. Här är det låg hastighet med mindre god framkomlighet som gäller för bil för att bidra till en mer gävanlig stadskärna. Stadsgator med verksamheter i bostadsområdena skapar stadsliv i gatuplanet. Stadsliv skapas av de oskyddade trafikanterna i första hand – inte av bilar i rörelse och bilparkeringar. Målpunktstrafik med bil ska ha tillgänglighet i stadskärnan men framkomlighet på gåendes villkor.

Tillgänglighet för boende, handel och verksamheter

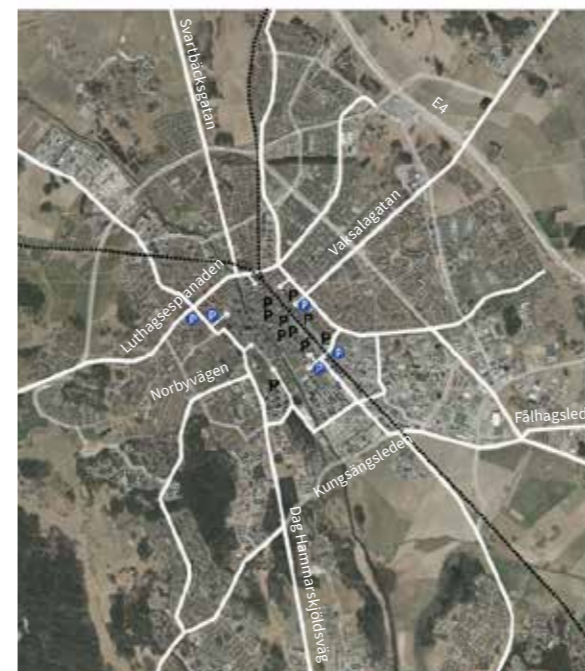
Innerstaden ska utvecklas som en blandad stadsdel, den blandade staden gynnar stadslivet.

De begränsningar som föreslås för bilens framkomlighet ska inte vara ett hinder för att kunna bo, arbeta och göra inköp och ta del av kulturutbudet i innerstaden. Verksamheterna i centrum ska även i fortsättningen vara tillgängliga för kunder och leveranser med bil.

Mindre genomfartstrafik

Att minska genomfartstrafiken är en del i arbetet för att förbättra miljön i innerstaden. De som inte ska till en målpunkt i området ska inte lockas att gena genom centrum. Gator med stor andel genomfartstrafik med bil är Stationsgatan, Kungsgatan och delar av Vaksalagatan och Munkgatan, som har stor betydelse för kollektivtrafiken. Det är en förutsättning att förbättra framkomligheten för kollektivtrafiken.

En ny planskild korsning med järnvägen i Kungsängsesplanadens förlängning ska säkra framkomligheten med bil och skapa en bra koppling mellan Främre Boländerna och Kungsängen. En åtgärd som hjälper till att möjliggöra bättre prioritering av kollektivtrafik på Kungsgatan.

Bilden visar de infartsgator som leder in till de inre ringgatorna i innerstaden.

Kartan visar de inre ringgatorna som får en viktigare roll för den allmänna motortrafiken markerade med tjock blå linje, samt gator som är tillgängliga för bil med tun blå linje.

Tillgängliga bilparkeringar

Tillgängliga, bekväma och effektiva parkeringsanläggningar bidrar till att skapa en attraktiv stad. Det behövs parkeringsanläggningar som ger god tillgänglighet och skapar förutsättningar att frigöra ytor till förmån för grönska och stadsliv.

Inriktning Tillgängliga bilparkeringar

Parkeringar för bil ska i huvudsak hänvisas till parkeringsanläggningar.

Riktlinjer

- Styr bilparkering i stadskärnan till parkeringsanläggning.
- Utred om parkeringsledning kan ge bättre utnyttjande av befintliga parkeringsanläggningar.
- Prioritera Parkering för rörelsehindrade i mer centrala lägen.
- Peka ut lägen för möjliga parkeringsanläggningar som kan byggas ut vid behov.
- Omvandla markparkeringar i stadskärnan till platser för stadsliv och grönska, särskilt prioriterad är S:t Eriks torg och Hamnplan.
- Prioritera markparkeringar på allmän plats som korttidsparkeringar.
- Reglera med tid och taxa för att styra parkering till anläggningar.

Bilar i parkeringsanläggningar

Nya parkeringsanläggningar i strategiska lägen med gångavstånd till stadskärnan ger möjlighet att på ett enkelt sätt lämna bilen utan att skapa mer trängsel i innerstaden. Det garanterar god tillgänglighet till citys utbud samtidigt som centrala stadsrum frigörs.

Markparkering främst för besökare

En bättre och mer effektiv användning av allmänna ytor behövs för att frigöra utrymme för stadslivet och mer hållbara transporter. I innerstaden prioriteras angöring (på- och avstigning samt lastning och lossning) och parkering för rörelsehindrade. Med hjälp av tidsreglering av centrala parkeringar prioriteras besökare till stadskärnan. Korttidsparkering förekommer som kantstensparkering längs gator där det finns behov och där det inte står i konflikt med andra prioriteringar. För arbetsplatser i innerstaden hänvisas till parkering på kvartermark, huvudsakligen i anläggningar.

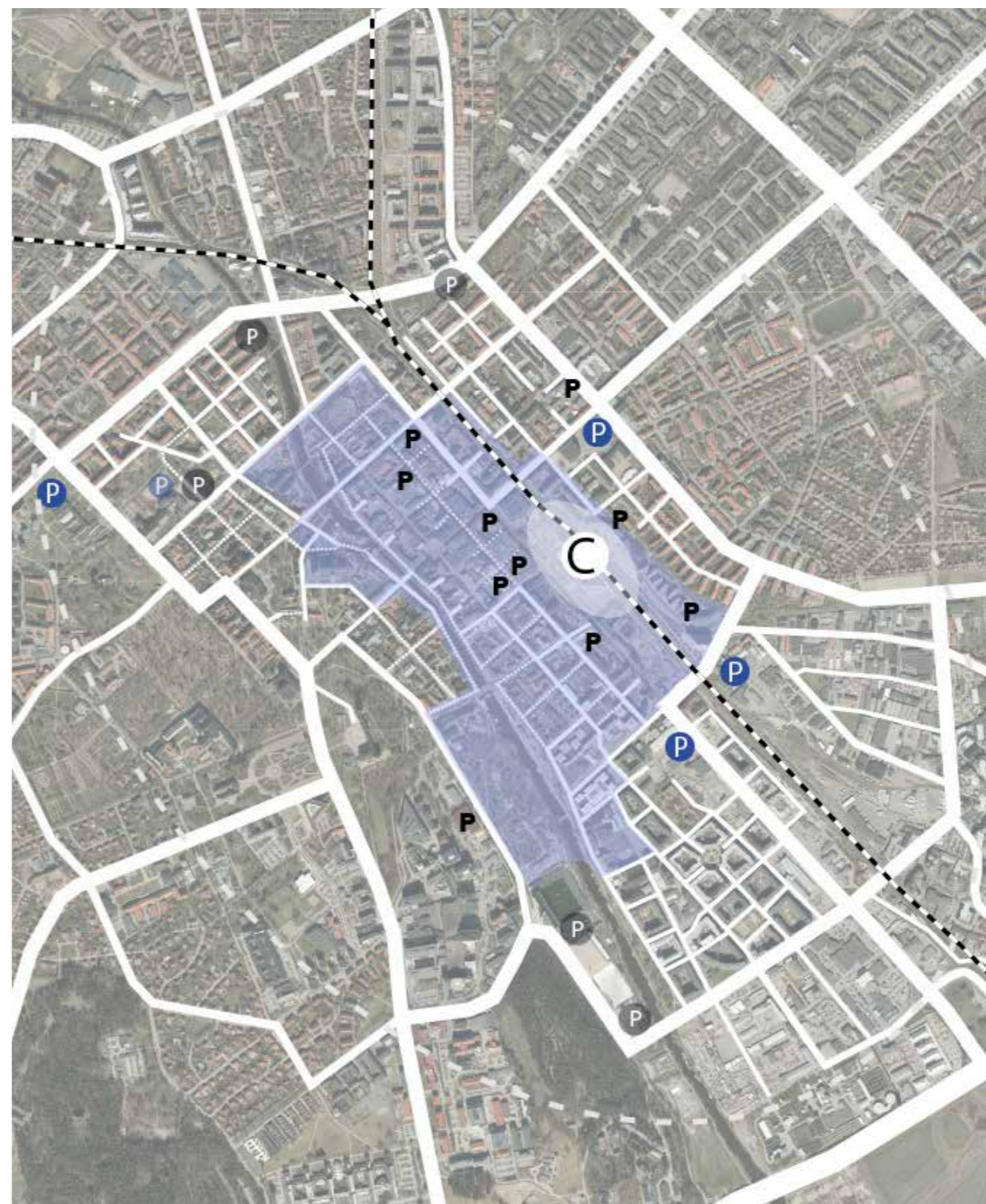
Styr biltrafiken till anläggningar

Centralt belägna parkeringsanläggningar kan utnyttjas bättre, men i takt med att Uppsala växer kan det finnas behov av nya anläggningar centralt i staden och reservera plats för dessa även om genomförandet kan ligga långt fram i tiden.

Genom att samla parkeringar i anläggningar frigörs ytor för andra ändamål som bostäder, verksamheter och ytor för rekreation och möten. Större anläggningar med parkeringsledning bidrar till minskad söktrafik och ökad tydlighet för besökare.

Nya parkeringsanläggningar

Parkeringsanläggningar, så kallade mobilitets-hus, ska utformas så att det är bekvämt och tryggt att parkera. Nya parkeringsanläggningar bör ligga nära huvudgatunätet och med gångavstånd till stadskärnan. I nya parkeringsanläggningar prioriteras besöks-parkeringar, här finns också platser för parkeringsköp, cykelparkeringar, bilpooler med mera.

TECKENFÖRKLARING:

- P** Befintliga parkeringsgarage som är tillgängliga för allmänheten.
- P** Utpekade lägen för nya parkeringsanläggningar som kan byggas ut vid framtida behov
- P** Lägen för markparkeringsanläggningar.
- Yta där det på sikt inte ska finnas markparkeringsanläggningar. Kantstensparkering och parkering för rörelsehindrade kan förekomma.
- P** Reservplats för underjordsparkering vid framtida behov.

Parkering för bil ska i högre grad ske i parkeringsanläggningar för att frigöra exempelvis S:t Eriks torg och Hamnplan för att utveckla stadslivet. I de mest centrala delarna av innerstaden (den blå ytan) ska det på sikt inte finnas markparkeringar. Eventuella framtida parkeringsanläggningar vid Hovstallängen, Vaksala torg och Katedralskolan är tänkta under mark för att inte påverka stadsmiljön.

Tillgängliga cykelparkeringar

Tillgängliga, bekväma och effektiva cykelparkeringar är en förutsättning för att öka andelen cyklande i staden och bidrar till att skapa en attraktiv stad.

Inriktning Tillgängliga cykelparkeringar

Cykelparkeringar ska finnas nära målpunkter i stadskärnan men inte konkurrera med platser som är viktiga för stadslivet.

Riktlinjer

- Säkerställ att det finns goda möjligheter för cykelparkeringar på kvartersmark i garage och anläggningar i samband med större nybyggnader eller ombyggnader.
- Verka för att bilparkeringar som orsakar söktrafik i centrala lägen omvandlas till cykelparkeringar.
- Prioritera cykelparkeringar i gränderna till förmån för stadsliv i årummet och på Dragarbrunnsgatan.
- Flytta och hitta ersättning för cykelparkeringar i de lägen som är mest attraktivt för stadslivet.
- Säkerställ borttagning av felparkerade och långtidsparkerade cyklar.
- Öka medvetenheten om större cykelparkeringar och förbättra vägvisningen till dessa.

Prioritering av cykelparkering i stadsrummet

Det är viktigt att cykelparkeringar finns i nära anslutning till stora målpunkter. I lägen som är bäst lämpade för stadsliv behöver cykelparkeringar omlokaliseras. Utöver gågatan är viktiga lägen för stadslivet i Årummet och centrala delar av Dragarbrunnsgatan. Cykelparkeringar kan i högre grad hänvisas till gränderna och till små centrala bilparkeringsplatser som orsakar söktrafik i stadskärnan, exempelvis vid Gotlandsparken, Valmstedeska gården och på Dragarbrunnsgatan mellan Vretgränd och Bäverns gränd. En bilparkeringsplats kan omvandlas till ca 10 cykelparkeringar.

En ökad kontinuerlig bevakning av cykelparkeringar, borttagning av felparkerade cyklar och rensningar av skrotcyklar ur cykelställ är nödvändig för att säkerställa god tillgänglighet till cykelparkeringar.

Öka cykelparkeringar i anläggningar

Korttidsparkering för cykel ska finnas nära målpunkter i staden medan långtidsparkering ska ske i anläggningar. Med långtidsparkering menas boende- och arbetsplatsparkering. Fastighetsägare ska anordna cykelparkering på egen fastighet, och samverka med fastighetsägare är nödvändigt för att skapa plats för allmänna cykelparkeringar i befintliga parkeringsanläggningar. Det är särskilt viktigt i de mest centrala delarna, där fler cykelparkeringar i anläggningar behöver tillkomma för att avlasta parkeringen på gatumark, som är till för besökare.

För att främja cykel som färdmedel ska dessa parkeringar ligga närmare målpunkten än bilparkeringar. Att omvandla bilparkering till cykelparkering både i anläggningar och på gatumark sker redan idag och är fortsatt aktuellt.

Två omvandlade bilparkeringar blir betydligt fler cykelparkeringar, exempel från Klostergatan.

Samordnade leveranser

Gods- och avfallshantering är en omfattande verksamhet i en stad med mycket handel och restauranger. Den tar stora ytor i anspråk och kan upplevas som störande. Ett mindre område i den absoluta stadskärnan har tidsreglerats så att lastning och lossning ska ske innan 11 på förmiddagen och resultatet har varit gott. En utvecklad lösning med att samordna transporter av gods och avfall kan ytterligare minska oönskad trafik i innerstaden.

Inriktning Samordnade leveranser

Logistiken och leveranser av varor i stadskärnan ska samordnas, tidsstyras och organiseras för att skapa utrymme och minska konflikter med stadslivet.

Riktlinjer

- Samordna leveranser tids- och platsmässigt inom angiven zon för innerstaden.
- Reglera att leveranser inte sker under rusningstid i de utpekade stråken för kapacitetsstark kollektivtrafik och stomlinjer.
- Samlokalisera varor och restprodukter för att effektivisera markanvändningen och skapa flexibla ytor.
- Anpassa leverans-, logistik- och upphämtningsfordon till platsens karaktär och förutsättningar.

En viktig del i att skapa en attraktiv och levande stadskärna är att gods- och avfallshantering sker på ett smidigt sätt. En stökig hantering av gods och avfall går tvärs emot det som ger ett attraktivt stadsliv. Samtidigt är varuleveranser en viktig förutsättning för att livet i staden ska fungera. Därför behöver leveranserna i mycket högre grad samordnas och tidsstyras.

För att prioritera kollektivtrafiken styrs leveranser under rusningstid bort från de stråk där det går kapacitetsstark kollektivtrafik och stomlinjetrafik.

Antalet fordonsleveranser kan minska om leveranserna sker på ett effektivare och samordnat sätt. En modell där gods till innerstaden levereras till en samlastningscentral, för innerstaden har i Boländerna pekats ut. Här omlastas gods till innerstaden och stadskärnan till mindre fordon och levereras. Vid leverans tar man med såväl returpaket som avfall tillbaka till omlastningscentralen. Den här modellen baserar sig på ett samarbete mellan parter där hållbarhet ligger i affärsmodellen och fungerar idag i Stockholm och Malmö.

Samordnade leveranser.

Levande båthamn

Uppsala är, med sitt läge vid Fyrisån, en hamnstad. Ett levande båtliv bidrar positivt till stadslivet och stadens identitet. Ambitioner finns att utveckla hamnområdet och den befintliga gästhamnen söder om Islandsbron.

Inriktning Levande båthamn

Båttrafiken ska utvecklas för att säkerställa farleden och skapa liv i hamnområdet.

Riktlinjer

- Integrera hamnområdet med den centrala staden och bidra till en attraktiv stadsmiljö
- Utveckla den befintliga gästhamnen söder om Islandsfallet.
- Prioritera möjligheten att lägga till för båtar i rörelse. Begränsa permanenta platser som riskerar att privatisera kajen och Fyrisån.
- Placera fartygstyper i harmoni med hamnens dåtid och nutid.
- Omvandla Hamnplan från parkeringsplats till en viktig plats i rummet för stadsliv.

Fyrisån kan trafikeras med båtar till Islandsfallet och Uppsala hamn, där det finns plats att vända något större båtar. Från Hamnplan avgår nöjes- och turbåtar sommartid till bland annat Skarholmen, Skokloster, Wiks slott samt ut på Ekoln.

I dagsläget finns möjlighet för privatbåtar att lägga till utmed ån vid Stadsträdgården – den officiella gästhamnen. Med sitt centrala läge kan den växa i storlek och servicenivå.

Längre söderut i Kungsängen finns en mindre småbåtshamn och längs hela den östra åsidan kan hamnen och förtöjningsplatser utvecklas. Ett levande båtliv bidrar positivt till stadslivet och stadens identitet.

Intresset för att utveckla stadslivet vid/på vattnet är stort. Exempel på det är privata initiativ som hyr ut picknickflottar, trampbåtar och roddbåtar. Privata och offentliga initiativ behövs för att utveckla och förstärka aktiviteter och "vattenkulturen" men allas tillgänglighet till årummet och den öppna vattenspegeln måste värnas.

Fyrisån kan i en framtid användas för ytterligare transporter av människor under sommarhalvåret, för att tillgängliggöra platser och värden som idag är svåra att nå. Regulerad båttransport kan exempelvis utvecklas mellan Stadsträdgården, Ulleråker, Ultuna hamn och Lyssnaängen.

Levande båthamn.

Plats och park

I en växande och tätare stad får den allmänna platsen en allt viktigare roll. Uppsalas gaturum, platser, torg, parker och årum är alla förutsättningar för stadslivet. Därför är våra offentliga rum i stadskärnan viktiga för att göra Uppsala mer attraktivt. Dessutom är de viktiga byggstenar och redskap i hållbarhetsarbetet och som en del av stadens grönstruktur.

Inriktningar för plats och park

Ett levande årum Årummet ska ständigt utvecklas till ett attraktivt grönskande vistelserum och rörelsestråk.

Levande torg Torgen ska utvecklas till mötesplatser, innehålla grönska och ge rum för evenemang, kultur och handel.

Fler och bättre parker Parkerna ska värnas, utvecklas och erbjuda varierade miljöer av hög kvalitet.

Nya kopplingar Stadens gator och offentliga rum ska tydligare knytas samman i ett mer finmaskigt nät.

Fler träd i stadsmiljön Innerstadens stadsträd och alléer ska bli fler, säkras och utvecklas.

Ett mer attraktivt Uppsala

En stor del av Uppsalas identitet präglas av de offentliga rummen och det liv som levs där. Tillsammans bygger innerstadens platser, parker och stråk en samverkande helhet – de blir stadens vardagsrum och mötesplats och fyller en viktig funktion som arenor för att utöva kultur. Det gröna nätet, strukturen utgör också en grund för att kunna röra sig och utöva idrott i staden. Det betyder att de ska rymma många olika aktiviteter som sker både samtidigt och över tid.

Fler invånare innebär ett ökat tryck på stadens platser och parker för aktivitet, evenemang, utflyktsmål och vardagsmotion. Såväl tydlighet som flexibilitet och samutnyttjande av det offentliga rummet kommer att bli allt viktigare för att ytor ska kunna användas av olika målgrupper på olika sätt. Extra viktigt är att ge barn och unga mer plats att vistas, umgås och ta plats i de centrala offentliga rummen. Att tillgodose behovet av gröna miljöer är viktigt när innerstaden utvecklas, även små gröna inslag kan göra stor verkan och bidra till ökad trivsel och stadsliv.

De offentliga rummen länkar samman staden

De offentliga rummen, platserna och stråken skapar strukturer som binder samman stadskärnans olika delar med varandra. Det är här man rör sig, stannar till, upplever staden eller bara passerar. Genom de offentliga rummen länkar vi samman innerstaden med andra stadsdelar.

En stad med många attraktiva och intressanta offentliga rum främjar stadslivet, bidrar till trygghet, gör invånarna stolta och får besökare att känna sig välkomna. Det är också en förutsättning för att även innerstaden blir en plats där man vill bo och där vardagslivet kan levas.

Ta vara på de kvaliteter som finns

Att utveckla de offentliga rummen så att stadslivet prioriteras kräver att man tar tillvara platsens kvaliteter. Många parametrar påverkar de offentliga rummens kvaliteter: både läge, storlek och hur de hänger ihop med omgivningen, men också hur de utformas och ”möbleras”.

Platser med goda ljus- och solförhållanden behöver prioriteras. Uppsalas stadskärna är tät och solljuset har svårt att leta sig ner till marknivån längs många gator och gränder. Därför ska förtätningsförslag alltid föregås av sol- och

skuggstudier. Vissa platser har en rik kulturhistoria och andra är formade i modern tid – men de bär alla på värden som ska tas tillvara.

Stadens parker och platser är en förutsättning för hållbarhetsarbetet

Med attraktiva, inbjudande och trygga offentliga rum kan staden bidra till ett demokratiskt och socialt hållbart samhälle där människor möts, får ta plats och uttrycka sig.

Platser och parker i staden bildar ett finmaskigt nät som rätt utformat ger möjlighet till utevistelse, lek, motion, folkhälsa och sinnliga upplevelser.

De offentliga rummen i staden utgör en viktig infrastruktur för många olika ekosystemtjänster. Parker och gatugröniska har höga biologiska värden och stor artrikedom. Det offentliga rummet utgör en resurs för fördröjning av dagvatten, där såväl parker, torg som gatumark kan användas som magasin.

Den viktiga allmänna platsen

En förutsättning för en levande stad är att den är en plats där människor känner delaktighet. Mark som är planlagd som allmän plats är allas och där har vi alla tillträde och gemensamt ansvar att samsas och göra staden trivsamt och välkomnande.

Förfrågningar om uteserveringar är något som ökar och som vill ta plats i stadsrummet. Det är ett viktigt komplement till verksamheterna och bidrar samtidigt till ett ökat stadsliv. På många av stadens torg och på lämpliga platser längs årummet finns ytor där serveringsbyggnader för permanenta säsongslov bidrar till trivsel och stadsliv.

Allt som uppförs på allmän plats ska vara tillgängligt, vara utförda med omsorg och vara väl integrerade i stadsmiljön och på platsen.

Från det att vårsolen återvänder till sen höst råder ett hårt tryck på de mest attraktiva sollägen i innerstaden. En viktig del av Plan för innerstaden är att värna men även utveckla flera attraktiva sollägen.

Kulturlivet ska få ta plats

Kulturlivet behöver få ta plats och bidra i hög grad till stadslivet och stadens attraktivitet. Att kunna spela ut över den allmänna platsen vid evenemang och festligheter är viktigt. På platser där kulturlivet pågår behöver den allmänna platsen möta upp när något särskilt händer. Såväl kulturinstitutioner och museer som mindre scener kan bidra till att ge liv åt staden redan vid entrén.

Den här kartan gör ett försök att visa platser där kulturverksamhet pågår på olika sätt och i olika form. Förutom kommunens kulturinstitutioner finns biografer och fria scener markerade. I Uppsala är studentnationerna ett unikt och levande inslag i innerstaden därför har de också fått plats på kartan.

Kartan visar viktiga platser där kulturverksamhet pågår på olika sätt och i olika form. Förutom kommunens kulturinstitutioner finns biografer och fria scener markerade liksom studentnationerna.

Kulturinstitutioner	Museer	Scener	Biografer
1. Uppsala stadsteater	5. Uppsala konstmuseum, Uppsala slottshistoriska	13. Katalin	18. Slottsbiografen
2. Uppsala Konsert och Kongress	6. Museum Gustavianum	14. Parksnäcken	19. Fyrisbiografen
3. Uppsala stadsbiblioteket	7. Upplandsmuseet	15. Studenternas	20. Filmstaden
4. Reginateatern	8. Biotopia	16. Danspaviljong	21. Kulturkvarteret Walmstedtska
	9. Linnémuseet	17. Vaksala torg	22. Leoparden
	10. Carolina Rediviva		23. Grand
	11. Uppsala Domkyrkas museum		24. Köttinspektionen
	12. Pumphuset		● Studentnationerna

Karta: Plats och park

- Årummet
- Grönstråk
- Befintlig gatugrönska
- Ny gatugrönska
- Ny trädrad i anslutning till ny väg/cykelväg
- Kommunal park
- Icke kommunalt grönområde
- Ny park
- Torg
- Nytt torg ungefärlig placering
- Ny koppling
- Inre ringen, dagvatten

Kartan visar gatugrönska, det vill säga trädader och trädalléer längs gator i innerstaden. Såväl befintliga alléer som föreslagna lägen på nya gator där det finns utrymme för trädplanteringar har markerats.

Ett levande årum

Årummet samlar stadens centrala delar till ett sammanhängande och grönt rekreativstråk – tillgängligt för alla i Uppsala. Det finns ingen annan plats i staden som har lika goda möjligheter till attraktiva mötesplatser. I Fyrisån hamnar dagvatten och regnvatten och ån kan vid höga flöden orsaka översvämningar i de mest centrala delarna av innerstaden. Fyrisån är en resurs som ger staden karaktär och erbjuder fina mötesplatser men också ett redskap att utnyttja för att möta klimatutmaningar.

Inriktning Ett levande årum

Årummet ska utvecklas till ett attraktivt grönskande vistelserum och rörelsestråk.

Riktlinjer

- Prioritera årummet för vistelse, möten och rekreation och rörelse.
- Utveckla årummet med tillskott av särskilt hög kvalitet.
- Utveckla årummet med målpunkter som restauranger och caféer längs gatornas bottenvåningar.
- Förstärk vistelsekvaliteter som sittplatser, sollägen, mer grönska och konst.
- Utveckla årummet så att Fyrisåns möjlighet att ta hand om stora regnmängder ökar.
- Förbättra vattenkvaliteten i Fyrisån för att möjliggöra centrala badplatser.

Uppsalas karaktäristiska stadsgreener

Årummet är en av Uppsalas mest omtyckta platser. Längs Fyrisåns stränder och kajer finns den karaktäristiska stadsgreenern, och många associerar platsen med blommande hästkastanjer och klubbiga lindar. Årummet är därför en viktig komponent i Uppsalas identitet och har goda möjligheter att fortsätta utveckla Uppsalas specifika karaktär.

I årummet måste högsta prioritet alltid ges till vistelsevärden. Här finns goda möjligheter till attraktiva mötesplatser. Det är därför viktigt att vistelsekvaliteterna förstärks längs åns båda sidor.

Det viktiga vattnet

Fyrisån sjuder av liv och mitt i Uppsalas stadskärna kan man se fiskar som simmar i vattnet. Fisktrappor gör det möjligt för en mängd arter att ta sig upp i Fyrisån. Att erbjuda badmöjligheter centralt är ett mål redan 2030 och som hägrar men som kräver förbättrad vattenkvalitet för att bli verklighet.

Sammanhängande stråk för rekreation och en länk mellan stad och landsbygd

Årummets värde som ett sammanhängande rekreativstråk som förbinder stadskärnan med andra delar av staden och dess omland kan inte nog betonas. Med sina olika karaktärer, där parker och stensatta kajer avlöser varandra, ger årummet utrymme för en mängd olika aktiviteter.

Ett sammanhängande konststråk har börjat ta form från innerstaden och söderut till Ulleråker. Flera nya satsningar under de kommande åren ger goda förutsättningar för att konststråket ska växa norrut och bidra till åns attraktivitet.

I årummet prioriteras människor som rör sig, före andra trafikslag. Det ska vara lätt som fotgängare och motionär att röra sig längs Fyrisåns stränder och kajer. Det är särskilt viktigt att värna om platsen för det allmänna intresset vid markupplåtelse; den bästa platsen ska vara gratis och vara tillgänglig för alla. Årummet måste därför hållas fritt för passage och rörelser längs vattnet.

Utveckla årummet

Årummet kan utvecklas ytterligare för att bli ett ännu attraktivare vistelserum. Här ska till exempel viktiga utblickar längs stråket säkerställas. Längs ån kan man förvänta sig en utveckling av fler publika stadsrum och stråk. Restauranger och caféer i området förstärker årummets karaktär med mötesplatser. Att ta sig över ån på nya broar är viktigt för att förenkla för gång och cykeltrafiken och länka ihop viktiga stråk. En gångbro som förlänger Klosterгатans Sagostråk över till Walmstedtska gården och en gång- och cykelbro i Vretgränds förlängning är exempel på detta. Årummet söder om Islandsbron är stadens viktiga farled ut mot Mälaren. Här ska båtar kunna ta sig fram till Uppsala hamn vid Islandsfallet. Platser för att angöra med framtida kollektivtrafik via båt ska säkras vid Hamnplan, Tullgarnsbron, Ulleråker och vidare söderut. I det "södra åstråket" ligger även Hamnplan, Stadsträdgården och Studenternas idrottsplats. Denna del av årummet ska utvecklas med särskilt fokus på ett sjudande stadsliv och parkliv längs Fyrisåns båda sidor och med idrott och evenemang som viktiga komponenter.

Hamnplan är ett soligt kajområde söder om Islandsbron. Platsen ska utvecklas till ett attraktivt stadsrum med plats för vistelse och möten. Den generösa platsen mitt emot Stadsträdgården i bästa solläge kan utvecklas med grönska, fler sittmöjligheter och platser för lek och vila nära vattnet. En omvandling av Hamnplan från markparkering till publikt stadsrum kan ske när parkeringsplatser kan flyttas till en parkeringsanläggning kopplad till Hovstallängen.

Uppsala är en tätort med betydande översvämningensrisk vid höga flöden i Fyrisån. Innerstadens mest känsliga delar längs Fyrisån är området vid Fyrishov, området runt polishuset, vid Svartbäcksgatan, vid Luthagsplanen och ned mot viadukten vid järnvägen. Åtgärder som effektivt skulle minska risken för översvämningar i de här områdena är att bygga om Kvarnfallet och Islandsfallet. Kvarnfallet skulle byggas om från dagens V-form till ett hästskoformat överfall och Islandsbron från dagens raka till ett mer diagonalt överfall. Genom att utforma fallen med längre trösklar samtidigt som vattenståndet uppströms och möjlighet till försränning säkras är detta exempel på bra åtgärder för att minska översvämningensrisk för innerstaden. Dessa åtgärder passar väl in i stadsbilden och gör stor nytta för att klimatsäkra innerstaden.

Bryggor vid Fyrisån skapar en bättre kontakt med vattnet.

Skiss av Kvarnfallet med ombyggd tröskel med hästskoutformning. Källa: Norconsult

Levande torg

Uppsalas torg fyller viktiga funktioner i stadslivet som plats för möten, handel, kultur och rekreation.

Innerstadens befintliga torg har potential att utvecklas, få en tydligare användning och gynna stadslivet mer än vad de gör idag. Nya torg med nytt innehåll skapas i samband med att innerstaden växer.

Inriktning Levande torg

Torgen ska vara mötesplatser för människor, innehålla grönska, användas för möten och ge plats för evenemang, kultur och handel.

Riktlinjer

- Utveckla torgen för olika användningsområden som torghandel, plats för evenemang eller annat.
- Begränsa långvariga upplåtelse för försäljningsvagnar.
- Minska andelen bilparkering på torgen till förmån för stadsliv och grönska.
- Skapa nya torg och platser i utvecklingsområden och använd tillfällig arkitektur för att aktivera platser.

Mer plats för människor

Torgmiljöer har en tradition som handels- och mötesplatser. Uppsalas torg utgör variationsrika miljöer med både äldre torg som bär på rik kulturhistoria och nykomlingar som representerar dagens moderna formspråk.

Många av Uppsalas centrala torg kan utnyttjas bättre för att gynna stadslivet. Idag domineras några av torgen av markparkeringar för bil. Genom nya parkeringslösningar kan torgen utvecklas med grönska, sittplatser, torghandel, rekreation, lek, utställningar, aktiviteter och evenemang. Torgen kan också, med rätt underbyggnad, utnyttjas för dagvattenhantering.

Uppsalas centrala torg ska kunna användas på olika sätt. Storlek och läge innebär att olika aktiviteter lämpar sig bättre på särskilda torg. Det stärker torgens identitet och kan inspirera till att fler vill vara med och aktivera torgen.

Platsutveckling med hjälp av tillfällig arkitektur är bra sätt att använda sig av när man vill prova ny användning för en plats. I utvecklingsområden under pågående stadsutveckling kan det bidra till identitet och öppna för sociala möten.

Fyristorget är en viktig del av årummet. Ända sedan stadsbranden 1702 har torget fungerat som

handelsplats. Fyristorget kan utvecklas med mer torghandel, fler vistelseytor och evenemang genom att ytor för bilparkeringar nedprioriteras.

S:t Eriks torg är ett medeltida stadsrum omslutet av domkyrkan och Saluhallen och andra vackra byggnader. Det var ett kött- och fiskförsäljningstorg och har kallats för såväl Oxtorget som Köttorget innan Saluhallen byggdes. Torget ska utvecklas med mer handel, fler vistelseytor och plats för evenemang när ytor för bilparkeringar nedprioriteras och ersätts i andra lägen.

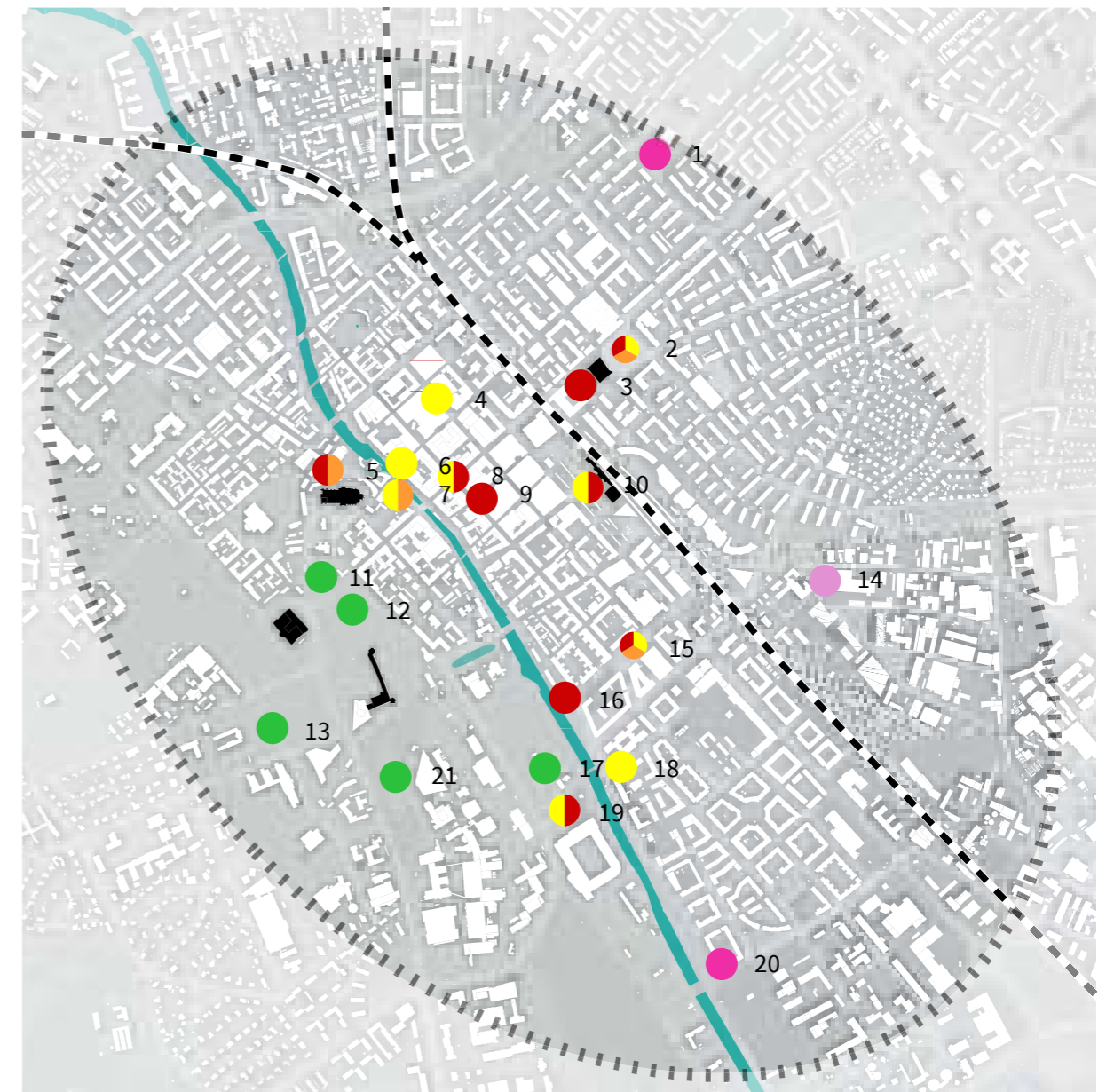
Vaksala torg är centrala stadens största torg. Torgets storlek är unikt med risk för att upplevas som ödsligt. Platsen behöver utvecklas för att bättre kunna användas för större evenemang, torghandel, möjliggöra uteserveringar och innehålla mer grönska. Vid en upprustning bör målsättningen vara att utveckla torget som ett trivsamt vardagstorg med sittplatser, uteserveringar och mer grönska, samtidigt som öppna ytor för konserter och marknader bibehålls och ges en aktivering. Underjordiskt garage med tillhörande entrébyggnader kan fungera ihop med det framtida torg. Mindre serveringsbyggnad för att möjliggöra uteservering är möjlig att pröva.

Gamla torg anlades på medeltiden och var Uppsalas huvudtorg innan Stora torget anlades. Här finns sittplatser i fina sollägen och uteserveringar. Tillskott av grönska i form av träd kan prövas.

Kungsängstorg blir en allt viktigare mötesplats när innerstaden växer söderut. Torget utgör centrum i det stråk som ska koppla ihop Uppsala C med Hamnplan i Greenline och Fyrisån.

Grönare gaturum och en ny park ska tillsammans med Kungsängstorg bidra till stadsliv, puls och vila.

Islandstorget har, med sitt fina läge vid Fyrisån, goda förutsättningar att bli en fin mötesplats och ge plats för uteservering. Trädplantering kan bli ett välkommet tillskott till platsen.

Kartan visar de torg i innerstaden som har en särskild inriktning på användningsområde. Även de parkområden som kan användas för evenemang, inklusive Botaniska trädgården, har markerats.

● Torghandel	1. Kvarntorget	6. Gamla torget	11. Odinslund	16. Hamnplan
● Restaurangtorg	2. Vaksala torg	7. Fyristorget	12. Slottsbacken	17. Parksäckan
● Evenemangstorg	3. Entrétorget	8. Stora torget	13. Botaniska trädgården	18. Islandstorget
● Evenemangsplatser i park	4. Dragabrunnstorg	9. Forumtorget	14. Bergsbrunnplan	19. Arenatorget
● Övriga	5. S:t Eriks torg	10. Olof Palmes plats	15. Kungsängstorg	20. Inga Löwdins plats
● Blivande				21. Torneparken

Fler och bättre parker och närmare till naturen

Gröna parker är mötesplatser som lockar besökare i alla åldrar. Det ger dem en särställning som offentligt rum. I takt med att Uppsala växer och förtätas finns behov av nya parker och bättre tillgänglighet till befintliga parker och naturområden.

Inriktning Fler och bättre parker

Parkerna ska värnas, utvecklas och erbjuda varierade miljöer av hög kvalitet.

Riktlinjer

- Utveckla nya parker vid Österplan, Hamnesplanaden och i främre Boländerna.
- Utveckla Kronåsen så att frilufts- och idrottskopplingar till södra åstråket stärks och blir tillgängliga.
- Stärk kopplingar till och tillgängliggör befintliga parker och trädgårdar.
- Stärk parkkvaliteterna i Mikaelsparken så att den blir ett attraktivt parktillskott till innerstaden.
- Stärk samarbetet kring publika trädgårdar som ägs av annan så att tillgängligheten och vistelsevärdena ökar.
- Ge utrymme för lek och rekreation för alla åldrar och förmågor.

Viktiga både för människor och natur

Av alla offentliga platser är det kanske parkerna som används av flest människor för vistelse, lek och rekreation. De används av människor i alla åldrar, både närboende och besökare.

I en allt tätare stad behöver parkerna därför bli fler och de befintliga parkerna värnas och utvecklas – för att kunna erbjuda ett större utbud och plats för en växande befolkning. Stadens parker är samtidigt byggstenar i den hållbara staden och utgör viktiga utrymmen för naturliga processer och ekosystemtjänster.

Platser för friluftsliv och lek

Friluftslivet hittar nya former och platser inne i staden. Många väljer att jogga centralt längs ån och längs parkstråk. Folkhälsotrenden kombinerar med upplevelsevärden i närområden.

Det behövs fler lekplatser i centrala Uppsala. I Stadsträdgården ligger stadens största lekplats – en målpunkt och mötesplats för alla stadens barn och barnfamiljer. Ytterligare lekplatser finns i Klosterparken, Carolinaparken, Vasaparken, S:t Göransplan, Frodeparken och Anna

Petrus park. Utöver dessa finns skolgårdar som också används som lek- och hängplatser på kvällar och helger.

Områden som behöver utvecklas

Centrala Uppsala kommer att ha sin stora expansion söderut. Med tillskott på bostäder och kontor planeras för ett nytt parkstråk med plats för lek vid Hamnesplanaden.

Stadsträdgården utvidgas successivt söderut längs södra åstråket och integreras med idrottsområdet Studenternas. Området behöver förstärkas som aktivitetsstråk med bättre och tydligare kopplingar till Kronåsen med Sten Sture-monumentet och Gula stigen. Kronåsen har med sin unika topografi och natur möjlighet att erbjuda en plats för friluftsliv och rörelse mitt i staden.

Österplan utvecklas i samband med att plan-skilda korsningar byggs under järnvägen för S:t Persgatan och S:t Olofsgatan. En befintlig markparkering för bilar blir till ett parkstråk med lekplats längs järnvägen. En utveckling av Bergsbrunnsparken är viktig för att förse området med grönska, lek och rekreation i samband med att stadsdelen utvecklas.

Mikaelsplan är en stor park som används av få då den är omgärdad av trafikerade gator och järnvägsspår. Med en ny koppling över Råbyleden, rumsavgänsande grönska kring Mikaelsgården och längs Kungsgatan kan flöden och användningen av parken öka.

Gröna resurser i annans ägo

I Uppsala finns en mängd centralt belägna grönområden som inte ägs av kommunen men som är tillgängliga för allmänheten. Slottsbacken, Universitetsparken, Botaniska trädgården, Observatorieparken och Skytteanska trädgården är exempel på stadsgrönska som Uppsalaborna räknar som sina. Det är viktigt att det finns samarbete och dialog mellan kommun och markägare kring dessa ytor.

Stadsträdgården är innerstadens gröna lunga.

Nya kopplingar

Uppsalas stadskärna domineras av stora kvarter i rutnätsplanen. Genom att skapa nya kopplingar mellan gator, under, över och längs järnvägen, genom kvarter och över ån knyter man samman stadens gator och offentliga rum. Det blir lättare att röra sig i staden, och fler platser aktiveras.

Inriktning Nya kopplingar

Stadens gator och offentliga rum ska tydligare knyts samman i ett mer finmaskigt nät.

Riktlinjer

- Utforma broar och tunnlar med särskilt hög arkitektonisk kvalitet.
- Möjliggör passager genom kvarter.
- Stärk kopplingar som är korta och gena för ökade flöden i innerstaden.

Broar över Fyrisån

Broar är viktiga element som ger identitet och karaktär åt staden. Rätt utformade fungerar de som attraktiva mötesplatser. På Uppsalas broar och brofästen ska man kunna möta vänner, betrakta stadslivet och njuta av Fyrisån. Bland de befintliga broarna behöver S:t Olofsbron förändras i sin utformning från gata till bro.

Cykelbro vid Vretgränd

En ny cykelbro i Vretgränds förlängning underlättar för cykeltrafiken. Det går enklare och snabbare att ta sig över ån och det förbättrar i sin tur miljön och vistelsevärden vid Islandsbron. Det är viktigt att den inte hindrar det starka gångstråket utmed ån.

Spång över Kvarnfallet och Svandammen

Kopplingar mellan Uppsalas välbesökta gågata och den vackra historiska Domkyrkostaden behöver stärkas. På 1700-talet fanns en smal spång, benämnd Kvarnspången, över Kvarnfallet. Att pröva en gångbro i samma läge, som förbinder Klostergatan med Rosénparken och S:t Eriks torg, skulle kunna förbättra förutsättningarna för fotgängare. En spång över Svandammen stärker en ytterligare entré in i Stadsträdgården mellan Gymnastiken och Flustret.

Koppling till slottet

Området runt Uppsala slott utvecklas enligt kommunens och Statens fastighetsverks gemensamma plan. Entrépartier ska bli tydligare och mer tillgängliga och förbindelsen vid Bleke backe är särskilt prioriterad.

Koppling mellan Kronåsen och årummet

En tydlig entré och koppling mellan Kronåsen och årummet i höjd med KAP och Studenternas breddar möjligheterna till promenader i grönska och friluftsliv mitt i staden.

Passager över, under och längs järnväg och gator

Järnvägen genom centrala Uppsala är en barriär som delar staden. Här ska passager skapas som binder ihop de centrala delarna och minskar barriäreffekten.

Längs Råbyvägen, mellan Kungsgatan och Väderkvarnsgatan, behöver en ny övergång för fotgängare skapas för att underlätta flöden och minska vägens barriäreffekt mellan Svartbäcken och Mikaelplan.

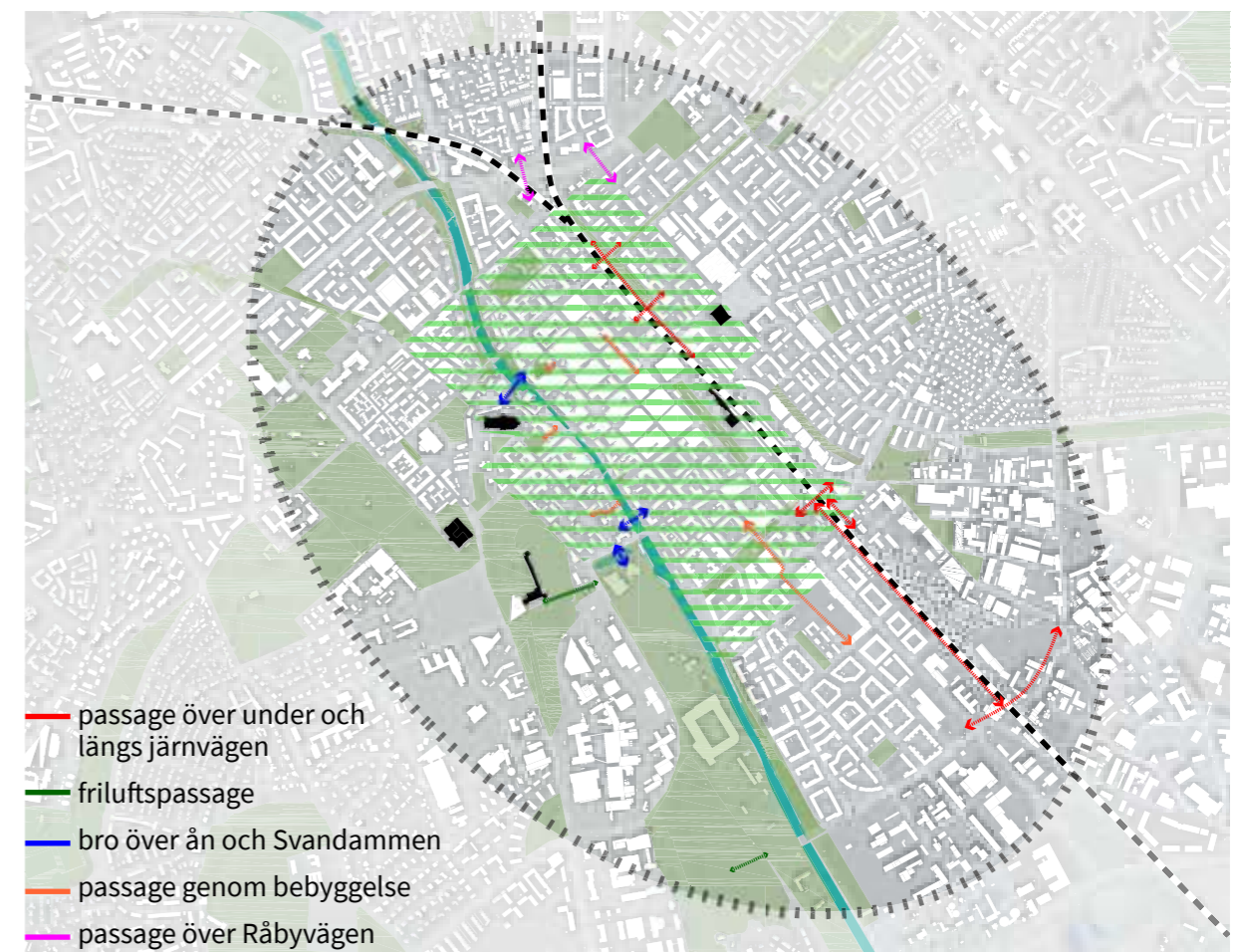
En planskild korsning med järnvägen i höjd med Vimpelgatan är en viktig passage som har många funktioner att fylla. Förutom att koppla ihop stadsdelar som är under utveckling ska den ta plats som stadsbyggnadselement och fungera för alla slags trafikantslag. Utformningsfrågor och gestaltning är därför extra viktiga.

Genom kvarter

Många av innerstadens kvarter är stora och slutna. Att som fotgängare kunna slinka igenom ett kvarter ger gena passager och intressanta upplevelser. Genom att kontinuerligt arbeta med att öppna upp passager genom kvarterstrukturen skapas nya flöden för fotgängare.

Mural som berikar Påvel Snickares gränd.

Nya kopplingar markerade med linjer i olika färger och gåzon markerad som stereckad grön yta.

Fler träd i stadsmiljön

Uppsalas stadsträd, såväl solitärer som trädtrader och alléer, bidrar till trivsel och stadsliv. Några av stadens viktiga gator kantas av trädtrader som ger karaktär och identitet åt såväl gatan som omgivningen. Krontäckning är ett mått som anger andelen av stadens yta som täcks av trädkronor och ger lövskugga. I Uppsala är målet att den genomsnittliga krontäckningen för staden ska vara 30 procent. Varje år ska fler stadsträd planteras än de som tas ner.

Inriktning Fler träd i stadsmiljön

Innerstadens stadsträd och alléer ska bli fler, säkras och utvecklas.

Riktlinjer

- Förstärk gröna stråk och gatuplanteringar med träd så att gröna samband mellan innerstadens grönområden stärks.
- Bibehåll och stärk de befintliga trädtrader och alléer som ger innerstaden karaktär och attraktivitet
- Plantera träd längs befintliga stråk för ökat stadsliv, trivsel och behagligare klimat
- Utveckla och utnyttja trädplanteringar för omhändertagande av dagvatten
- Placera solitärträd där möjligheter finns i den täta staden för att öka grönskan och krontäckningen i stadskärnan.

Krontäckning

Träden och krontäckningen är en viktig del i klimatanpassningen av kommunen där träden bidrar till ett förbättrat lokalklimat. De bidrar med skugga och hjälper till att dämpa höga temperaturer sommartid och kan kombineras med åtgärder för att ta hand om dagvatten. Det är därför angeläget att ge förutsättningar för fler träd i stadsmiljön. Såväl infrastruktur som bebyggelse kommer att i större utsträckning behöva anpassas efter befintliga träd i innerstaden.

Träd längs gator, park- och promenadstråk

Rutnätsstaden sätter sin prägel på Uppsalas innerstad. Det är en väv av gator och gränder som förbinder platser med varandra. Många gator kantas av trädtrader eller alléer som bidrar till karaktär och rumslighet och som ska bibehållas, värnas och ersättas på samma plats vid förnyelse.

För att öka krontäckningen och skapa fler trivsamma gaturum kan ytterligare gator i in-

nerstaden kompletteras med en trädplantering. Exempel på sådana gator är; Skolgatan partiet Kungsgatan - Svartbäcksgatan, Samaritergränd och Stallängsgatan.

I den hårdgjorda trånga stadskärnan är det många gånger svårt att få plats med trädtrader, konkurrensen med ledningspaketen i gatorna är hård. En yta där ett enskilt träd, en solitär, kan ges plats att utvecklas är därför extra välkommet. Ett karaktärsfullt träd på en bra plats bidrar till ett trivsamt gaturum.

Gröna stråk och sammanlänkande gatugrönska

Uppsala har flera grönstråk som sträcker sig från stadens omland in mot stadskärnan. Några tar tvärt slut när de möter den täta innerstaden. För att säkerställa att det finns ett grönt samband mellan grönstråk och parker i innerstaden har gatugrönskan en viktig sammanlänkande roll. Till gatugrönska räknar vi alléer, trädtrader och större sammanhållande planteringar på gatumark. Den bidrar till att göra staden till en bättre biotop för många växt- och djurarter och

bidrar till bättre dagvattenhantering samtidigt som staden blir grönare och skönare att vistas i. Grön förgårdsmark kan också bidra till en gatas gröna karaktär.

Det är viktigt att den befintliga gatugrönskan bibehålls och säkerställs när Uppsala växer.

Krontäckning

Träden och krontäckningen är en viktig del i klimatanpassningen av kommunen där träden bidrar till ett förbättrat lokalklimat. De bidrar med skugga och hjälper till att dämpa höga temperaturer sommartid och kan kombineras med åtgärder för att ta hand om dagvatten. Det är därför angeläget att ge förutsättningar för fler träd i stadsmiljön. Såväl infrastruktur som bebyggelse kommer att i större utsträckning behöva anpassas efter befintliga träd i innerstaden.

Träd längs gator, park- och promenadstråk

Rutnätsstaden sätter sin prägel på Uppsalas innerstad. Det är en väv av gator och gränder som förbinder platser med varandra. Många gator kantas av trädtrader eller alléer som bidrar till karaktär och rumslighet och som ska bibehållas, värnas och ersättas på samma plats vid förnyelse.

För att öka krontäckningen och skapa fler trivsamma gaturum kan ytterligare gator i innerstaden kompletteras med en trädplantering. Exempel på sådana gator är; Skolgatan partiet Kungsgatan - Svartbäcksgatan, Samaritergränd och Stallängsgatan.

I den hårdgjorda trånga stadskärnan är det många gånger svårt att få plats med trädtrader, konkurrensen med ledningspaketen i gatorna är hård. En yta där ett enskilt träd, en solitär, kan ges plats att utvecklas är därför extra välkommet. Ett karaktärsfullt träd på en bra plats bidrar till ett trivsamt gaturum.

Östra Ågatan

Östra Ågatan längs Fyrisån kan utvecklas och förstärkas som grönt stråk för rekreation och vistelse. Miljön nära Fyrisån med generösa ytor, ljus, luft och söderläge gör området attraktivt. Fler målpunkter, restauranger och caféer stärker stråkets kvaliteter och hjälper till att utveckla en intressant fortsättning av gatan söderut.

Västra Ågatan, mellan Islandsbron och Fyristorg

Västra Ågatan längs Fyrisån kan bli ett grönt stråk i samband med att gatan enkelriktas och kompletteras med cykelbana. Läget längs ån gör gatan attraktiv trots sitt skuggiga läge.

Skolgatan, mellan Kungsgatan och Svartbäcksgatan

På den här centrala delen av Skolgatan kan gatubreddens minskas till förmån för trädplanteringar. Den får en karaktär och kopplar tydligare till årummet.

Kungsängsgatan, söder om gågatan

Här finns plats för trädplantering och grönska genom att kantstensparkeringar begränsas.

Bangårdsgatan

I och med utbyggnaden av Uppsala C förstärks Bangårdsgatan som entré till stadskärnan för de gående. I ombyggnationen av Bangårdsgatan finns möjlighet för ytterligare grönska och kompletterande trädplanteringar.

Karta visar befintlig (grönt) och ny (gult) gatugrönska, samt nya trädtrader (svartgult) i anslutning till en ny väg eller cykelväg.

- ● ● ● ● Ny gatugrönska
- ● ● ● ● Befintlig gatugrönska
- ● ● ● ● Ny trädrad i anslutning till ny väg/cykelväg

Bebyggelse

Bebyggelsen i staden ger utrymme för att arbeta, bo, utöva kultur, handla, besöka restauranger och caféer. Blandningen av olika funktioner och ett stort utbud av publika verksamheter ger en stad som är levande under hela dygnet. Den äldre bebyggelsen i Uppsala med domkyrkan och slottet som betydande märkesbyggnader är också en viktig del av stadens identitet. Den offentliga konsten är likaså en del av Uppsalas rika kulturarv och speglar samhällets utveckling.

Inriktningar för bebyggelse

Addera, omvandla och återbruka Förändringar i bebyggelse ska utgå från en effektiv resursanvändning, optimering och återbruk.

Levande bottenvåningar Stadslivet ska stärkas genom att skapa förutsättningar för verksamheter i bottenvåningar på platser med mycket rörelser och närhet till vistelsezoner.

Utnyttja taken Taken ska utnyttjas på ett bättre sätt så att de fyller fler funktioner.

Hushöjder och siktlinjer Hushöjder ska anpassas till omgivande bebyggelse och respektera värdefulla siktlinjer som värnar Uppsalasiluetten.

Nya stadskvarter Omvandlingsområden ska skapa stadsmiljöer med lång livslängd och bidra till en utvidgning av stadskärnan, så att fler människor kan bo och verka där.

Berika befintlig bebyggelse Förändring av och tillägg i den befintliga innerstadsmiljön ska bidra till ett ökat stadsliv och högre kvalitet i stadsmiljön.

Utveckla kulturmiljön Stadens värdefulla kulturmiljöer och kulturhistoriska samband ska värnas och aktiveras.

Utgå från områdets karaktär Stadens olika karaktärer ger variation. De ska utvecklas utifrån sina egna förutsättningar med stadsliv i fokus.

En hållbar och tillgänglig stad

I staden bor människor tätare och kommer varandra närmare. Det ger möjligheter för möten och interaktion. Dessutom samutnyttjas resurser som transporter, uppvärmning och infrastruktur men för att minimera stadens fotavtryck och nå klimatmålen behöver resursanspråken i byggsektorn minimeras.

Att ta tillvara på befintliga värden och arbeta med återbruk vid förändringar i bebyggelsen så att miljöpåverkan minimeras och byggnader berikar stadsmiljön är av högsta vikt.

En levande stad

För en levande stad är det viktigt att det är tätt mellan målpunkter och att det finns ett stort utbud av aktiviteter och mötesplatser. Det är viktigt med en blandning av funktioner så

att det både finns bostäder och arbetsplatser som ger liv under olika tider på dygnet. Vid förändringar i bebyggelsen behöver vi se till att det finns utrymme för verksamheter i bottenvåningarna.

Ta vara på Uppsalas identitet

Domkyrkan och slottet är för många sinnebilderna av Uppsala men även studentlivet och universitetet är en viktig del av identiteten. Uppsala är en av landets mest betydande läro- och kulturstäder och innerstaden har klassificerats som ett riksintresse för kulturmiljövården. Att värna om dessa värden är en viktig del i utvecklingen av Uppsalas bebyggelse.

En grön bebyggelsemiljö att vistas i

Detta avsnitt handlar om byggnader men även om den enskilda marken kring byggnaderna. Det kan vara en bostadsgård, en parkeringsplats eller en skolgård. I en alltmer tätbebyggd stad är det viktigt att ge plats åt det gröna. Växtlighet i form av träd och planteringar behövs för att skapa en trivsamt miljö att vistas i, för att jämna ut temperaturen, rena luften och för att ta hand om dagvatten. Det är viktigt att utforma vistelseytor så att de fyller flera funktioner. Till exempel kan skolgårdar utformas så att de kan användas som en park eller lekplats utanför skoltid.

Det behövs mer grönska i bostadsgårdar i innerstaden. Parkeringsplatser kan anläggas med genomsläpplig markbeläggning för att möjliggöra dagvattens infiltration. Byggnaders väggar och tak kan utformas som gröna växtväggar där det överensstämmer med kulturmiljövården.

Plats för skolor och kultur

En växande befolkning skapar ett behov av en utökning av offentlig service i form av skolor, förskolor och vård. Men den ger också underlag för ett större utbud av kommersiell service och kulturverksamheter. Det är viktigt att ytor för detta tas med tidigt i planeringen, särskilt i de nya stadskvarteren. Skolgårdar kan också utformas så att de har en flexibel användning som ger fler mötesplatser i staden.

Hög arkitektonisk kvalitet

Höga krav ställs på arkitektonisk kvalitet för att bidra till en attraktiv stad, och för att människor ska vilja bo och trivas i Uppsala. Den byggda miljön ska utformas utifrån väl definierade arkitektoniska visioner. Byggnader, gator, parker och torg ska ses i sitt sammanhang och gestaltas med genomtänkta förhållningssätt. Ny arkitektur ska möta befintlig bebyggelse medvetet och med en tydlig idé om vad man vill åstadkomma.

Grön innergård i Kungsängen.

En grön bebyggelsemiljö att vistas i vid Segerstedtska huset.

Exempel på nybyggnation och bevarandet av delar av gamla strukturen i Kungsängen.

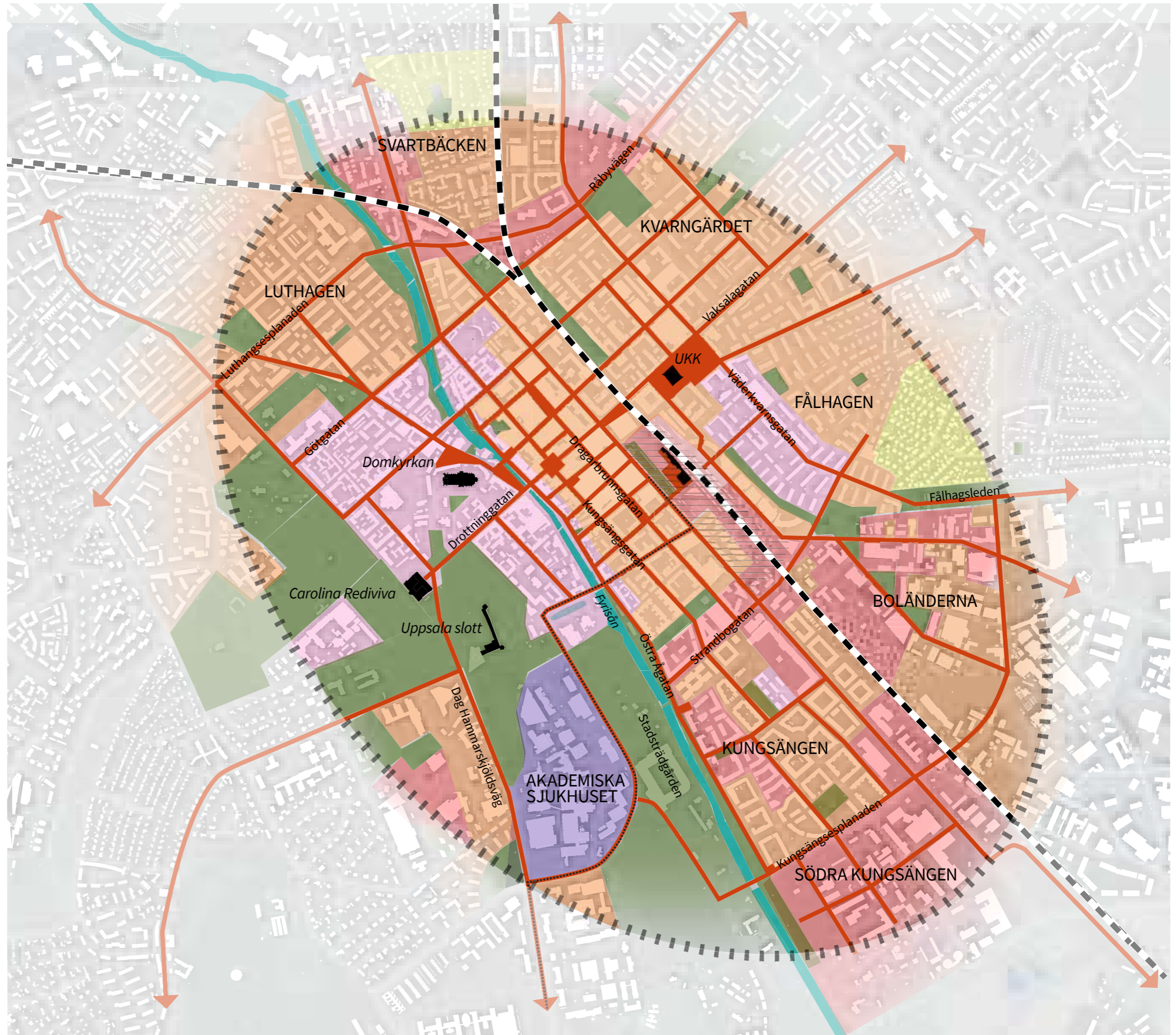

Grön vägg i Påvel Snickares gränd.

Karta: Bebyggelse

- Nya stadskvarter
- Berika befintlig bebyggelse
- Utveckla kulturmiljön
- Park och grönområden
- Befintliga egnahemsområden
- Stråk och plats för stadsliv
- Stationsområde
- Sjukhusområde
- Spårväg

Kartan visar tytor för nya stadskvarter, befintliga stadskvarter som ska berikas, kulturmiljöer som ska utvecklas, befintliga egnahemsområden, parker och grönområden, stråk för stadsliv, stationsområdet, sjukhusområdet samt spårvägslinje

Addera, omvandla och återbruka

Vi står inför en omställning där klimatavtrycket i stadsbyggandet ska minska. Uppsala har högt ställda klimatmål för att bidra till ett minskat klimatavtryck. Genom att addera till befintlig bebyggelse, omvandla och återbruka finns en enorm potential att minska klimatavtrycket vid nybyggnation. Innerstaden är till stor del bebyggd och har således en särskild potential för återbruk.

Inriktning Addera, omvandla och återbruka

Förändringar i bebyggelse ska utgå från en effektiv resursanvändning, optimering och återbruk.

Riktlinjer

- Utgå från en flerstegsprincip vid byggprojekt.
- Välj och anpassa efter platsens förutsättningar.
- Bygg flexibelt, långsiktigt och klimatsmart.

Flerstegsprincip vid byggprojekt

Vid initiering av nya byggprojekt bör följande flerstegsprincip alltid vara utgångspunkten:

1. Kan bebyggelsen användas i sitt befintliga tillstånd? Om inte;
2. Är det möjligt att optimera och addera till den befintliga stommen?

Bedöms inte något av de första stegen genomförbara kan möjligheten att omvandla det befintliga utvärderas. Om den befintliga bebyggelsen måste rivas som en sista utväg bör det som kan återbrukas tas tillvara och återanvändas så långt det är möjligt.

Rivning med följd av nybyggnad bör alltid motiveras och tillåtas bara om det finns tekniska skäl som omöjliggör ett bevarande.

Utgår man från ovanstående steg är möjligheten större att nå klimatmålen. Samtidigt som en bebyggelse som kombinerar nytt och gammalt ger möjlighet till kreativa och unika miljöer med hög arkitektonisk kvalitet.

Platsens förutsättningar

Alla byggprojekt har olika förutsättningar. För att skapa så bra och hållbara lösningar som möjligt vid byggnation är det viktigt att utgå från platsens förutsättningar. Höjdsättning för god massbalans minimerar kostnader och transporter, liksom att utgå från redan hård-

gjord eller bearbetad yta vid nybyggnation och om möjligt behålla den. Behåll befintliga byggnader där detta är möjligt för att sedan addera, omvandla eller återbruka. Generellt är ytor att föredra som är hårdgjorda, saknar växtlighet, bearbetade och plana (där ingen sprängning och masshantering fordras). Vidare är det en fördel om marken är tålig, för att senare kunna bygga på bebyggelsen vid behov.

Flexibelt och långsiktigt byggande

Planera för att byggnaden ska få ett långt liv, kunna användas länge och på flera olika sätt. Till exempel kan studentlägenheter förberedas för att kunna anpassas till hotell i framtiden, eller kontor anpassas för att kunna omvandlas till bostäder, skolor eller annat.

Inför byggnation är det viktigt att tänka på val av stomsystem, göra klimatberäkningar, optimera konstruktioner för att använda så lite nya material som möjligt. Att redan från start vid byggnation ha klimatperspektivet i åtanke kan bidra till väl genomtänkt och flexibel bebyggelse som kan användas lång tid framöver.

Det är även viktigt att tänka flexibelt, långsiktigt och klimatsmart vid tillskapandet av utemiljöer i anslutning till bebyggelse. Det kan vara att ta tillvara befintliga ekosystemtjänster, skapa ytor för växtlighet och ytor som kan fylla flera funktioner.

Tillbyggnad i befintlig kulturimljö.

Lumi – en tillbyggnad med återbukad stomme. Källa: White arkitekter

Levande bottenvåningar

Levande bottenvåningar med aktivitet, människor och rörelse är viktiga för stadslivet i Uppsala. Ny bebyggelse på platser med mycket rörelse och närhet till vistelseytor ska därför planeras för framtida handel och verksamheter på bottenplan, med god arkitektur och ett varierat uttryck. På platser utanför de mest centrala delarna och där rörelsen och flöden av människor är begränsad kan handel och verksamheter koncentreras till hörnen av kvarteren.

Inriktning Levande bottenvåningar

Stadslivet ska stärkas genom att skapa förutsättningar för verksamheter i bottenvåningar på platser med mycket rörelser och närhet till vistelseytor.

Riktlinjer

- Använd i huvudsak bottenvåningar för olika typer av verksamheter.
- Utforma bottenvåningar längs med stråk och platser för stadsliv så att de kan användas för verksamheter som gynnar stadsliv.
- Placera nya entréer mot gatan.
- Ge bottenvåningar och entréer hög kvalitet på utformning och material
- Utgå från befintliga byggnadsvärden och karaktär när byggnader görs om för nya ändamål.
- Beakta behovet av ytor och lokaler för spontana arrangemang och framtida omställningar.

Upplevelserik och varierad gatumiljö

Levande bottenvåningar handlar om utformningen av byggnaderna i ögonhöjd fyllda med innehåll för människor att ta del av. Med hög kvalitet och detaljrikedom berikar de gaturummet och får oss att stanna upp. Hur vi upplever gatan beror till stor del på om vi rör oss längs en långsträckt byggnad utan verksamheter, eller om vi går förbi bottenvåningar med varierat utbud. Levande bottenvåningar bidrar även till en ökad trygghet i gaturummet.

En god upplevelsemiljö attraherar oss människor. När fler söker sig till en miljö leder det till en ökad känsla av trygghet. En enformig miljö upplevs inte bara som tråkig utan kan ofta även uppfattas som otrygg. Det är därför viktigt att bottenvåningarna, entréerna och fönsterpartierna får en god arkitektonisk utformning med ett varierat uttryck och gedigna material.

Levande bottenvåningar

I centrala staden utgörs bottenvåningar till stor del av butiker, caféer och restauranger. Levande

bottenvåningar kan även utgöras av tydliga entréer till kulturverksamheter, skolor och andra verksamheter som drar många besökare. Entréerna ska vara riktade mot gatan eller torget så att de ger liv och rörelse i stadsrummet.

I utvecklingen av staden behöver handeln förutsättningar för att växa. Det sker huvudsakligen genom etablering i stadens bottenvåningar. Ny bebyggelse bör därför utformas så att bottenvåningen passar för butiker eller kontor även om det kan ta tid innan handeln etablerar sig. Under tiden kan bottenvåningen användas för kontor, föreningslokal eller annan verksamhet.

Stråk och plats för stadsliv

Utmed de markerade stråken för stadsliv är det särskilt viktigt att skapa förutsättningar för handel och andra publika verksamheter i bottenvåningen. Dessa stråk är markerade på bebyggelsekartan. Gemensamt för stråken är att de ska ha levande bottenvåningar och vara bekväma att röra sig på och längs. De ska knyta samman platser och målpunkter inom staden men också vara upplevelser i sig själva. I den

mest centrala delen av staden kring gågatan (Svartbäcksgatan/Kungsängsgatan) utgör nyckelstråken ett finmaskigt nät. En ökning av aktiviteter längs med gränderna kan bidra till att stadskärnan upplevs som större och mer attraktiv. Flera av stråken är även stråk för kollektivtrafiken och förbinder innerstaden med den omgivande staden.

På platser utanför de markerade stråken för stadsliv och utanför de mest centrala delarna kan avvägningar göras vid behov. Exempelvis kan handel och verksamheter koncentreras till hörnen av kvarteren ifall platsen inte är lämplig för handel och verksamheter längs med hela fasaden.

Torg och bytespunkter

Vid torgen finns det särskilt goda förutsättningar att etablera verksamheter som kan bidra till stadslivet. De markerade bytespunkterna för kollektivtrafiken ger också ett bra underlag för service som bör tillvaratas vid nybyggnad och förändring.

Lokaler som kan anpassas efter behov eller konverteras

För att staden ska kunna möta samhällsförändringar och nya behov krävs att byggnader kan anpassas över tid, och efter olika situationer. Vi utnyttjar fortfarande de bottenvåningar som byggdes vid sekelskiftet, och de bidrar

till stadslivet både som målpunkt och som en upplevelse i en varierad gatumiljö.

Att kunna förändra användningen från kontor till bostäder eller tvärtom i täta innerstads- miljöer ska prövas i större utsträckning. Det är viktigt att innerstadens befintliga fastighetsbestånd utnyttjas på ett så bra sätt som möjligt. Detta kan innebära att användningen för en byggnad ska kunna vara flexibel och möjliggöra återanvändning vilket är viktigt, inte minst ur ett hållbarhetsperspektiv.

Lokaler av skiftande storlek och läge är också en förutsättning för mindre näringsidkare att kunna bedriva verksamhet. En stad behöver både A-, B- och C-lägen för verksamheter. Det är i många fall verksamheterna i stadens B- och C-lägen som ger en unik stadsmiljö och varierad karaktär, och bidrar till ett tryggare stadsrum.

Lokaler och platser som kan användas för tillfällig verksamhet är också eftersträvarvärt i innerstaden. Exempelvis lokaler för pop up-butiker, utställningar och andra handels- eller kulturevenemang.

Verksamheter i gatuplan som har behov av att komplettera med uteservering under del av året har en viktig roll och bidrar till stadslivet.

Det är viktigt att tänka på att den allmänna platsen ska vara möjlig att upplåta då det handlar om krav på tillgänglighet och vad som gäller för platsen.

Levande bottenvåningar och uteserveringar längs Syslomansgatan.

Utnyttja taken

I delar av den centrala staden är taken en outnyttjad resurs som bör användas på ett bättre sätt. Det kan handla om att göra gröna tak som ger många fördelar för klimatet och stadsmiljön. Taken kan även nyttjas för solenergi eller olika ekosystemtjänster. En del tak kan även göras om för att inrymma uteplatser för de som vistas i husen. En omvandling av vindsförråd till bostäder kan även skapa fler boendemöjligheter i innerstaden.

Utvecklingen med gröna tak är framför allt möjlig i senare tids bebyggelse med platta tak och terrasser. Vid ny bebyggelse finns stora möjligheter att från början utforma taken så att de fyller flera funktioner.

Inriktning Utnyttja taken

Taken ska utnyttjas på ett bättre sätt så att de fyller fler funktioner.

Riktlinjer

- Pröva möjligheten att anlägga gröna tak, solceller eller takterrasser vid nybyggnad.
- Möjligheten att omvandla vindsförråd till bostäder kan med fördel prövas. Det ska dock vägas mot de kultur- och arkitekturhistoriska värdena som den befintliga bebyggelsen kan ha.
- Utforma nya tak så att de bidrar med estetiska värden till taklandskapet.

Klimatanpassning, dagvattenhantering och biologisk mångfald

Gröna tak är ett viktigt redskap för att möta och hantera pågående klimatförändringar. De kan hantera dagvatten så att det fördröjs och renas, vilket bidrar till en minskad belastning på Fyrisån. De bidrar också till ett bättre klimat både inomhus och utomhus och möjliggör en ökad biologisk mångfald i staden. Växtlighet utjämnar temperaturen och hjälper till att höja luftfuktigheten i staden. Taken kan även användas för solenergi, exempelvis genom installationer av solceller. Gröna tak kan bidra till olika ekosystemtjänster. Speciellt tjockare tak kan ha växtlighet i form av ängsväxter som kan attrahera bin, humlor eller fjärilar.

Stadsliv på taket

Taken är också en resurs att använda för social samvaro. De kan användas för lek, rörelse, stadsodling och andra aktiviteter. I de mest centrala lägena kan taken öppnas för allmänheten och användas för café och restaurangverksamhet.

Estetiska taklandskap

De äldre byggnadernas tak utgör ofta en påtaglig, synlig del av husens arkitektur. Det är därför viktigt att beakta detta vid planerade förändringar av tak. Även vid utformning av nya byggnader ska takens roll i stadsbilden analyseras och bidra till nya estetiska värden till taklandskapet. På så vis lyfter vi fram upplevelser, sett från olika platser från staden. Upplevelsen av ett estetiskt tilltalande taklandskap bidrar till Uppsalas karaktär och är en viktig del av stadens kulturarv.

Bostäder på tak

I delar av innerstaden där den befintliga bebyggelsen tillåter kan vindsförråd omvandlas till bostäder. En fördel med att inreda vindar är att kunna tillskapa bostäder centralt i Uppsala, utan att behöva riva befintlig bebyggelse. Omvandling till bostäder bör dock alltid vägas mot påverkan på taklandskapet och den bebyggelse som omvandlas.

Bostäder ovanpå parkeringshuset Grimhild.

Exempel på solceller på taket.

Exempel på grön takterrass i Innerstaden. Källa: Castellum

Hushöjder och siktlinjer

Den berömda Uppsalasiluetten utgörs av de högt belägna märkesbyggnaderna Uppsala slott, Carolina Rediviva, Uppsala domkyrka och Universitetshuset. Stadens siluett, stadsbild och siktvyer ska fortsätta värnas och respekteras.

Inriktning Hushöjder och siktlinjer

Hushöjder ska anpassas till omgivande bebyggelse och respektera värdefulla siktlinjer som värnar Uppsalasiluetten.

Riktlinjer

- Undvik höga hus som stör stadens siluett.
- Planera nya tillägg i bebyggelsen så att hushöjder inte når över slottets sockel.
- Planera nya tillägg utifrån en väl genomarbetad sikt- och stadsbildstudie.
- Värna värdefulla siktvyer i ögonhöjd för den som promenerar i gatumiljöer och årum.
- Säkerställ att värdefulla sollägen i staden bibehålls vid nya byggnationer och tillägg.
- Nybyggnationer och tillägg ska alltid beakta påverkan på sikt, även utanför de utpekade siktsektorerna.

Gamla och nya märkesbyggnader

Domkyrkan (119 m hög) och slottet (42 m högt) är strategiskt placerade på den höga Uppsalaåsen och har därmed gett Uppsala en berömd siluett, olik alla andra städer. Under 1800-talet manifesterades Uppsala som universitetsstad med ytterligare två högt belägna byggnader: universitetsbiblioteket Carolina Rediviva och Universitetshuset.

Det höga läget i kombination med hög arkitektonisk kvalitet och unika verksamheter gör dem alla till märkesbyggnader med stor betydelse för Uppsalas varumärke.

Värna centrala siktvyer

Flera av Uppsalas monumentalbyggnader har spelat en viktig roll för dragningen av gator och vägar. Under promenader i centrala Uppsala nås man oväntat av slående utblickar mot dessa märkesbyggnader. Siktvyerna ska värnas vid förändringar och skapandet av nya gator eller offentliga platser.

Särskilt värdefulla siktsektorer

Med rutnätsplanen från 1600-talet följde långa, raka infartsvägar från landsbygden mot

centrum med domkyrkan och slottet som fondbyggnader. Även i dag är dessa riktningar tydliga, särskilt från norr. Men även från öster och söder finns dessa kvaliteter delvis kvar.

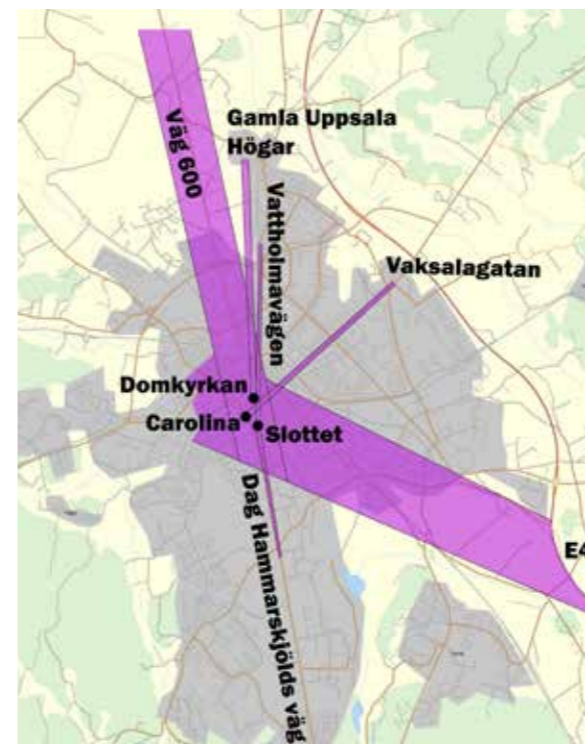
Andra siktsektorer där stadens märkesbyggnader tydligt framträder tar sin utgångspunkt i E4:an och järnvägen från söder samt i Vattholmavägen och Gamla Uppsala högar i norr.

Siktsektor från UKK

När Uppsala Konsert och Kongress uppfördes tillkom ytterligare en värdefull siktsektor. Konsertsalen med dess foajé lyftes upp för att därifrån ge Uppsalaborna den magnifika utsikten mot stadens märkesbyggnader i väster. Denna siktsektor ska bevaras och framtida byggande får inte påverka siktsektorn från Uppsala konsert och kongress. Även mindre förändringar som kan ha en negativ påverkan ska undvikas, då dessa kan leda till kumulativa effekter (innebär att många små åtgärder i sig tillsammans kan ha en stor påverkan).

Övrig sikt/Sikt generellt

Det finns andra platser än inom de särskilt värdefulla siktsektorerna samt siktsektorn från UKK där Uppsalasiluetten kan ses, om även i begränsad omfattning. Det är viktigt att hänsyn tas till sikten på dessa platser också. Detta eftersom Uppsalasiluetten är en stark bärare av Uppsalas identitet, det som kännetecknar Uppsala. Nybyggnation ska alltid beakta påverkan på sikt, även utanför de utpekade siktsektorerna.

Lila, siktsektorer som kommer in från stadens ytterområden i riktning mot slottet, domkyrkan och Carolina Rediviva. Texten i kartan visar varifrån de olika siktsektorerna huvudsakligen kan upplevas.

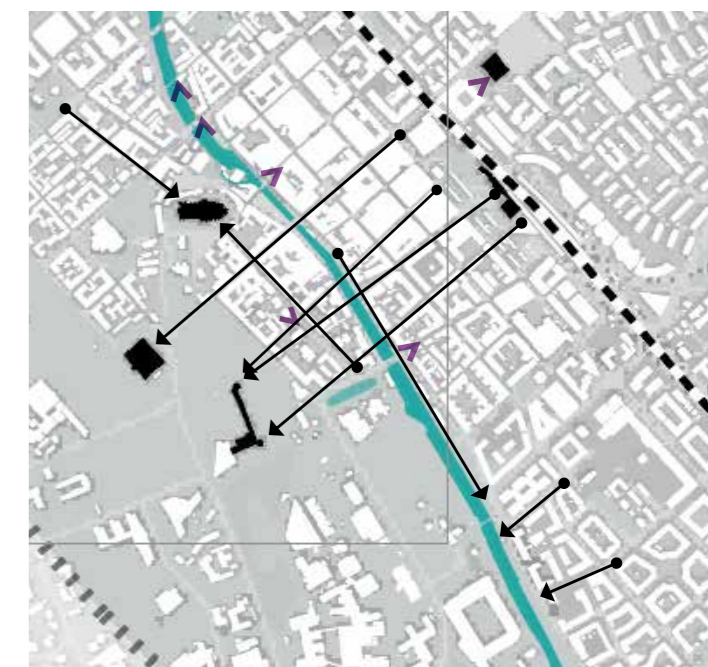
Utsikt mot Uppsala slott och domkyrkan.

Värna attraktiva sollägen

Stadskärnans offentliga rum har ofta trånga mått. Ett rikt stadsliv gynnas av bra lokalklimat. För att även i framtiden kunna erbjuda Uppsalaborna uteplatser med bra dagsljus och attraktiva sollägen prioriteras dessa kvaliteter framför högre hus som skapar skuggeffekter och sämre dagsljusförhållanden.

Lila, siktsektorer som kommer in från stadens ytterområden i riktning mot slottet, domkyrkan och Carolina Rediviva. Texten i kartan visar varifrån de olika siktsektorerna huvudsakligen kan upplevas.

Viktiga siktlinjer och vyer i stadskärnan. Siktlinje Vy

Nya stadskvarter

Uppsala fortsätter växa och nya områden måste utvecklas för att kommande generationer ska kunna bo och verka i centrala staden. Eftersom stora delar av centrala Uppsala redan är bebyggda, är det viktigt att vi tar hand om de kvarvarande ytorna väl genom att omvandla och bygga stad av högsta kvalitet.

Inriktning Nya stadskvarter

Hushöjder ska anpassas till omgivande bebyggelse och respektera värdefulla siktlinjer som värnar Uppsalasiluetten.

Riktlinjer

- Skapa en tydlig och finmaskig kvartersstruktur som hänger samman med stadskärnan.
- Skapa en blandad stadsmiljö med bostäder och verksamheter.
- Gestalta nya kvarter med kvalitet och variation i det arkitektoniska uttrycket.
- Planera för grönska på gårdar och ta hand om dagvattnet lokalt.
- Skapa flexibla skolgårdar som kan användas för lek och vistelse utanför skoltid.
- Ge plats för kommande behov av offentliga verksamheter.
- Låt äldre bebyggelse tillföra variation i skala, uttryck och innehåll som komplement till ny bebyggelse.
- Funktioner som inte bidrar till en mer positiv upplevelse av allmän plats som vistelseyta (exempelvis parkering, sophantering och varuleveranser) ska istället lösas på kvartersmark.
- Befintlig bebyggelse i nya stadskvarter ska så långt det är möjligt optimeras, omvandlas eller återbrukas.
- Utveckla områden kring Södra Kungsängen, Råbyvägen, Svartbäcksgatan, stationsområdet och Vaksala torg.

En blandad stadsmiljö

Innerstaden växer och de nya kvarter som blir en del av innerstaden ska utvecklas med hög kvalitet. I de markerade områdena utvecklas nya stadskvarter präglade av blandstadsbebyggelse. Dessa områden har möjlighet att få tätare stadsbebyggelse än övriga delar av staden och här kan därför stora nytillskott av bebyggelse växa fram.

För att säkerställa kvalitet, karaktär, värden och variation i de nya stadsdelarna är det viktigt att bevara delar av den befintliga bebyggelsen. För att stadslivet ska gynnas och få utrymme kan gatustrukturen behöva förändras så att kopplingar till den befintliga stadskärnan blir tydliga. Det är viktigt att gatu- och rörelsestrukturen blir finmaskig och att kvarteren inte blir för stora.

Befintlig bebyggelse i nya stadskvarter ska så långt det är möjligt optimeras, omvandlas eller återbrukas. I stället för att riva och ersätta bör man ur ett hållbarhetsperspektiv i första hand utgå från återbruk och återanvändning av det befintliga.

Utgå från den allmänna platsen

Stadens gator går alltmer ifrån att vara transportsträckor för fordon till att bli viktiga, mångfunktionella vistelseytor. När nya områden utvecklas är det därför viktigt att sambanden mellan de offentliga rummen – våra gemensamma mötesplatser – utnyttjas och stärks. De offentliga rummen i de tillkommande områdena ska vara flexibla och utgå från vad kommande invånare behöver för att leva ett gott liv i staden.

I de nya kvarteren behöver stadsbebyggelsen utgå från gatan. Den ska ses som ett viktigt stadsrum där byggnaderna bidrar med ett högt kvaliteten i mötet mellan gata och hus. Ett sätt att tillgodose detta är att parkering, varuleveranser och sophantering som inte bidrar till den allmänna platsen som vistelseyta i huvudsak hanteras inom kvartersmarken.

Värdetät stadsbebyggelse

Det finns ett behov av bostäder, och de är i sin tur en förutsättning för att utveckla stadsbebyggelse. Målet är att skapa en blandad stad som har många olika typer av värden och kvaliteter. Med stora bostadstillskott behöver den offentliga servicen byggas ut med skolor, förskolor och service för äldre. I centrala lägen är det även viktigt att ge plats för kultur och fritid som kan nås av alla Uppsalabor.

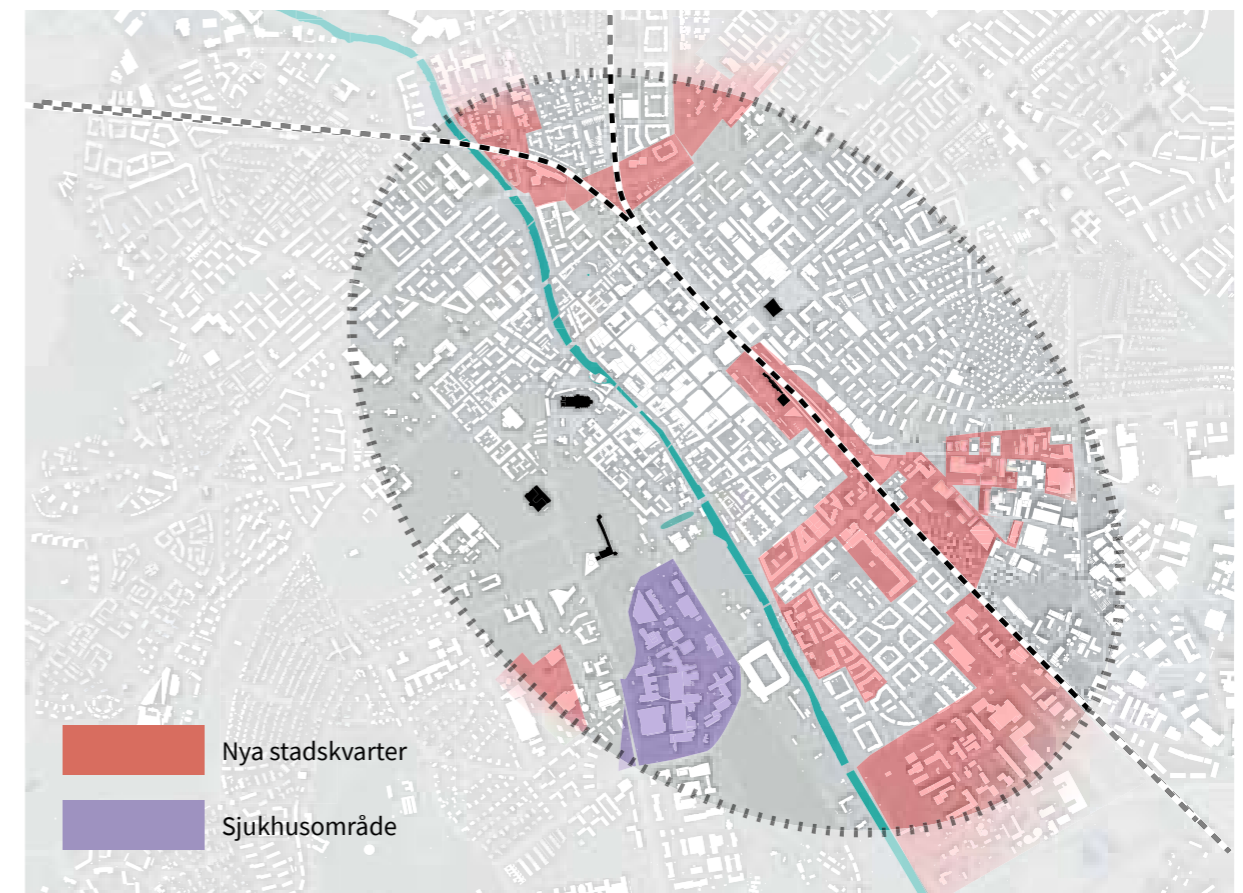
I bebyggelsen ingår även gårdarna på kvartersmark, som fyller en viktig funktion som plats för vistelse och ger utrymme för grönska och hantering av dagvatten. En värdetät stadsbebyggelse är rik på kvalitativ variation i både innehåll, service och arkitektur, och skapar en attraktiv stadsmiljö.

Nya utvecklingsområden

Utveckling av befintliga miljöer sker kontinuerligt. Även om stor del av Uppsalas innerstad är bebyggt sker utveckling och omvandling. Bebyggelse i befintliga miljöer fylls kanske med nytt innehåll eller så ändras förutsättningarna i området, så bebyggelsen kanske behöver anpassas efter andra behov.

De områden där utveckling är på gång eller där miljön kan få en bättre användning är bland annat längs med Råbyvägen, mellan Svartbäcksgatan och Väderkvarnsgatan, där det finns en outnyttjad potential för att omvandla till mer stadsmässig karaktär. Andra områden är vid Vaksala torg och längs med Salagatan norrut. Södra Kungsängen mellan Kungsängsesplanan och reningsverket kan rymma fler arbetsplatser och besöksintensiva verksamheter. Stationsområdet behöver möta den utveckling som sker med utbyggnad till fyra järnvägsspår. Svartbäcksgatan har också potential att utvecklas för att rymma flera funktioner.

Övriga områden där utvecklingen av nya stadskvarter kommit längre är främre Boländerna, längs med Strandbodgatan och Kungsängen.

Karta som visar områden för nya stadskvarter.

Berika befintlig bebyggelse

Som storstad behöver Uppsala öka förutsättningarna för en blandad stad med mer utrymme för verksamheter. Stora delar av centrala Uppsala kan verka färdigbyggda, men nya förutsättningar och behov gör att bebyggelsen ständigt utvecklas.

Inriktning Berika befintlig bebyggelse

Förändring av och tillägg i den befintliga innerstadsmiljön ska bidra till ett ökat stadsliv och högre kvalitet i stadsmiljön.

Riktlinjer

- Planera för en blandad stadsmiljö med bostäder, handel och verksamheter vid förändring av bebyggelsen.
- Ta vara på och utveckla befintlig grönska och ta hand om dagvattnet lokalt.
- Förstärk handeln och skapa förutsättningar för nya handelslägen.
- Höj kvaliteten på arkitekturen vid förändring av bebyggelsen.
- Ge plats för kommande behov av offentliga verksamheter.
- Utgå i första hand från omvandling och återbruk vid byggnation så att rivning kan undvikas.

En blandad och levande innerstad

I en växande stad är det centrala läget mycket attraktivt för både bostäder, handel och annan verksamhet. För att få en levande stad över en stor del av dygnet är det viktigt med en blandning av bostäder, handel och verksamheter som drar besökare. De nya tillskotten bör utformas så att de tillför variation och höjer kvaliteten i stadsrummet.

Uppsala växer och behöver kunna tillgodose behoven hos alla de olika människor och livsstilar som samsas i staden. För att klara detta och skapa ett levande centrum behövs samutnyttjade miljöer med funktioner som överlappar i tid och rum.

Innerstaden ska leva även efter kontorstid och när butikerna stängt. En förutsättning för ett blandat stadsliv är därför en tolerans för kvällsaktiviteter. Genom en fortsatt utveckling av café-, restaurang-, kultur- och nöjeslivet i centrala Uppsala skapas en livfull, befolkad och trygg innerstad.

Förstärk förutsättningarna för handeln

Stadslivet och Uppsalas attraktivitet är beroende av ett gynnsamt handelsklimat i innerstaden. För att handeln ska kunna växa måste handelslägen skapas i stadens centrala delar. Stadskärnan kommer att fortsätta vara stadens mest tillgängliga plats, vilket lockar nya etableringar av näringar, verksamheter och evenemang.

När staden utvecklas, länkas samman och växer innebär det att fler och fler bor och lever centralt. Det bidrar också till en ökad efterfrågan av service och handel i centrala staden. Etablering av nya verksamheter som drar många besökare eftersträvas, eftersom de gynnar både handeln och en levande stadskärna. Det ska också finnas plats för kommande behov av offentliga verksamheter.

Utgå från den befintliga strukturen

Gatustrukturen i innerstaden består huvudsakligen av rutnätsplanerade kvarter med bebyggelse från olika stadsbyggnadsepoker. De varierar i arkitektonisk kvalitet och tillför stadsbilden olika värden. Inom detta område

finns möjligheter till kompletteringar på den befintliga bebyggelsen och bidra till ett ökat stadsliv.

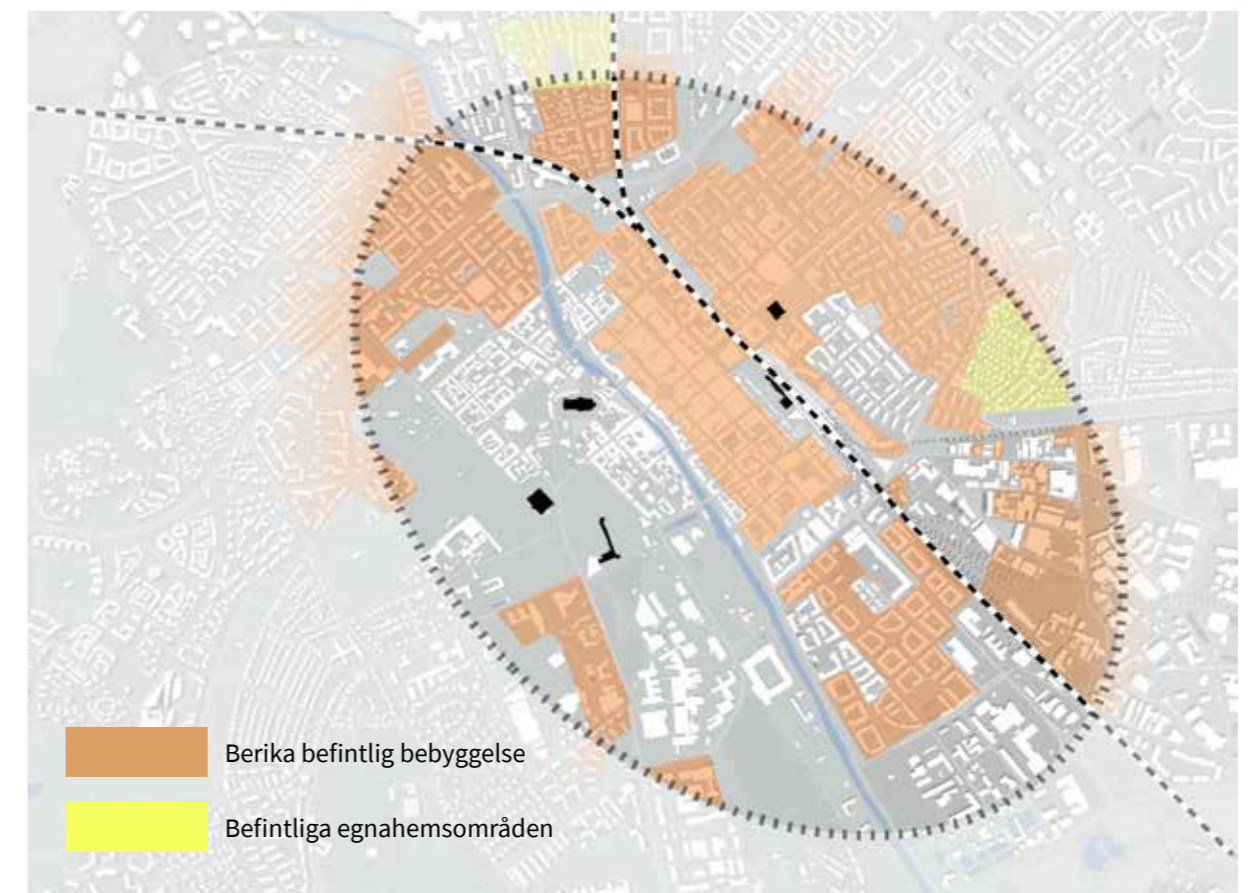
Värdefulla byggnader ska värnas och framhävas vid bebyggelsetillägg. Men fortfarande kan flera kvarter komma att byggas om, kompletteras och utvecklas. Gemensamt för större förändringar och tillkommande byggnader är att de ska bidra till stadens kvalitet, förbättra förutsättningarna för stadsliv och höja den arkitektoniska nivån. Grönska på gårdar är ett viktigt inslag som förbättrar det lokala klimatet och som kan kombineras med fördröjning och rening av dagvatten. Vidare ska större förändringar och tillkommande byggnader i första hand utgå från att optimera, omvandla eller återbruka så mycket som möjligt från det befintliga.

Grönska på gårdar är ett viktigt inslag som förbättrar det lokala klimatet och som kan kombineras med fördröjning och rening av

dagvatten. Vid ombyggnader ska det även prövas om nya passager för gående kan öppnas genom kvarteren.

Ny bebyggelse i befintlig struktur längs Dragarbrunnsgatan.

Karta som visar områden där det finns plats för att förändra och göra tillägg som höjer kvaliteten och berikar stadsmiljön.

Utveckla kulturmiljön

Uppsala har flera områden som berikar stadslivet genom sina höga kulturhistoriska, arkitektoniska och upplevelsemässiga värden. Dessa områden kan göras mer tillgängliga tydligare kopplas samman och därmed stärka stadslivet.

Inriktning Utveckla kulturmiljön

Stadens värdefulla kulturmiljöer och kulturhistoriska samband ska värnas och aktiveras.

Riktlinjer

- Utgå alltid från kulturhistoriska underlag vid utveckling och förändring. Tillägg som berikar kulturmiljön kan prövas.
- Ta alltid fram en genomarbetad gestaltningsidé med hög arkitektonisk kvalitet vid planering av ny bebyggelse, ombyggnad eller annan större förändring.
- Värna och utveckla gårdsmiljöer med respekt för arkitektoniska och kulturhistoriska värden.
- Ge universitetets institutioner möjlighet att utvecklas med respekt för kulturmiljövärden.
- Utveckla berättelsen om kulturstråket genom tydligare vägvisning och information för alla åldrar.
- Skapa fler målpunkter i samspel med den historiska miljön längs stråket.
- Förbättra tillgängligheten längs kulturstråket i samband med planerade förändringar.

Kultur- och universitetsstaden Uppsala

Uppsalas rutnätsplan från 1600-talet innehåller områden som har gett staden sin karaktär som landets ledande kultur- och universitetsstad. Här ska verksamheter med direkt eller indirekt koppling till Uppsala universitetet, kyrkan och kulturen så långt möjligt ges förutsättningar att utvecklas.

Hela området innehåller olika typer av bebyggelse som genererar varierande former av stadsliv. Byggnaderna, gatorna och torgen samspelar och ger de fysiska förutsättningarna för verksamheter och stadsliv. Vid förändringar ska detta samspel analyseras, värnas och utvecklas.

Mer synliga och tillgängliga kulturmiljöer

Stadens mångfald av kulturmiljöer ska ges förutsättningar att synas och utvecklas. Genom att göra Uppsalas unika kulturmiljöer mer synliga och tillgängliga ökar även stadslivet i området.

Förändringar eller tillägg i den befintliga bebyggelsen ska dock alltid ta sin utgångspunkt i platsen och analyseras utifrån ett bredare funktionsperspektiv i staden. Resultatet ska även utveckla eller tillföra staden nya värden.

Tar emot flest turister

Området runt domkyrkan och slottet är en enastående del i Uppsalas stadsmiljö. Det är idag den del av Uppsala som tar emot störst andel av alla de turister som dagligen besöker staden. Gatorna runt området samt Domkyrkoplan, Odinslund, Carolinabacken och Slottsbacken är öppna ytor som kan knytas ihop bättre genom tydlig gestaltning och information.

Historiskt centrum sedan 1500-talet

Stråket mellan S:t Eriks torg och Uppsala slott utgör sedan 1500-talet Uppsalas ceremoniella centrum. Det har använts av staten, kyrkan och stadens invånare för ceremonier, processioner, samlingar, manifestationer och demonstrationer.

I det här området ligger en rad monumentala byggnader med mycket högt egenvärde: Uppsala domkyrka, Konsistoriehuset, Dekanhuset, Ärkebiskopsgården, Helga Trefaldighetskyrkan med prästgård, Carolina Rediviva och Uppsala slott. Genom sin funktion nu och då utgör de betydelsefulla delar i detta historiska centrum.

Området omfattar även miljön kring Svandammen och vidare längs Fyrisån till Gamla Svartbäckens trähusbebyggelse och Linnéträdgården. Hela den historiska stadskärnan rymmer museer, kulturverksamheter och mötesplatser

som kan göra promenaderna extra intressanta. Men även restauranger, caféer och småskalig handel bidrar till attraktiviteten. För att stärka flöden inom den här delen av innerstaden är det viktigt att underlätta kopplingar mellan olika delar. Exempel kan vara bra förbindelser över och längs ån och genom kvarter.

Nybyggnation i kulturmiljön, paviljong i Linnéträdgården.

Kartan visar de byggnader och stadsrum som är särskilt viktiga representanter för innerstadens värdefulla kulturmiljöer. Byggnader och miljöer som representerar en mångfald av berättelser som väntar på att ytterligare lyftas fram och levandegöras.

1. Linnéträdgården	7. Universitetsbiblioteket Carolina Rediviva
2. Svartbäckens handels- och hantverksträdgårdar	8. Kröningsstråket
3. Dombron och årummet	9./10. Svandammen - Slottsträdgården - Uppsala slott (Trädgårdsgatan)
4. Domkyrkoområdet	11. Uppsala slott
5. Universitetshuset, universitetsparken, Gustavianum	12. Botaniska trädgården
6. Odinslund	13. Walmstedtska gråden/kulturkvarteret Walmstedtska

Utveckla kulturmiljön

Utgå från områdets karaktär

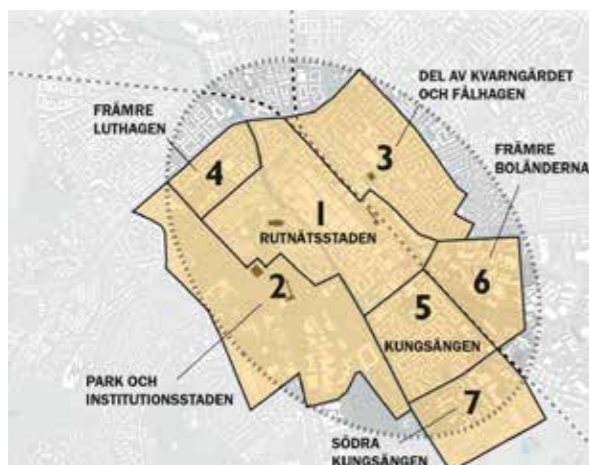
Delar av staden står inför en fortsatt utveckling och bebyggelse tillförs i befintliga miljöer. Det innebär att nya stadsstrukturer, byggnader och parker skapas. Samtidigt kännetecknas innerstaden av flera kulturmiljöer som är viktiga för stadens identitet och stadsliv. För att kvalitativt hantera denna utveckling har centrala staden därför delats upp i sju karaktärsområden: rutnätsstaden, park- och institutionsstaden, främre Luthagen, del av Kvarngärdet och Fålhagen, Främre Boländerna, Kungsängen samt Södra Kungsängen.

Områdena har olika förutsättningar för utveckling och bevarande. Det är viktigt att känna till deras bebyggelseutveckling och kulturhistoria för att inte riskera att värden går förlorade. De specifika värden vi tar bort idag kommer inte tillbaka.

I detta avsnitt ges en kortare beskrivning av områdenas bebyggelseutveckling och struktur med tillhörande riktlinjer för hantering av till exempel plan- och bygglovsfrågor.

Inriktning Utgå från områdets karaktär

- **Rutnätsstaden** kompletteras med tillbyggnader inom vissa befintliga kvarter.
- **Park- och institutionsstadens** historiska och gröna karaktär värnas. Samtidigt är området flexibelt för utveckling av verksamheter och institutioner.
- **Delar av Kvarngärdet och Fålhagen** utvecklas som en utbredning av innerstaden med fokus på området runt Vaksala torg samt Råbyvägen mellan Svartbäcksgatan och Väderkvarnsgatan. **Främre Luthagen** kompletteras med ny bebyggelse som bidrar till ökat stadsliv.
- **Kungsängen** utvecklas med ny, blandad och verksamhetstät stadsbyggnad längs Strandbodgatan, Kungsgatan samt förlängningen av Dragarbrunnsgatan och Östra Ågatan.
- **Främre Boländerna** omvandlas till en aktiv och blandad del av innerstaden med fokus på företagsamhet och verksamheter.
- **Södra Kungsängen** utvecklas till ett mer besöksintensivt område med verksamheter, kontor och handel. Området blir en målpunkt i staden. Södra Kungsängen avgränsas av Tullgarnsbron och Kungsängsesplanaden i norr, Fyrisån i väst och järnvägen i öst.

4. Främre Luthagen

1. Rutnätsstaden

5. Kungsängen

2. Park och Industristaden

6. Främre Boländerna

3. Del av Kvarngärdet och Fålhagen

7. Kontorsmiljö i Kungsängen som inspiration för Södra Kungsängen

1. Rutnätsstaden

Uppsalas innerstad uppvisar olika stadsstrukturer. Den medeltida oregelbundna gatustrukturen är påtaglig kring domkyrkan. I övrigt dominerar 1600-talets rutnätsstad som ständigt utvecklas. Öster om ån genomfördes en omfattande stadssanering under 1960- och 1970-talet. På senare år har city genomgått en stadsförnyelse med fokus på ett utökat stadsliv och flera handelsstråk.

Inriktning Rutnätsstaden

Rutnätsstaden kompletteras med tillbyggnader inom vissa befintliga kvarter.

Riktlinjer

- Området väster om ån har höga kulturhistoriska värden som är avgörande för riksintresset Uppsala stad. Området ska därför värnas och utvecklas med hög kvalitet i bebyggelse, gator, parker, torg och broar.
- Den medeltida strukturen som präglar domkyrkostadens kvarter, bebyggelse och torg ska bevaras. Huvuddelen av byggnaderna kring domkyrkan är byggnadsminnen.
- Bostadsbebyggelsen från 1700-, 1800- och första halvan av 1900-tal med gårdar och uthus ska värnas och förändras med varsamhet.
- Bebyggelsen från andra halvan av 1900-talet representerar årsringar för sin tid. Byggnader med god arkitektur för sin tid ska bevaras.
- I rutnätsstadens smala gator och gränder ska dagsljus och solljusförhållanden särskilt studeras och beaktas vid påbyggnader eller ny bebyggelse.
- De gamla handels- och hantverksgårdarna och deras ekonomibygnader i Svartbäcken ska bevaras. På vissa gårdar har äldre ekonomibygnader rivits under 1960- och 1970-talen. Möjligheter att återuppföra byggnader på dessa platser kan prövas.
- Linnéträdgården har mycket höga kulturhistoriska värden som ska beaktas vid eventuell ny bebyggelse eller tillägg i omgivningen.
- Nya hus och påbyggnader får inte negativt påverka stadens siluett.
- Taklandskapet ska värnas och förändras med varsamhet.
- Råbyvägen mellan Götgatan och Torkelsgatan har en outnyttjad potential och kan omvandlas och kompletteras för en mer stadsmässig karaktär.

Medeltidens oregelbundna stadsstruktur

Mötet mellan Uppsalaåsen och Fyrisån gav Uppsala de topografiska förutsättningarna för utveckling av handel i området, och senare även för utveckling av religion, universitet och kungamakt. Domkyrkan invigdes på 1430-talet och några decennier senare inrättades Uppsala universitet som en direkt avknoppning från kyrkan. Härmed lades grunden för Uppsala som Sveriges främsta läro- och kulturstad.

Det medeltida Uppsala hade en tämligen oregelbunden kvarters- och gatustruktur. Till stora delar var den styrd av det gamla vadstället vid Kvarnfallet, och där låg såväl stadens huvudgata som huvudtorg (nuvarande Gamla Torget).

1600-talets ordnade rutnätsstad

Under 1600-talet genomfördes en omfattande stadsreglering i Uppsala. De medeltida och tämligen oregelbundna kvarteren och gatorna ersattes av en mer ordnad rutnätsplan i tidens

Stadskarta från 1702 som visar rutnätsstrukturen samt medeltidens oregelbundna stadsstruktur i innerstaden.

anda. Speciellt för denna rutnätsplan var ett nytt och centralt placerat torg med slutna hörn och breda huvudgator som möttes på torget (nuvarande Stora Torget).

För att ytterligare poängtera det monumentala drogs även raka tillfartsvägar över den omgivande landsbygden. Domkyrkan, Helga Trefaldighet kyrka och den kringliggande bebyggelsestrukturen kunde dock inte regleras, utan kom att behålla det mer oregelbundna kvarters- och gatumönstret från medeltiden.

Väster om Fyrisån

Den gamla rutnätsstaden är sedan länge uppdelad i två områden – väster och öster om Fyrisån. Byggnader och verksamheter på den västra sidan har av tradition varit starkt kopplade till kyrkan, universitetet och staten. De har ofta haft hög arkitektonisk och teknisk kvalitet,

vilket bidragit till ett långsiktigt underhåll och bevarande över tid. De kulturhistoriska värdena har oftast skyddats genom lagstiftning.

Domkyrkostaden utgör kärnan i riksintresset Uppsala stad och är tillsammans med Uppsala slott och Carolina Rediviva stadens stora turistattraktioner. Trots stadregleringar och stadsbränder så har domkyrkostaden med sina märkesbyggnader, sitt medeltida gatunät och gamla torg- och platsbildningar behållit och utvecklat sin värdighet och karaktär.

Verksamheterna i detta område har resulterat i byggnader, offentliga rum och stadsliv som präglar stora delar av centrala Uppsala.

Öster om Fyrisån

Bebyggelsen på den östra sidan har genom åren präglats av handel, hantverk och senare även av

industri och järnvägsstation. Under 1900-talet har den genomgått stora förändringar och då framför allt under 60- och 70-talen då stora delar av innerstaden revs. Principerna för innerstadens modernisering lades fast i en stadsplan från 1958, reviderad 1962. Därefter kom stadsomvandlingen igång på allvar och genomförandet kom att ske successivt genom särskilt upprättade kvartersplaner.

Det nya Uppsala city bildades av 18 centrala kvarter öster om ån med St Olofsgatan, Kungsgatan och Bangårdsgatan som yttre gränser. Trafikseparering var ett av ledorden. Delar av Svartbäcksgatan och Kungsängsgatan gjordes om till gågata med Stora torget som centralplats – endast tillgänglig för gående och för busstrafik.

Dragarbrunnsgatan sågs framför allt som en trafikförsörjningsgata med många parkeringsmöjligheter, bland annat i form av parkeringsgarage och parkeringshus. Utanför detta område planerades en cityring och längre ut en fyrfilig trafikled. Planerna låg även till grund för utvecklingen av dagens handlingsgallerior.

City omvandlas

Cityomvandlingen kom att ge innerstaden en helt ny karaktär. De dominerande hushöjderna inom centrala staden ökade från två till fyra våningar, ofta med en indragen femte våning. Anledningen till att husen inte skulle bli högre var att man ville värna stadens siluett. Utmed de smala gränderna hölls hushöjderna ner ytterligare för att erhålla goda sol- och dagsljusförhållande. Uppsala har genom årtiondena byggts utifrån olika ideal och principer. Framöver är det av vikt att ta hänsyn till alla dessa årsringar.

Variation i södra delen och bevarade områden i norr

Samtidigt med denna utveckling har de äldre industrierna inom rutnätsstadens södra del successivt avvecklats och byggnaderna har rivits eller byggts om för nya verksamheter. Den södra delen präglas idag av stor variation i verksamheter, byggnadsvolymer och arkitektur. Det skapar intressanta förutsättningar för ytterligare förändringar.

Rivningsvägen under 1960-talet mötte starka protester. Vissa rivningsplaner stoppades till följd av missnöjet och nya värderingar, vilket ledde till att delar av den äldre bebyggelsen bevarades. Den låga trähusbebyggelsen från

1700- och 1800-talen vid Övre Slottsgatan och Svartbäcksgatan är de mest sammanhängande bevarandeområdena.

Senare förändringar i city

På 1980-talet uppfördes Stadsbiblioteket, som blev en ny märkesbyggnad i Uppsala. Under senare tid har årnumret genomgått en omfattande och mycket uppskattad förvandling med människan i fokus. Dragarbrunnsgatan har gjorts om till gåfartsgata med ökat inslag av handel – med en tydlig ambition att bredda city. Under de senaste åren har Stora torget gjorts om, gågatan byggts om och nya Filmstaden tillkommit.

Ambitionen att bredda city har under senare år framgångsrikt följts upp genom placeringen av det nya konsert- och kongresshuset vid Vaksala torg och omvandlingen av stationsområdet till vårt nya resecentrum. Det är en omvandling som bättre kopplar samman denna viktiga kommunikationsnod med Kvarngärdet, Fålhagen, Boländerna och Kungsängen.

Planeringen av ett utökat och nytt resecentrum har påbörjats i och med fyra spår-utbyggnaden mellan Uppsala och Stockholm. Utbyggnaden av resecentrum kommer innebära en vidare utökning av de mest centrala delarna och med att flera synergieffekter kan uppstå mellan resecentrum, Boländerna, Fålhagen och Kungsängen.

Råbyvägen mellan Svartbäcksgatan och Väderkvarnsgatan har i dagsläget karaktär av trafikled med flera vägfiler och stora outnyttjade gräsytor längs med. Denna sträcka har potential att bli mer stadsmässig. Genom att minska antalet vägfiler frigörs mer yta för att omvandla området och fylla med fler funktioner.

2. Park- och institutionsstaden

I park- och institutionsstaden ligger slottet och Carolina Rediviva. Området präglas av en mångfald av tidstypiska byggnader i en historisk parkmiljö utanför den täta rutnätsstaden. Samtidigt som nuvarande kvaliteter ska värnas är området flexibelt för utveckling av verksamheter och institutioner.

Inriktning Park- och institutionsstaden

Park- och institutionsstadens historiska och gröna karaktär ska värnas. Samtidigt är området flexibelt för utveckling av verksamheter och institutioner.

Riktlinjer

- Den öppna och gröna karaktären ska behållas och utvecklas som komplement till den täta rutnätsstaden.
- Områdets höga kulturvärden ska värnas utifrån platsens identitet, gestaltning och historia.
- Vid förändringar eftersträvas en mångfald av verksamheter som bidrar till ett ökat stadsliv.
- Hushöjderna hålls nere för att behålla stadssiluetten och värdefulla siktvyer mot slottet och domkyrkan. Inom den del av sjukhusområdet som ligger nedanför åsen kan byggnadshöjden bli högre utan att dessa kvaliteter förändras.
- Kvarter och anläggningar ska så långt som det är möjligt ha en öppen och inbjudande karaktär. Möjligheten för allmänheten att kunna röra sig genom kvarteren ska beaktas.

Tidstypiska parker och byggnader

Flera olika delområden har skapats, med en mångfald av tidstypiska byggnader, parker och anläggningar av hög arkitektonisk kvalitet.

Dessa verksamheter är slottet med tillhörande park, sjukhusområdet, Stadsträdgården, Flustret, Svandammen, Svettis, Blåsenhus med universitetscampus och Arkivcentrum, Botaniska trädgården, Carolina Rediviva, Carolinaparken med intilliggande universitetsinstitutioner, gamla och nya kyrkogården, Observatorieparken med Ekonomicum och före detta Kungsgårdets sjukhus. Tillsammans enas de i en övergripande karaktär av park- och institutionsstad med många kvaliteter.

Samspel mellan gammalt och nytt

De flesta av dessa verksamheter tillkom under 1800-talet, och utvecklades vidare under 1900- och 2000-talen. Samtliga verksamheter fick då inte plats, eller var inte önskvärda i rutnätsstaden. De har därför inte fogat sig efter en strikt rutnätsplan, utan etablerat sig utifrån sina egna ideal och platsens förutsättningar.

Områdets höga kulturvärden ska värnas och utvecklas utifrån platsens identitet, gestaltning och historia. Vid förtätning bör gestaltningen av ny bebyggelse utgå från befintliga kvaliteter och förutsättningar. Det kan i vissa fall innebära att det nya sticker ut, tar plats och tillför staden nya värden. Men det kan även innebära att det nya inordnar sig i ett befintligt arkitektoniskt koncept. Ett väl planerat samspel mellan gammal och nytt ska förstärka områdets kvaliteter.

3. Del av Kvarngärdet och Fålhagen

Delar av Fålhagen och Kvarngärdet utvecklas som en förlängning av innerstaden. Här finns bebyggelse från sent 1800-tal fram till idag, som med sina höga arkitektur- och kulturhistoriska värden ska visas varsamhet.

Inriktning Del av Kvarngärdet och Fålhagen

Området utvecklas som en utbredning av innerstaden med fokus på området runt Vaksala torg, Kvarntorget, Salagatan, och längst med Råbyvägen.

Riktlinjer

- Nya verksamheter i bottenvåningarna utåt huvudgatorna och Vaksala torg eftersträvas för att bidra till ett attraktivt stadsliv.
- Vaksalagatan utgör en del av den raka infartsvägen som tillkom under 1600-talet. Gatans sträckning och roll som huvudgata ska respekteras och utvecklas.
- Områdets kulturhistoriska och arkitektoniska värden kräver särskild hänsyn vid detaljplanering och bygglov. Bebyggelsen representerar olika arkitektoniska tidsstilar från sent 1800-tal fram till idag.
- Särskild varsamhet ska visas 20-talsbebyggelsen i Fålhagen och Gunnar Leches och Simon Lindsjös tolkning av klassicismen i Uppsala.
- De nu dominerande hushöjderna ska inte överskridas. Finns tekniska och arkitektoniska möjligheter att inreda vindar för bostäder kan detta prövas.
- Bebyggelsens stora variation inom det gamla industriområdet ger intressanta förutsättningar för ytterligare kompletteringar. Nymans verkstäder har höga kulturhistoriska värden som ska beaktas.
- Salagatan lämpar sig som en prioriterad cykelgata. Här kan bebyggelse prövas som kompletterar den allmänna platsen.
- Kvarter och anläggningar ska så långt som det är möjligt ha en öppen och inbjudande karaktär. Möjligheten för allmänheten att kunna röra sig genom kvarteren ska beaktas.

Struktur från 1800-talets planer

Området består till övervägande del av öppen kvartersstad och bostadsbebyggelse med flerfamiljshus på tre–fyra våningar. Områdets struktur har sin grund i stadsplanerna från 1858 och 1881 och har byggts ut kontinuerligt fram till i dag. Byggnaderna från 1920- och 1950-talen är ofta långsträckta och domineras av putsade fasader i olika färgkulörer med flacka, tegeltäckta sadeltak.

Kvartersformer och gatunät är en direkt förlängning av stadskärnans planmönster. Men till skillnad från rutnätsstaden har byggnaderna här ofta en friare gruppering med stora, ljusa, välplanerade och gröna gårdar. Österplan, Höganäsparken och Frodeparken utgör viktiga

parker i området. Flera bostadsgårdar har delvis omvandlats till bilparkering men fortfarande finns välbevarade gårdar med gårdshus av hög kvalitet.

Stor variation i äldre industriområde

Flera kvarter norr om Vaksalagatan har under 1900-talet använts för industrietableringar med bland andra Nymans cykelverkstäder. Senare flyttade den industriella verksamheten successivt bort från området och flera av byggnaderna omvandlades till kontor eller ersattes med nya byggnader. Här finns stor variation som ger intressanta förutsättningar för kompletteringar. Huvudgatorna i området utgörs av Väderkvarns-

gatan, Vaksalagatan och S:t Olofsgatan som alla har trädalléer i mitten. Flertalet av husen utmed Väderkvarnsgatan är placerade i gatuliv medan husen utmed de andra huvudgatorna har placerats med förgårdsmark mot gatan.

Handelsplatser för ett attraktivt stadsliv

Närheten till stadens centrum gjorde att det inte tillkom något stadsdelscentrum i området. Först i och med utbyggnaden av Kvarngärdets låghusbebyggelse anlades centrumanläggningen Migo. Den senare utvecklingen med gallerior i Kvarnen och nu även i stationsområdet är därför viktiga komplement för servicen i området.

Vaksala torg är det dominerande offentliga rummet i området och utgör en arena för handel och skilda evenemang. Sedan 2007 har detta fått sällskap av Uppsala Konsert & Kongress, en kulturens märkesbyggnad som påtagligt bidragit till centrumets utveckling österut. Verksamheter ut mot huvudgatorna och Vaksala torg eftersträvas – för ett ännu mer attraktivt stadsliv.

4. Främre Luthagen

Främre Luthagen avgränsas av Skolgatan i söder och av Luthagesplanaden i norr. Området började bebyggas under 1800-talet och har idag höga kulturhistoriska och arkitektoniska värden. För att bredda centrum eftersträvas fler verksamheter i bottenplan, främst längs Syslomanngatan.

Inriktning Främre Luthagen

Främre Luthagen kompletteras med ny bebyggelse som bidrar till ökat stadsliv.

Riktlinjer

- I ambitionen att bredda centrum eftersträvas verksamheter i bottenvåningar. Särskilt viktigt är detta utmed Syslomanngatan.
- För att värna stadens värdefulla siluett och solljusqualiteter inom området ska det nu dominerande våningsantalet inte överskridas. Finns tekniska och arkitektoniska möjligheter att inreda vindar för bostäder kan detta prövas.

1800-talets stadsplan rätade upp området

Området utgjordes långt in på 1800-talet av åkermark i direkt anslutning till rutnätsstaden. Den första större etableringen kom med Läroverket (Katedralskolan) som anlades på 1860-talet med botanisk trädgård och rektorsbostad.

Hela området planlades först med 1881 års stadsplan men var då till vissa delar redan bebyggt med lägre bostadshus av trä. Denna stadsplan utgjorde en fortsättning på rutnätsstadens planmönster som rätade upp den befintliga kvarters- och gatustrukturen i området. Även Börjegatan, som går diagonalt genom området, skulle rätas upp men detta kom aldrig att ske. Än idag utgör gatan därför en påtaglig avvikelse från det övriga gatumönstret.

Värdefulla flerfamiljshus runt Vasaparken

Under senare delen av 1800- och 1900-talen har den lägre bostadsbebyggelsen ersatts av flerfamiljshus av tegel och puts. År 1910 etablerades Biologiska museet, numera Biotopia, i Vasaparken söder om läroverket. Läroverket byggdes successivt ut mot öster.

Området närmast Vasaparken präglas idag av påkostade och arkitektoniskt värdefulla flerfamiljshus med fyra–fem våningar. Längre österut dominerar bebyggelsen av öppen kvartersstad och närmast Fyrisån ligger fyra punkthus.

5. Kungsängen

Området Kungsängen har utvecklats från ängsmark till industriområde och senare till kvartersstad med flerfamiljshus. Området ska få en tydligare koppling till centrala staden, och nya byggnader och verksamhetslokaler ska tillföras för att få en mer blandad stad.

Inriktning Kungsängen

Kungsängen utvecklas med ny, blandad och verksamhetstät stadsbyggnad längs Strandbodgatan, Kungsgatan samt förlängningen av Dragarbrunnsgatan och Östra Ågatan.

Riktlinjer

- Kopplingen mellan Kungsängen och stadskärnan, stationsområdet och främre Boländerna ska fortsatt stärkas.
- Verksamhetslokaler ska tillkomma i bottenvåningar för att tillföra liv och variation i bostadsbebyggelsen. Särskilt viktigt är detta för Östra Ågatan, Kungsgatan och den planerade förlängningen av Dragarbrunnsgatan (Kungsängsgatan).
- Stadsdelen bör utvecklas med fler verksamheter för att skapa blandstad.
- Nya byggnader ska tillföra ökad variation i arkitektur och gestaltning så att Kungsängen får ett mer mångfasetterat uttryck.
- Industribebyggelsens varierande och tidstypiska karaktärer är värdefulla och ska respekteras. De bidrar till variation av bebyggelse, verksamheter och till stadsbild och stadsliv.

Det sker ofta när ett större område bebyggs under kort tid med rådande plan- och stilideal.

För Kungsängen gäller Program för Kungsängen antaget av kommunstyrelsen 2009. Det omfattar området söder om Strandbodgatan.

För Nordmills gamla verksamheter i kvarteret Ångvarnen blev en detaljplan antagen 2022 som möjliggör bostäder, centrumverksamheter och skola. Kulturhistoriskt intressanta och karaktäristiska industribyggnader kan ges nya funktioner samtidigt som ny bostadsbebyggelse tillkommer.

Dominerande industri under 1900-talet

Kungsängen gränsar i nordväst till den gamla rutnätsplanen och utgjorde under lång tid en del av den stora ängsmarken Kungsängen söder om staden. Först under 1800-talets senare hälft etablerade sig Uppsala Ångkvarn (numera Nordmills) i området. Nordmills lade ner verksamheten 2018 och området är nu planlagt för i huvudsak bostäder och centrumändamål.

Den första planläggningen av området skedde med 1881 års stadsplan. Större delen av området skulle då bli bostadskvarter och endast kvarteren närmast ån avsattes för industriändamål. Bostadsområdet från 1920-talet i kvarteret Verkstaden är en rest av den planen. Men istället kom området under 1900-talet att helt domineras av industrietableringar, strategiskt nära järnvägen och hamnen. Man tog även ytterligare obebyggd mark i anspråk söderut.

Brokig struktur med nya flerfamiljshus

Från och med slutet av 1900-talet har området successivt omvandlats från industriområde till en kvartersstad med flerfamiljshus. Det är en utveckling som fortfarande pågår. Av den tidigare industridominerade verksamheten återstår ingen verksamhet i Kungsängen. Den äldre bebyggelsen i Kungsängen grundar sig i industriverksamhet och uppvisar således idag Nordmills. Den bebyggelsen uppvisar stor variation i volymer och gestaltning som bidrar till områdets karaktär. Värden som ska tas tillvara och utnyttjas när området ska utvecklas.

Olika tiders stadsbyggnadsidéer och planideal, helt eller delvis genomförda, ger i dag detta område en något brokig gatu- och kvartersstruktur. Några kvarter har slagits samman samtidigt som andra gator har ändrats. De nya bostadshusen uppvisar däremot en påtaglig likhet med varandra i volymer och utformning.

6. Främre Boländerna

Utvecklingen av Resecentrum har satt ett ökat tryck på industri- och handelsområdet Boländerna, och särskilt på området som här kallas främre Boländerna. Området omvandlas till en aktiv och blandad del av innerstaden med fokus på företagsamhet och verksamheter. Kulturhistoriskt värdefulla industribyggnader värnas för att bidra till mångfald av verksamheter, arkitektur, historia och stadsliv.

Inriktning Främre Boländerna

Främre Boländerna omvandlas till en aktiv och blandad del av innerstaden med fokus på företagsamhet och verksamheter.

Riktlinjer

- Området ska fortsatt omvandlas till ett område med högvärdig näringslivsverksamhet.
- Området ska utvecklas med en tydlig struktur av kvarter, parker, gator och platser.
- Arkitektur- och kulturhistoriskt värdefulla industribyggnader bidrar till variation i volym och verksamheter. De möjliggör ett attraktivt stadsliv. Sådana byggnader ska därför bevaras och utvecklas.
- Vid gestaltning av nya kvarter ska mångfald och variation i det arkitektoniska uttrycket eftersträvas.

Industriområdet Boländerna från 1900-talet

Industriområdet Boländerna växte fram på 1900-talet. År 1905 anlades stadens renhållningsverk i området och på 1930-talet tog industriplanerna fart. Snart fanns både gatu- och kvartersstrukturer på plats, varefter flera företag successivt etablerade sig i området.

1962 invigdes en ny sopförbränningsanläggning i nuvarande kvarteret Brännugnen. Några år senare byggdes ett värmeverk som tog tillvara värmeenergin vid sopförbränningen, och 1970 invigdes ett nytt vattentorn i Boländerna. Ett nytt värmeverk stod färdigt 2020.

I början av 1950-talet etablerade sig Pharmacia i området med en omfattande industrianläggning som expanderade ytterligare under 1980-talet.

Numera finns där Cytiva, en verksamhet som tillsammans med kraftvärmeverket ger anledning till ett nödvändigt skyddsavstånd för byggande av nya bostäder eller verksamheter med hög persontäthet, såsom större kontorsbyggnader.

Resecentrum utvecklar främre Boländerna

Området främre Boländerna har sedan 2010-talet fått en alltmer central placering i staden och ett ökat tryck. Främre Boländerna håller på att omvandlas från ett glest industriområde till en aktiv del av innerstaden med blandad bebyggelse, mycket företagsamhet och nya verksamheter. Denna omvandling kommer möta upp de förändringar som sker vid resecentrum och i samband med utbyggnaden av fyra spår mellan Uppsala och Stockholm.

I gällande Program för Boländerna, godkänt av KF 2014, ges möjligheter för en blandad verksamhet inom främre Boländerna med handel, industri, kontor och bostäder. Skyddsområdena i Boländerna ska dock beaktas och i programmet klassificeras flera byggnader och fastigheter i området som kulturhistoriskt intressanta.

Det ökade bebyggelsestrycket i området har resulterat i ett strukturprogram som ger en mer detaljerad bild över den tänkta utvecklingen i området. Strukturprogrammet antogs 2018 och tydliggör principer för kvarters- och parkstruktur, möjligheten till gång- och cykelkopplingar, bebyggelsehöjder och kulturmiljöer med mera.

7. Södra Kungsängen

Södra Kungsängen är under omvandling till ett mer högvärdigt verksamhetsområde med plats för kontor, kultur, handel, sportaktiviteter och parker. Södra Kungsängen är en fortsättning på resterande del av Kungsängen, men med en egen särprägel.

Inriktning Södra Kungsängen

Södra Kungsängen utvecklas som en målpunkt i innerstaden och med blandad högvärdiga verksamheter.

Riktlinjer

- Området ska utvecklas utifrån sina kopplingar till universitetet i väst och industriverksamheten i öst.
- Tydliga kopplingar inom området i öst-västlig riktning. Rörelser och stadsliv ska finnas i stråk mellan Fyrisån och järnvägen.
- Området ska utvecklas med människan, tillgänglighet och rörelse i åtanke och inte slutas inom egna kvarter.
- All utveckling sker med hänsyn till befintliga verksamheter i området, såsom reningsverket.

Södra Kungsängen historik

Området Södra Kungsängen utgjordes länge av ängs- och åkermark som tillhörde den kungsgård som under medeltiden låg i den sydligaste utkanten av Uppsala. I samband med järnvägens tillkomst planlades området ända ner till nuvarande Kungsängsesplanaden. Under senare delen av 1900-talet har Södra Kungsängen byggts ut till ett sammanhängande industriområde.

Under 1940-talet började Kungsängsverket (reningsverket) byggas och har byggts ut i omgångar.

År 1992 tog kommunen fram ett program för förnyelsen av Kungsängen. Där bestämdes att området skulle utvecklas i den traditionella rutnätsstadens anda, men med bredare gator och mer grönska. Efter det har nya dokument och handlingar tillkommit för att utveckla denna del av staden. Finns lite mer text från Isa, har dock klippt ut det mest väsentliga för just Södra Kungsängen. Kan kompletteras vid behov.

Dagsläget

Idag finns i området en blandning av verksamheter och bebyggelsen är varierad vad gäller materialval och kulör. Byggnaderna är lågska-

liga och det är verksamheter som i många fall kräver utrymme utomhus.

Söder om Kungsängsesplanaden är det inte lämpligt med bostadsbebyggelse eller skolverksamheter. Södra Kungsängen kännetecknas idag av reningsverket som är en vital del i ett fungerande Uppsala med avseende på teknisk infrastruktur. Reningsverket har vissa luktutsläpp idag och för att verksamheten ska fortsatt kunna drivas och utvecklas kan inte bostäder eller skolverksamheter placeras i närheten. Med risk för att det hindrar reningsverket fortsatta verksamhet.

Framgent

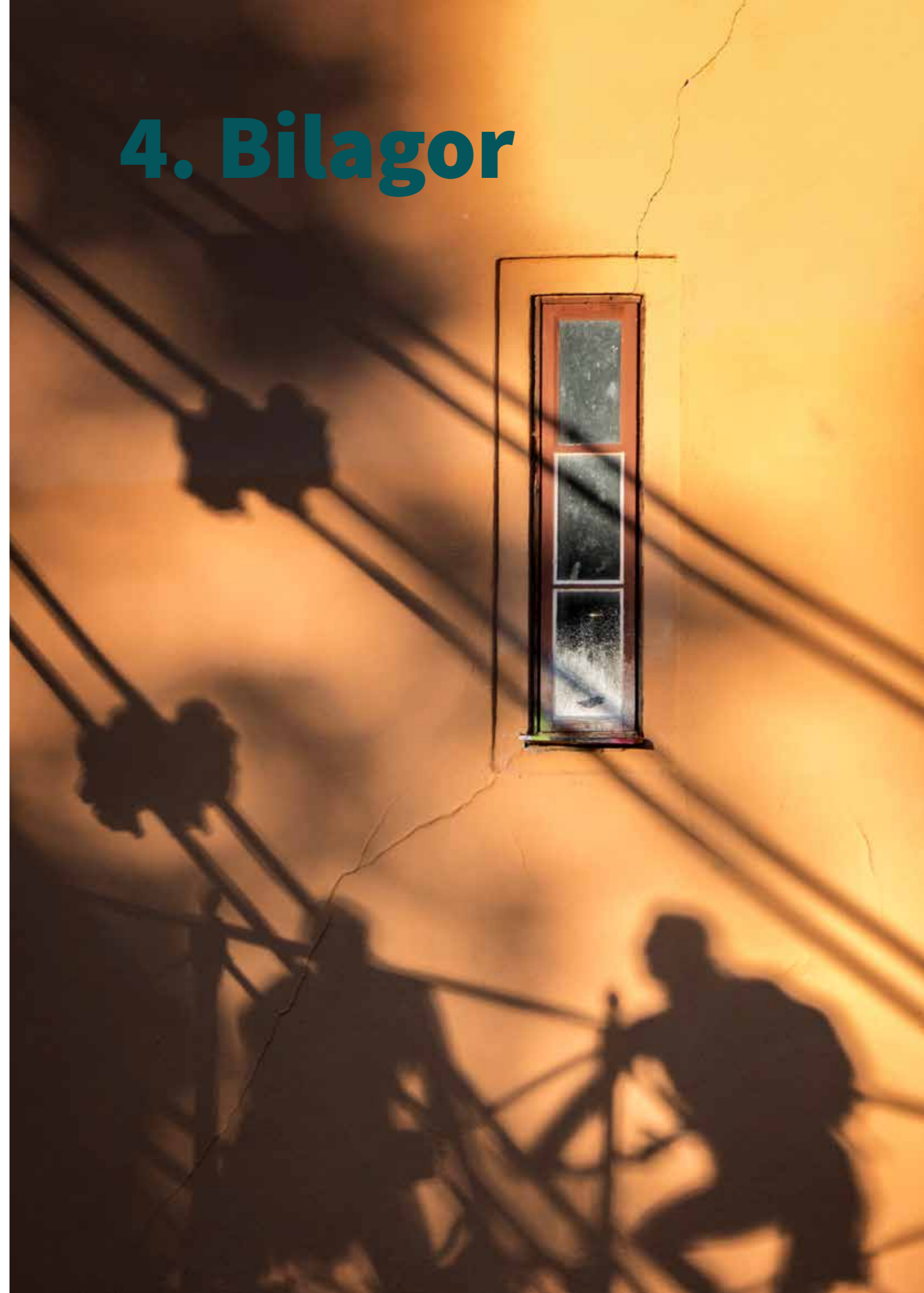
Södra Kungsängen kommer med den planering och utveckling som pågår kunna bidra med den handel, verksamheter och rekreation till Kungsängen som i dagsläget är något begränsad. I och med Tullgarnsbrons öppnande skapas en ny rörelse i öst-västlig riktning som bidrar med ett flöde av människor. Vidare planeras en plan-schild korsning vid Vimpelgatan som kommer minska barriäreffekterna och binda samman de södra delarna av Kungsängen med Boländerna och Fjärdingen.

Södra Kungsängen blir en ny målpunkt i staden

och ger stora möjligheter till attraktiva lägen för högvärdig verksamhet. Kopplingarna över Fyrisån och under järnvägen möjliggör även att Park- och institutionsstaden med dess utbildning och Främre Boländerna med sina industrier och kontor kopplas ihop genom en ny länk i form av Södra Kungsängen.

Vid den västra delen av området närmast Fyrisån, längs med Kungsgatan och i anslutning till Vimpelgatan pågår planläggning med ambition att skapa fler arbetsplatser, handel, kontor och besöksmål.

4. Bilagor

Summering av den tidiga dialogen

Frågor

1. Markera en plats på kartan som är bra eller borde förbättras.
2. Vad är det bästa med Uppsalas innerstad idag?
3. Vad är viktigast att förbättra i Uppsalas innerstad?
4. Berätta hur du vill att Uppsalas innerstad utvecklas i framtiden.

1. Markera en plats på kartan som är bra eller borde förbättras.

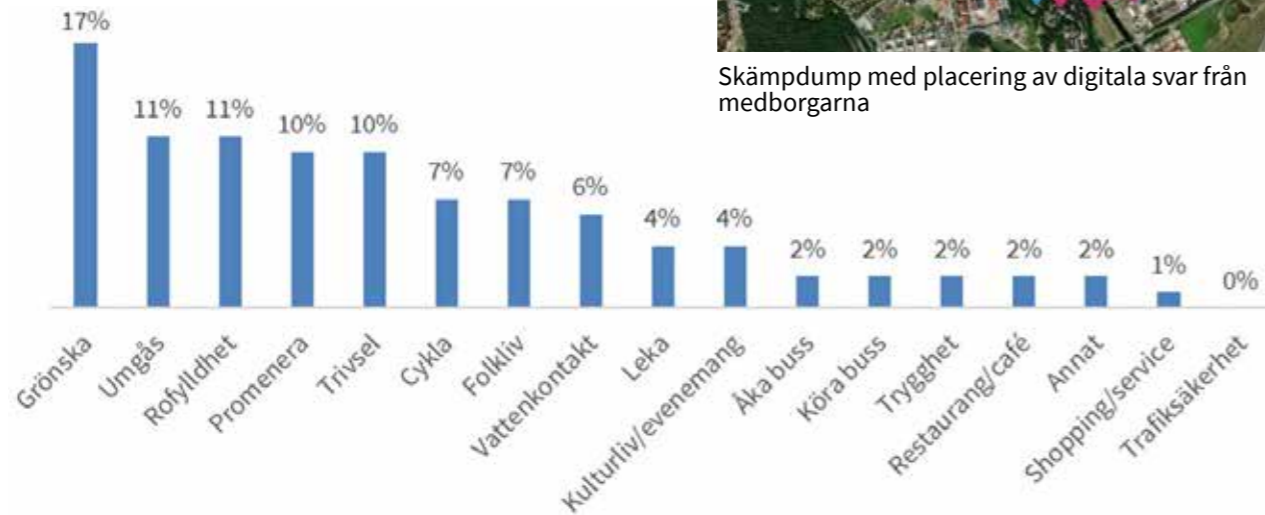
2 500 platsmarkeringar

17% bra

83% förbättra

Skärmdump med placering av digitala svar från medborgarna

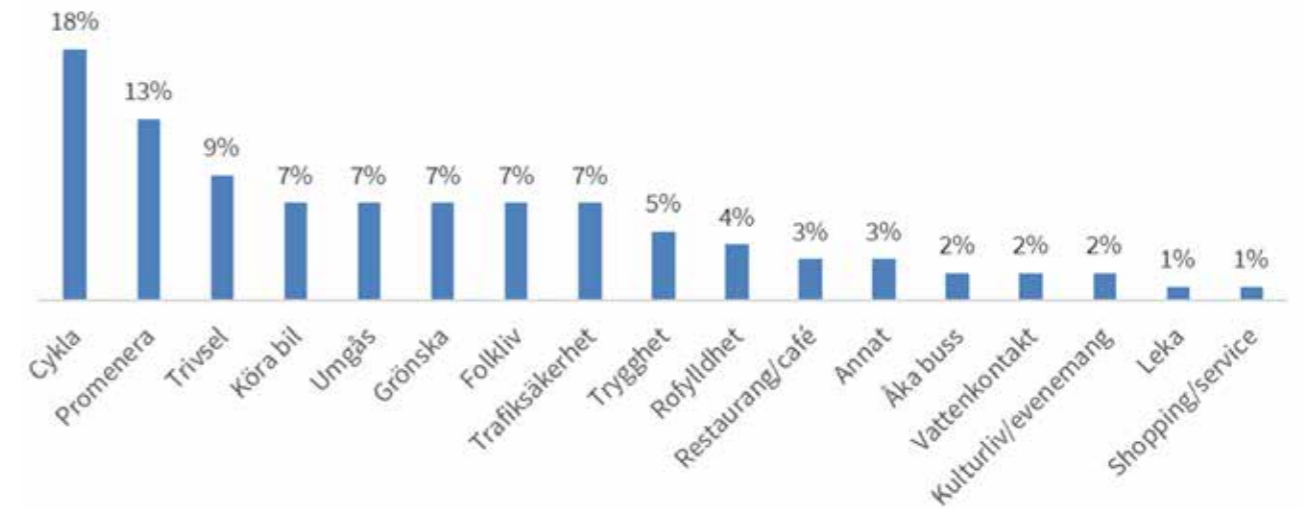

Fördelning av svar på frågan 1.

Urval från medborgarnas inspel om vad är bra

Bör förbättras

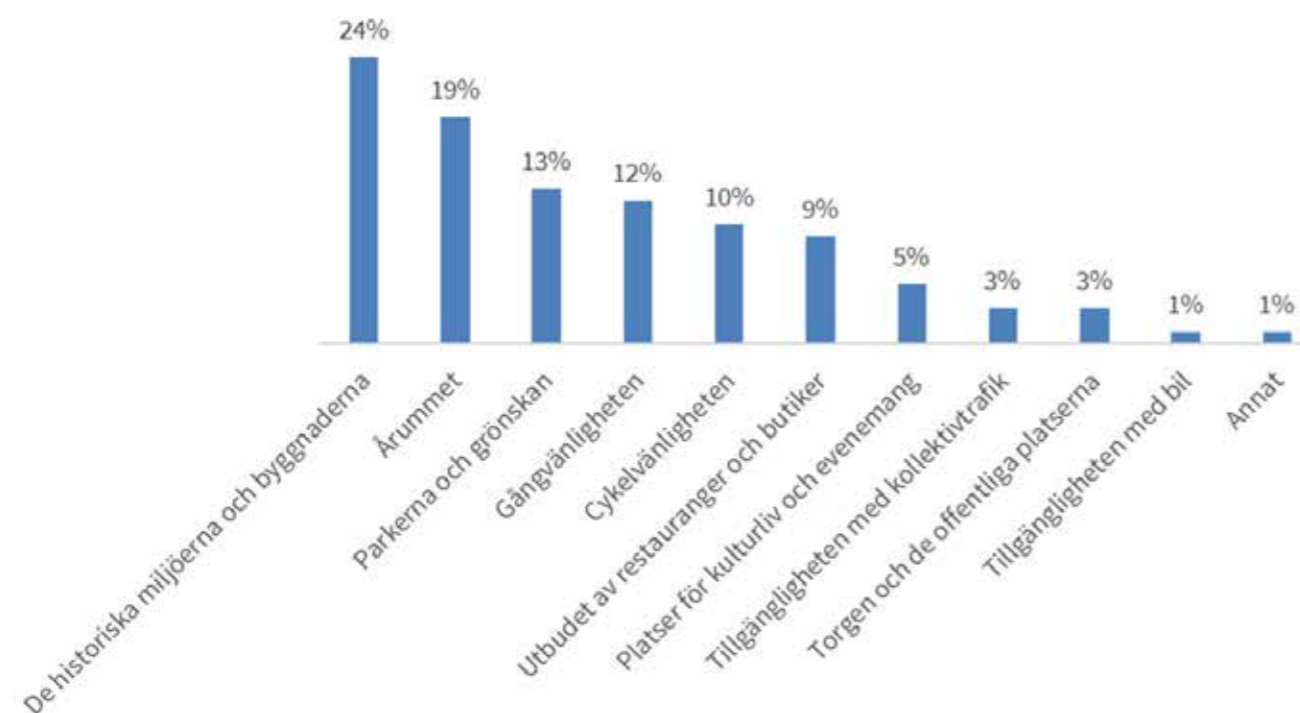

Fördelning av svar på frågan 1.

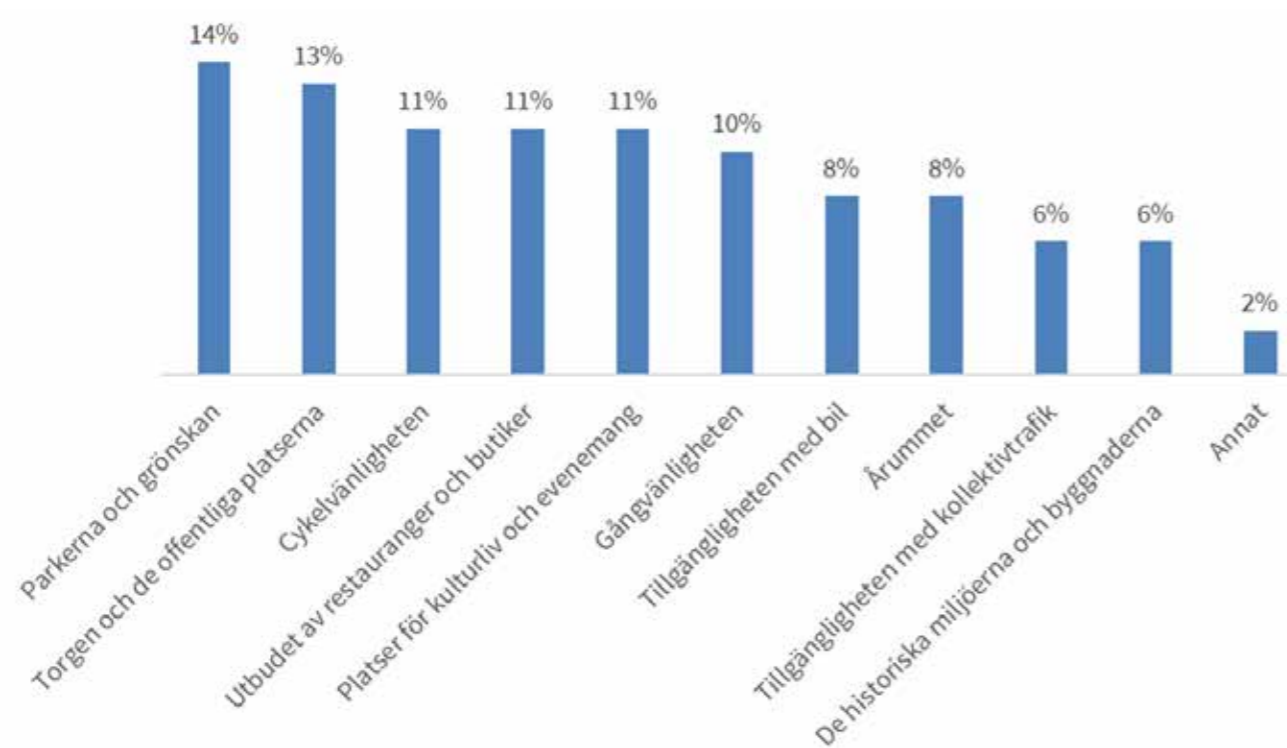
Urval från medborgarnas inspel om vad bör förbättras

2. Vad är det bästa med Uppsalas innerstad idag?

Fördelning av svar på frågan 2.

3. Vad är viktigast att förbättra i Uppsalas innerstad?

Fördelning av svar på frågan 3.

4. Berätta hur du vill att Uppsalas innerstad utvecklas i framtiden.

Rörelse

- Minskad biltrafik, mer folkliv och grönska
- Fler gågator, till exempel Dragarbrunnsgatan och ågatorna
- Bilparkeringar bort från gator och torg, till exempel Fyrstorg och S:t Eriks torg
- Infartsparkeringar strax utanför stadskärnan, med anslutningsbussar
- Mer sammanhängande cykelnät, med tydlig separering mellan cyklister och gående
- Goda parkeringsmöjligheter med bil
- Goda parkeringsmöjligheter med cykel

Plats och park

- Mer grönska och träd, för trivsel och hantering av klimatutmaningarna
- Fler icke-kommersiella ytor för umgänge
- Ett aktivt och tillgängligt årum med bryggor, badmöjligheter och vattenaktiviteter
- Utveckla torgen
- Fler evenemang och aktiviteter
- Bättre motionsmöjligheter och miljöer som inbjuder till rörelse och fysisk aktivitet för alla åldrar, t ex lekplatser, utegym, basketplaner, hundrastgårdar
- Bättre belysning för trygghet och trivsel under hela året
- Fler och bättre offentliga toaletter

Bebyggelse

- Bebyggelse som harmoniserar med och kompletterar de kulturhistoriska miljöerna och stärker Uppsalas identitet
- Färgskalan på husen ger karaktär åt staden – mindre grått och mer färger

Platser för kulturliv och evenemang

- Utveckla platser för kultur och evenemang och bygg folklivet runt dessa
- Utveckla och levandegör de historiska miljöerna
- Fler kulturevenemang året om (inte bara Kulturnatten)
- Fler platser för kulturutövning och föreningsliv (kulturscener för amatörer, replokaler, utställningslokaler, bopningsbara lokaler för dans)
- Ett mer tillgängligt och centralt konst- och kulturhus
- Mer gatukonst (som katterna i Påvel Snickares gränd)

Utbudet av restauranger och butiker

- Mathantverk och genuina matupplevelser
- Ett mer småskaligt utbud med lokal prägel
- Lyft mindre restauranger och butiker
- Central återbruksgalleria
- Plats för central REKO-ring, till exempel på Vaksala torg